

YIDDISH BOOK CENTER NEWSPAPERS COLLECTION
NUMBER KC5780-185mfv06i36

GERECHTIGKEIT (YIDDISH JUSTICE)

Volume 6 Issue 36
September 1924

THE KHEEL CENTER FOR LABOR-MANAGEMENT
DOCUMENTATION AND ARCHIVES
CORNELL UNIVERSITY LIBRARY

YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

This collection was made possible with the support of
Abby Joseph Cohen and David M. Cohen.

Gerechtigkeit (Vol. 6, Iss. 36)

Keywords

International Ladies' Garment Workers' Union, ILGWU, Gerechtigkeit, labor unions, clothing workers, textile workers, garment workers, garment industry, New York, United States, Yiddish, Jewish

Comments

Justice was the official publication of the International Ladies' Garment Workers' Union ILGWU from 1919 to 1995. Editions of *Justice* were published in English, Italian, Spanish, and Yiddish. When compared side by side, the content of some of these different editions of *Justice* shows significant differences.

Gerechtigkeit was the Yiddish-language edition of *Justice*.

ארבייטער פון אלע
לענדער, פאראיי-
ניגט אייד, און די
וועלט וועט זיין
איינערע!

בצדסתי החזקתי
ולא ארפה.
(איוב, כ"ה, 6.)

אפיציעלער ארגאן פון דער אינטערנאציאנאלער ליג פאר די רייזן פארמאגט ווארקערס יוניאן

PRICE 3 CENTS

**זויס־פרעזידענט פאניא
מ. קאהן צוריקגעקומען
פון יוראפ**

קדוֹקמאכער יוניאָן מאַכט ביז
טשערדייט וועגען סאניטארי יוניאָן

די טשערלייט ווערען אויפגעפאדערט צו זעהן דער לייבעל זאל זיין אויף אלע עמברוידעריס און טרימינגס וואס ווערען געברויכט אין די שפער. — דער לייבעל איז אריין אין קראפט דינסטאג, דעם 2טען סעפטעמבער.

ווייס-פרעזידענט פאניא מ. קאָהן, די
עקזעקוטיוו סעקרעטערי פון ערוויקשיף-
נאל דעפארטמענט פון אונזער אינטער-
נעשאַנאַל, איז לעצטען מיטוואך צוריק
געקומען פון יוראָפּ, וואו זי איז געפאָר-
ען אלס דעלעגאט פון דער וואַשינגטאָן
ערוויקשיפּ ביוראָ און אמעריקא, צו אַן
אינטערנאַציאָנאַלער קאָנפּענשאַן וועגען
אַרבייטער-בילדונג.

די קאָנפּענשאַן איז אָפּגעהאַלטען גע-
וואָרען אין אקספּאָרד, ענגלאַנד, אין דער
בילדונג פון דעם באוואוסטען ראסקין-
אַלעוויש.

וואגען צו ארבייטען אויף יענע גאר מענטש. דאס באציהט זיך אויף באַנאַן עמבראידעריי. אלס שאפ טשערמאן דארמט איהר אויפמערקזאם באַכען די אַפּפּרייטאַרס, מינישערס, פּרעסערס און אלע אנדערע ארבייטער אין שאפ, און איידער זיי פאנגען אן ארבייטען אויף אַזעלכע טיילען פון נאָרמענטס, זאָלען זיי פריהער זעהן, צי ס'איז דא אױף זיי דער (שולד) אױף זײַם (2).

מאדאריס נארמענטס, מאדער טיילען פון
נארמענטס אין עמבראיערי שעפער,
דאדאס איהר זעהן, אז ווען דאס ווערט
צוריקגעבראכט וואלט זיי האבען אויף זיך
דעם סאטנארי יוניאן לייבעל וואס אונז
זוער אינטערעשאנאל יוניאן האט איינ-
אויב דיעזע עמבראיערי אר-
טיסטילען סומע צוריק און דעם לייבעל,
עס נעמאכט געווארען אין א נייט
יוניאן שאפ און איהר דארפט זיך ענט-

דער דזשיאנט באמארד פון די קלאָטן
און דרעסמאכער יונגן האָט די וואך
אויסגעשיקט צו אַלע טשערלייט פון די
קלאָט, סקירט און ריפער שעפער אין
טייך; צו די טשערלייט פון די פרא-
טעקטיוו שעפער און צו די טשערלייט פון
די שמעיקען און אינדעפערענטס, ווי
אויפגעדענדריג, ווי זאָלען זעהן אז אלע
סאכראַדעריס, לייט-וואַסער, און טאָ-
פּינג, העמסטוישינג אין פליטינג, און
אויך די באַטאָנס, וואָס ווערען געברויכט
צו מאַכן די נאָרמענטס וואָס ווערען דאָרט
געמאכט זאָלען האָבען אויף זיך דעם
העמסטויש און יונגן לייבעל פון די מאַרשי-
דענע טריידס אין דער ליידיס נארמענט
אינדוסטריע, וואָס איז אריין אין קראַפט
יונגסטן, דעם 2טען סעפטעמבער, אויף
דעם נאָך לייבאָר דעם.

אין די בריק צו די טשערלייט ווערט
אויפגעדרוקט דער פארשטאנד פון לעצ-
טען אנרימענס מיט די באשעפטיגט, וואס
שרייבט פאר די פארפליכטונג פון די
באשעפטיגט אין באזען דעם פאנימירי
וויילאייבעל אויף די אלע פאנימירי
וואס זיי געבריינגען, און די טשערלייט
ווערען אויפגעדרוקט שטונג צו געבען
צו דער פונקט פון אנרימענס זאל שטרענג
פאנעטעם ווערען.
צווישען אנדערעס ווערט אין די
בריק געזאגט:

„מיר שיסען צוזאמען מיט דעם ברייטן קאפ פון דעם סאניטארי יוניאן-לייבעל, וואס דארף זיך נעמינען אויף זעלבסטיגער ארבייט, אויף העם-סאניטארינג, סאקינג, פליטינג און בא-טשען. אויב אייער באלעבאם שיסט

צו דער קאנווענשאָן זיינען געקומען
70 דעלעגאטען, רעפּרעזענטירענדיג
נאַציאָנען, איינשליסענדיג אַזעלכע לענדער
דוויי יאָפּאָן, קענעדע, בריטיש גוואַטעמאַל,
ניו פּאַנאַמע, אַיסטראַליע, אינדיע,
סאַטע אַפריקאַ און פּאַלעסטינאַ.

דער קאנווענשאַן איז איינגערופן גע-
וואָרען פון דער איינערמאָנטאָלער פער-
דעראַטע פון טוריד יוניאָנס און זי האָט
באַקומען פיל אויפּמערקזאַמקייט פון דער
טוריד יוניאָן באַוועגונג איבער דער
וועלט. ס'מעגל גאַמפּערס, דער פרע-
זידענט פון דער אַמעריקאַנער פּערדעיישאַן
פּאָליטיקאַן, האָט אַנגעשיקט אַ ברייף,
וועלכער איז פאַרגעלעזען געוואָרען ביי
דער קאָנווענשאַן. ער האָט באַרייט דעם
קאָנווענשאַן און געשיקט זיינע בעסטע
וואונשן פאַר'ן ערפּאָל פון דער עריר
קיישאַנאַל סעמינאַר אין דער אַרביי-
טער-באַוועגונג.

אויף דער קאָנווענשאַן אין אויף
פאָרעללעזען געוואָרען אַ קייבלעראַס פון
פּרעזידענט מאָריס יונגמאַן, באַגריסענדיג
די קאָנווענשאַן אין נאָמען פון דער איינ-
טערנעשאַנאַל ליידס גאָרמענט וואָר-
קערס יוניאָן, דער קייבלעראַס אין
אויפגענומען געוואָרען מיט ענטוואָואַם.
אויף דער קאָנווענשאַן אין אַוועקע-
לעגט געוואָרען אַ פונדאָמענט פאַר אַן
אינטערנאַציאָנאַלער פּערדעאָציע פון
דריקשייטשאַנאַל ערפערשאַפטען, וואָס
גיבען זיך אַז מיט אַרבייטסערבירלונג
אין דער טרייד יוניאָן באַוועגונג. די
איינצעלהייטען פון דער קאָנווענשאַן ווע-
לען איבערגעגעבען ווערען אין די קור-
מעכער נאָמענען פון דער „נערעכטיג-
(שליס אויף זייט 10).

**קלאזיק גענעראל סטרייק פון באסטאן
געסעטעלט**

יוניאן געווינט אלע פאדערונגען. — ארבייטער קערען זיך אום זיגרייך צו
דער ארבייט.

וואלען זיין מעהר פאראנטווארטליך פאר
די שרייבונג וואס זיי האבען ביי די קאנ-
טראקטאציעס און אויף ווייטער.
אין באשטאנד זיינען דא צוויי אסא-
סיאצייאנעס פון באלעבאטערס, פון רושע-
בערס און פון קאנטראקטאָרס. די מא-
נופעקטשורעס האבען גיט קיין אסא-
און די הערשע איינציגווייזע געסעטעלס
מיט דער יוניאן נאך איידער דער סטריי-
ק איז גערופען געווארען. זיי האבען איינ-
ציגווייז נאכגעגעבען אלע פאָדערונגען
פון דער יוניאן. אבער אויך זייערע
שעפער זיינען אָפגעשטעלט געווארען
כדי בעסער אר אָרגאַניזירען די גאַנצע
אינדוסטריע. די שעפער פון אָס די מא-
נופעקטשורערס זיינען געווען אין סטריי-
ק כלל און פאר מעג, ביז דווע שעפער זיי-
גע ווי געהעריג איז רעאָרגאַניזירט גע-
וואָרען.

דער גענעראל סטרייט פון די קלאָזן
מאכער אין באַסטאָן איז געענדיגט, און
גענדיגט האט ער זיך מיט אַ פּאַרלעמענט
דינען זיג פאר דער יוניאָן און פאר די
אַרבייטער. דער סטרייט איז געעסעלט
געוואָרען אויפ'ן זעלביגען באַזיס פון
דעם סעטעלעמענט אין ניו יאָרק, לויט די
קאָמפּענעראַציעס פון דער סעציעלער
קאָמיטע פון גאָווערנאָר מיטט, און
דער אַנרימענט אין באַסטאָן האָט די
זעלבע נייע פונקטען, ווי עס האָט דער
קלאָז אַנרימענט אין ניו יאָרק, ווי אַ
פאַניסטארי יוניאָן-לייבעל, אַרבייטסלאָזען
אויסווערענס, דאָס געמאַטאַלירען פון די
מאנופעסטאָרערס ביכער, די רושאַבערס

דעימאנד אינגערמאל באשטימט אלס
אומפארטייאשער משערמאן פון
קלאזק טרייד

די יוניאן איז צופרידען מיט דעם אויסוואהל פון מערמאן.

פון איהרע קאמישאנערס, קוירנעל לער
מאן, עד זאל אננעהמען דעם אַמט. ער
האט אבער אנגענומען דעם אַמט בלויז
פאר איין מאנאט צייט, און דאס מיט
דעם באדינג, דאס מען זאל ניט אויפֿ-
הערען צו זוכען דעם ריכטיגען מענטשן
פאר א שטענדיגען אומפארמיאישען
משעמאן.
און אלץ פערזאן האט דעם גאווער-
נאָר'ס קאמיסיע ענדליך געפונען, און ער
איז באשטימט געוואָרען אלס אומפאר-
מיאישער משעמאן פאר'ן קלאָס!
(שלום אורי ויט 2.)

ווי עס איז געווען געמערדעט לעצטעס
וואָך אין די „גערעכטיגקייט“, איז פֿרע-
דערנעט וינמאן כאַטשאַנען דערויף, דאָס
רעם געווערנאָר'ס קאָמיטע זאָל וואָס
ליכער באַשטימט אַל אומפֿאַרטייאַישען
שטערמאן פֿאַר דער קלאָקאָיאַנדוסטריע,
ווייל עס האָבען זיך אָנגעשליבען
קאָטוכים אין די שטעפֿער, אויף דעלכע
די פֿאַרשטעקער פֿון דער יוניאָן האָבען
זיך גיט געקענט איינזען מיט די פֿאַר-
שטערע פֿון די אַסאָסיאָיאַטאָנס און דער
זען אַריבערגעהן צום אומפֿאַרטייאַישען
שטערמאן. עס איז אָבער שווער געווען
צו קרינען אַ פֿאַסענערען מענשען פֿאַר
דעם אַמט, און רעם געווערנאָר'ס קאָ-
מיטע האָט קוים גע'פֿאַל'ט ביי איינעם

אינדאָלמ-פארצייבנים

גערעכטיגקייט" נומער 36

זייט 2. מארשיירענע נייעס פון לעבעז פון דער
יוניא. לאפאלעס און ווהילער עפענען דעם
קסטפילן.
זייט 3. ארבייטער באוועגונג אנערקענט די אר-
בייט פון מאסעס פילן. ארוערעטעקעס.
זייט 4. די אינסעקטענאמער פערזענען פון
קליינער ארבייטער באנייט אונזער איינער
שטאנאר. נייעס פון לאפאלעס קאמפילן.
זייט 5. אין דער סטוריסמאנער יוניא, לאפאל
23 - ל. פילאסאפיק. מאניס מ. קאשו
נאכט ביי די לאנדערע ליידיס מילאדעס
זייט 6. דער קאסטפילן פון דער אינסעקטענאמ-
ער ארגאניזירען די סטאליא קאמוניקאנער -
מ. הענפאלד. דער ענטפער פון דער
הענפאלד.

וְהַחֲסִידוֹת. **ז**וּיִים 7. אִיהֶר גֵּיסס — אַבְרָהָם רִיזֶען. **ב**אָזֶז אִיז רַעבָאָר סאַטִישְׁטִירֹז — בִּרְכִית. **ז**וּיִים 8. פֿרַטֶּנז וועגןז רֹז־שֶׁכֶנֶז און פֿאַר אַנזער מַפֿטֶכֶר־טִישׁ. **א**ַזֶּען. **ז**וּיִים 9. אַנזער לִיבֶער נאָסס — אַ זַעֲרִיז. **א**ַזֶּען **א**וואַנז (זעכטס) — י אַרְקֶז. אַיִנזער עֶשְׂאָנזֶז סאַלֶזֶרֶזֶר — ה. סְלִמְלֶז. **ז**וּיִים 10. אַלס אַזֶז יֹונג — עַל עַם. קֹרִיז און שֶׁרֶז. **י. ב. ג.** **ז**וּיִים 11. צוּט זַעֲקֶטֶסן יאַהֲרִיִים פֿון וַשָּׁנז וַשָּׁרֶט — **ב. מ**אַכֶּזֶעוּיִסן. שֶׁנֶר אַז פֿרינז (זעכטֶעזן) — דַּעַר זַעֲבֶרִיגֶער. **ז**וּיִים 12. רִי אַרִישֶׁז שוֹלֶען אַז פֿוילען אַז דַּעַר אַרִישֶׁז אַרִישֶׁז אַז אַמֶרִיקאַ — דִיר מִיֶּלֶךְ. דַּעַר נאַטור־היסטֹרישֶׁז פֿוועאָס אַז ויין אַרֶזֶנאָכֶז — **ה. ב**אַרֶזֶדֹוִיז. **ז**וּיִים 13. קֹרעז שטעטלען. **ז**וּיִים 14. אַרֶזֶטֶסֶטֶס און שְׁלֹסֶז. **ז**וּיִים 15. פֿריִים צוֹרִיקֶעוועלע פֿון אַיִרֶפֿאַ. **ז**וּיִים 16. דר. פֿריִים צוֹרִיקֶעוועלע פֿון אַיִרֶפֿאַ. **פֿאַרשֶׁדֶנעס.**

לעצמען פרייטאָג איז פאַרעקומען אַ קאָנפערענץ צווישען פאַרשטעהער פון דער יוניאָן און פון די דזשאבערס און קאָנזאָרטאָרס אַסאָסיאציעשאַנס, און די פאַרשטעהער פון די באַלעבאָטיס האָבע אָנגענומען דעם אָנרימענט וואָס די יוניאָן האָט פאַרגעשלאָגען, ענטהאַלטענדיג די אלע פונקטעס וואָס מיר האָבען שוין פרייהער דערמאָנט. ווייס - פּרעזידענט סאַל. זיידמאַן, דער הויפט־פיהרער פון

עקסקוירשאן פון סטודענטען קאונסיל דעם וונטאג

וויילען מיטפאָהרען דארפֿען באַלד זיין
באזאָרגען מיט אַ מיטקעס. זאָה אַ מיטקעס
וועט מען זיינעס אויפ'ן שיף מיט אַ אַרומ'ס
לאָזען. דער פֿרוי און אַ 1.50 פּע
מיטקעס. די מיטקעס ווײַנען צו באַקומע
אין ערוויקשיטאָנאַל דעפּאַרטמענט פֿון
אונזער אינטערנעשטאַנאַל. 3 וועט 16ט
ספּריט.
די עקספּורטשטאַטען דארפֿען זיין
מיטנעמלעך עסען פֿאַר'ן טאָג. אויף דעם
שיף וועט זיין בלויז רעפּערשטענט
די וואָס ווײַלען זיך באַדען זאָלען מיט
נעחמען ביידינג סוטס. די אַראַנזש
מענטס קאָמיטע וועט טאָן דאָס בעסטע
דער עולם זאָל פֿאַרברענגען אַ טאָג פֿון
אמ'ע'ן פֿאַרגעניגען.

דעם זונטאג, דעם 7טען סעפטעמבער, וועט זיין דער עקססורשאן פון דעם סטורענטען-קאנאלי פון די קלאסען און קורסען פון דעם אינטערנעשאנאל ארכיטעקט-אניווערסיטעט און די יוניטי סענ-טערס. די פרייוואט יאכט-שיף, "אנאנא" וועט אָפּנעהן פון דעם פיר אויף דער 158טע סטריט און ריווערסייד דרייווע וונטאג 9:30 אין דער פרייה און וועט פארהען איבער'ן האַרסאן צו קראמאן פאָינט. דורכ'ן מאָג וועלען די עקס-קירשאניסמען האַבען פארשיידענע פאר-וויילונגען.

די שיף זעהמט ארויף ביו הנדערס פערזאן, און עס איז נאך דא א קליינע שטח פון אונזערע קאמפאניעס, די וואס

זינטי סענטערס עפענען זיך
מאנטיאג, 8טען סעפטעמבער

פאנאטא, דעם 18טען סעפטעמבער וועלען
זיך עפענען די יוגיטי סענצערס פון אונזער
אינטערנעטשאטל, אין די פאבליק סקולס, אין
די וועלכע ווי דעם לעצטען סיווע, פאר דע
לשטיגרייכע, און די מיטגלידער פון אונז
נערע קלאסעס וויינען געבען צו קומען זיך
הינטערייכען אין די קלאסעס און קארסעס, וואס
זיי ווילען אפגעבן.
אלע פאר זיך אויך רעזיסטאנצירען אין
היים פאר דעם ערוויקטישאנאל רעזיסטענץ
א וואסעס 16טע סעפטעמבער ניו יארק

קאטערס יוניאן לאס. 10 העכערט דיום אויף 50 סענט א וואך

(שלוס פון זייט 1)

יום און פאלגליך וועט ער רעזיגנירען, און ער האט טאקע באלד אריינגעשיקט זיין רעזיגנאציע.

ווען די דאזיגע נייעס איז באקאנט געווארען צווישען די קאטערס אין די קלאקדישעפער, האט זיך אויפגעהויבען א טומעל. ברודער דובינסקי איז זעהר באליבט צווישען די מיטגלידער פון זיין לאקאל, און זינט דעם לעצטען רעארגאניזאציעסטריוק, זייענדיג דער טיטער מאן פון דער ארגאניזאציע קאמיטע, וואס האט געהאט דורכצופירען אזא ריזיגע ארבייט, איז ער געווארען נאך מער פאפולער, און די גרויסע צאהל מיטגלידער פון דעם לאקאל האבען גענומען פאדערען, אז דער באשלוס פון דעם לאקאליטיטן זאל רעאנסידערט ווערען און אז דובינסקי'ס רעזיגנאציע זאל ביטום אופן ניט אָננעמען ווערען. דעם מאנטאג אָווענד איז פארגעקומען א צווייטער מיטינג פון לאקאל 10, און דער מיטינג האט גוט געמאכט וואס דער פריהערדיגער מיטינג האט פאר גרייזט. טראץ דעם וואס דעם אָווענד האט געגאסען א גוט רענעו, זיינען צו דעם מיטינג געקומען ארום 12 הונדערט פערזאן. ארלינגטאן האל איז געווען איבערפולט, מען איז געשטאנען איינער נעפערעם און אנדערע האבען געמוזט צוריקטעהן ווייל עס איז מער אין האל קיין פלאץ ניט געווען.

און דער גרויסער, מערקווירדיגער מיטינג האט אָננעמען, כמעט איינשטיין מיט, דריי וויכטיגע באשלוסען. ערשטענס, איז איינשטימיג באשראָן סען געוואָרען, דאָס די רעזיגנאציע פון מענעדזשער ווערט צוריקגעוויזען.

דאן איז באשלאָסען געוואָרען, דאָס די פראָגע פון העכערען די דיום צו 50 סענט פער וואָך זאל ווירדען אויפגענומען ווערען.

דער דריטער באשלוס איז געווען, דאָס די דיום זאל געהעכערט ווערען. דיעזע אלע באשלוסען זיינען אָנגענומען געוואָרען מיט אָוואַציעס און ענטוואָרן. אייניגע פון די מיטגלידער זיינען גען ארויף אויף'ן פלאטפארם און האָרען געוואָלטען באגריסונגסרעדעס פאר דובינסקי'ן און דעם עקזעקוטיוו באָארד, אויף וועלכע דובינסקי האָט נאָכדעם געענטפערט.

און אזוי האָט דער מיטינג פון לאָקאל 10 מאָנטאג ביינאכט גוטגעמאכט וואָס דער פריהערדיגער מיטינג פון דעם לאָקאל האָט פארגרייזט. דער רעזולטאט איז, דאָס אונזער קאטערס יוניאן לאָקאל 10 איז איצט דער ערשטער לאָקאל פאר דעם דזשיינט באָארד פון דער קלאק און דעם מאכער יוניאן, וואָס האָט שוין געהעכערט די דיום. די אַנדערע לאָקאלס וועלען געוויס טאן דאָס זעלבע.

צום סוף וועט אפשר ניט שארען צו דערמאָנען, דאָס די ניו יארקער "קאמערס" ריזשטראָקעלעטעל, וואָס האָט זיך אונטערגענומען צו פארשמוצען דאָס וואָרט "פרייהייט", האָט געזוכט צו מאַכען אַ העצע אין לאָקאל 10, פויקענדיג יעדען טאָג, אז דובינסקי סטראשעט צו רעזיגנירען, אין דער צייט ווען יענע פירערס האָבען גוט געוואוסט, אז ער האָט ווירקליך רעזיגנירט. וואָס וועלען יענע בלאָפערס איצטער זאָגען?

אָבער ווער ווייסט? זיי קענען נאָך אפשר אויסטייטשען, אז דער לעצטער גרויסער מיטינג פון לאָקאל 10 איז נאָך אַ "זיג" פאר זייער פינסטערער העצע מאכעריי אין די יוניאָנס! ... זיי מענען אָבער אויך זאָגען: "נאָך אזא זיג און מיר זיינען פארלאָרען"...

קלאָקמאכער און דרעסמאכער מאָרען ניט ארבייטען לייבאָר דעי

(שלוס פון זייט 1)

אין שאַפ באזעצט זיין מיט ארבייטער, און ערשט דעמאָלט, אויב עס איז דאָ מער ארבייט ווי עס קען געמאכט ווערען אין דער רענעלער ארבייטס-צייט, קען מען ארבייטען אָווערטייט, אָבער ניט פריהער!

זאָלען די קלאָקמאכער דאָס געהען אין אַכט. עס איז אין זייערע אייגענע אינטערעסען, אז די רול זאל ריכטיג אָפּגעהיט ווערען. פאר יעדען קלאָקמאכער לוינט זיך אַ סך בעסער, עס זאָלען אין גאס ניט זיין קיין ארבייטסלאָזע, איידער צו ארבייטען אָווערטייט. די קלאָקמאכער קער וועלען געוויס פארשטעהן וואָס דאָס מיינט און עס איז ניט גוטיג עס מער אויסצוטייטשען.

אונזער טיטע, אונזער מאמע, אונזער משפחה

זיי קוקען אויס די אויגען אויף יעדע פאטשט, זיי ווארמען מיט א ציטער פון פרייד אויף נייעס, און — הילף. זעהט אז זיי זאלען קריגען אייער שטיצע אין צייט פאר די יום טובים. צושטערט זיי ניט דעם נייעם יאָהר מיט אפֿלענען און פארשפעטיגען

די אינטערנעשאנאל יוניאן באנק

וועט איבערשיקען אייער געלט

אין אלע טהיילען פון דער וועלט

שנער פֿינקטליך ביליג

די אינטערנעשאנאל יוניאן באנק איז בעשאפען געווארען אום אייד צו דינען, און איז פאראינטערעסירט נאר אין געווינען אייער צוטרדיען. מיר היסען אפ אייער געלט מיט דער זעלבער פארויכטיגקייט און ראיעלקייט ווי עס וואלט געווען אונזער געלד. קומט אריין און זעהט

INTERNATIONAL UNION BANK

FIFTH AVE. at 21st ST.
NEW YORK

אונזער קלאָקמאכער אויף 555 עוועניו
ניו יארק
מיט צווענציג און 21סטע סטריט

ארבייטער באוועגונג גיט א עהרען באנקעט ברודער מאקס פיינ

ניט צו שווערן מיט דער ארבייטער באוועגונג, האט ער ערקלערט, ער האט ניט קיין הייזערס צו וועמען ער וויל גיין ווייל די באנקעט איז צו גרויס, און ער האט געדאנקט זי נעסט, די ארגאניזאציעס און דעם אייגענעם סעקרעטער פון די געווערקשאפטען, ביי פיינסטאן, פאר דער חבר'שער באוועגונג צו איהם, אין דער צייט פון באנקעט האט געשפילט א שעהער בעד מוזיק פון טעאטריקעל מיוזיקא קלאב.

ווייט איהר, און

אין די אידשע קווארטלס און טעקעס פון דער געגנט פון די קינדער נאר אין טעקעס פאר איהר, און געווערקשאפטען שפילן, און נישט מער פארניינט ווי מען פלעגט ביז איינעם פון איהר אידשע קווארטלס און טעקעס ווייט איהר, און מוראד סיגארעטס ווערן געמאכט ביי די באנקעטשטערן פון העכסטען סארט טעקעס סיגארעטס און דער וועלט'ס קיין וואונדער וואס מוראד איז דער וועלט'ס גרעסטע מוראד און סיגארעטס.

דער באנקעט איז פארגעקומען אין יאר פראג'ס רעסטאראנט, אויפ'ן באהרונאק אין קוני איילאנד, און איבער 400 געסט זיינען געווען. אויסער פארשטעלער פון ווייזאנס, ווייזע אויך געווען פארשטעלער פון ארבייטער רינג, פון סאציאליסטישען פארבאנד, פון האים און פון אנדערע ארגאניזאציעס. טאמאט מייסטער איז געווען די גאנצע דער טשערמאן פון די געווערקשאפטען, וועלכער איז פארגעשטעלט געווארען פון ביי פיינסטאן. איינציגער סעקרעטער פון די געווערקשאפטען, ביידע האבען ערקלערט, אז די דעלעגאטען פון די געווערקשאפטען האבען ניט געוואלט, אז ביי פיינ וואל

די אידשע ארבייטער באוועגונג פון ניו יארק האט לעצטען פרייטאג אווענט געענעט די ארבייט פון געמאכט מאקס פיינ, וועלכער איז געווען סעקרעטער פון די באראייניגטע אידשע געווערקשאפטען פאר דער יארען און וועלכער איז אלע יארען געווען און אויך איז ער וואס האט געווען באוועגונג, ברודער פיינ האט רעזיגנירט אלס סעקרעטער פון די געווערקשאפטען און פרייטאג ווענט אין געווען דער אפיציעל באנקעט, דער באנקעט האט זיך אויסגעצייכענט מיט שיינקייט אין מיט חבר'שאפט וואס איז געווענער האבען געפילט צו ביי פיינ.

דורך קייבעל

דורך פאסט

פאר דער אלטער היים אין יוראפ

דאס אריבערשיקען קאסט זעהר ביליג.

אמעריקאן עקספרעס קא. הויפט אפיסעס

מאכט אייערע קרובים און פריינט אין דער אלטער היים גליקליך אויף די קומענדע חס-טובים און שיקט זיי אייער הילף יאן אמעריקאנער דאלארס ביי ראדיא, דורך דער אמעריקאן עקספרעס קאמפאניע.

דאס איז א שנעלערע און ביליגערע וועג, ווי אזוי אריבערצושיקען אמעריקאנער דאלארס נאך דער אלטער הויז. דינער וועג איז שנעלער, ווי דורך פאסט, און ביליגער, ווי דורך קייבעל.

דורך ראדיא

דער פרייז פון א פולקווייזען טרייטעסערדזש איז בלויז 6 סענט 8 ווארט, אויך 25 סענט עקספרא פאר סוויטס, און די געוויינליכע קאמיוניקאציעס.

דורך פאסט

דורך אן אויסלענדישען געלד-טראנספארט (פארעין סאני שרדער) ווערט דאס געלט אויסגעצאלט און שנעל ווי אין 8 וואכען.

נעלט, געשיקט דורך דער אמעריקאן עקספרעס קא. אויף וועלכען ס'איז אויבערדערמאנטע וועג, ווערט אויסגעצאלט אין דער אלטער היים אין זעהט, אז איהר זאלט קריגען אן אמעריקאן עקספרעס קאמפאני רעסיט, דאס איז אייער פארזיכערונג געגען פארלוסט.

AMERICAN EXPRESS COMPANY

17 וועקס 23 מע. סט. פארנער 55 מע. עוועניו	65 בראדוויי, ניו יארק	18 משאמקעס סקווער פארנער איסט בראדוויי
22 וועקס 15 מע. סט.	ברוקלין, נ. י. - 3 מע. עוו. און 41 מע. סט.	מאקס פארק און 180 מע. סט.
118 וועקס 39 מע. סט.	נווארק, נ. י. - 876 בראדוויי	1 וועקס 125 מע. סט.
1251 דריטע עוועניו		2131 בראדוויי

אייניגע אמעריקאן עקספרעס אפיסעס אין אנדערע שטעט:

פארטלאנד, ארענא, 66 מע. און 100 סט.	לס אנדערשעלעס, קאל. 724 ס. אליוו סט.	אטלאנטא, נ. י. סקולאוו-כאווען בילדינג, 47 פערליע סטריט.
סאן פראנציסקא, מארקעס סט. 22 מע. 22 מע. סט.	סאן פאליס, 619 סט. סט. עווע. סט.	באליסטער, פא. 182 ס. פיעט סט.
סאן לואיס, 804 דריטע עוו.	סאן פאליס, 621 סט. סט. סט.	כיימסאן, פא. 6 נארד פוסט סט.
סינסינאטי, 1331 דריטע עוו.	מילואקי, וויסק., 806 בראדוויי	ניו יארק, 288 ווייטנינגטאן סט.
סאן אנטאניא, 15 נארד וואשט עוו.	ניו יארק, 1706 סט. סט. סט.	קליבלאנד, 2046 סט. סט. סט.
סינסינאטי, 1306 סט. סט. סט.	פילאדעלפיה, 1706 סט. סט. סט.	לענווע, קאל. 1645 סט. סט. סט.
דעטרויט, 25 פארט סט. וועקס	פילאדעלפיה, 247 פארט עוו.	אינדיאנאפאליס, אינדיאנא, 200 סט. סט. סט.
	פאליס, 20 סט. סט. סט.	קענעס סט. סט. 1136 סט. סט.

כמעט אין יעדע שטאט אין יעדער שטאט, וואס עס איז נאך דא א רעזידענט, דאס איז אויך פאראן אן אמעריקאן עקספרעס אפיסעס, סעלדן ווי 30,000 איז זעהט, קאנט איהר שיקען געלט נאך דער אלטער היים דורך די אמעריקאן עקספרעס קאמפאני.

GERECHTIGKEIT
A Jewish Labor Weekly
Published every Friday by the International Ladies' Garment Workers' Union
Office: 3 West 16th St., New York, N. Y.
MORRIS SIGMAN, President   S. YANOFSKY, Editor
A. BAROFF, Sec'y-Treas.   H. A. SCHOOLMAN, Business Manager
Subscription price paid in advance: \$1.00 per year.
Vol. VI. No. 36.   New York, Friday, September 5, 1921
Entered as Second Class matter April 16, 1920, at the Post Office at New York, N. Y.,
under the act of August 24, 1912.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103,
Act of October 3, 1917, authorized on January 25, 1919.

פאניא מ. קאהן א נאסט ביי די יוניטעט ליידיס טיילערס טרייד יוניאן פון לאנדאן

(א באריכט)

געגעבען פירע אייגענעלעכטען פון דעם
אמערקאנער טרייד יוניאניזם אין אלע
נעמין און די ראשע וואס די אירישע
ארכיטעקט שפילען אין דער אמעריקאנער
ארכיטעקטאבענענג.

פריינדן פאניא מ. קאהן איז באגריסט
געווארען פון טשערמאן מ. ראזענבערג
און ווייסטשערמאן דוש. גראדושינסקי,
אין נאמען פון דער ברענטיש קאמיטע
און די מעמבערס, און פון שרייבער פון
דווע צילען אלס סעקר. פון דער לייב
רערי פון זעלבען ברענטיש.

מיר האבען איבערגעגעבען דורך דעם
געוועזענע נאסט א גרוס צו אונזערע
חברים פון דער זעלבער טרייד בכלל און
צו די מיטגלידער פון דער אמעריקאנער
אינטערנעשאנאל בפרט. מיר האבען זיך
אויך געגענויטיג פארשפראכען מיטצור
טיילען איינס דאס אנדערע פון אונזער
טעטיגקייט און זיך העלפען ווען עס וועט
נוטיג זיין אין דער פארבעסערונג פון
אונזער טרייד.

ביי א געהויבענער שטימונג האבען
מיר זיך געווענענט מיט דעם נאסט.
מ. ג. א. ל. א. ש. י. (מיטשא),
לייברערי סעקר.

מאנטאג איבער. דעם 18טען אויף
נוסט, האבען מיר געהאט א נאסט אין
אונזער ברענטיש, פריינדן פאניא מ. קאהן,
ווייס פרעזידענט פון דער אינטערנעשאנאל
נאל ליידיס גארמנט ווארקערס יוניאן
און סעקר. פון עדיקווישאנאל דעפארט
מענט פון דער זעלבער יוניאן אין אמע
ריקא. אויף דער איינלאדונג פון אונז
זע ארגאניזאציע דעלעגאט, מר. י. ראזענ
בערג, האט דער געוועזענער נאסט אדער
סירט אונזערע מעמבערס, פון וועלכע זי
האט געקראגען א ווארימע אויפנאחמע.
פריינדן פאניא מ. קאהן האט אונז
איבערגעגעבען איהרע איינצוריקע פון
דעם אינטערנעשאנאל עדיקווישאנאל
קאנסערענס אין אקספארד (ענגלאנד),
וואו זי איז געווען א דעלעגאט פארטראג
טען פון אמעריקא.

זי האט אונז אפגעגעבען א גרוס פון
די מעמבערס און טעטיגקייט פון איהר
יוניאן, און א שטארקען איינדרוק האט
געמאכט איהר רעפארט, אז 40 פראג
צענט פון זייער מעמבערשיפ באשטעהט
פון פרויען, א זאך, וואס איז ליידער ביי
אונז אין לאנדאן א זעלטענהייט.
דער נאסט האט אונז אויך איבער-

וואס מוט ויד עפעס איז דער סקוירט מאכער יוניאן לאקאל 23?

אין אפיס פון דער יוניאן, ווען זיי דענ
קען נאך, אז מען שיקט ערנעץ ארויס
סקוירטס אין ניט קיין געסעטעלעטע
שעפער, וועלען מיר די אלע שעפער אפ
שטאפען. יעדער סאב-מאנופעקטורער
קען קריגען א ליסט פון אלע יוניאן
שעפער, דאס הייסט, פון די אלע סאבו
פעקטורערס, וואס האבען געסעטעלט
מיט דער יוניאן, און זיי וועלען וויסען
וואו זיך צו ווענדען נאך ארבייט.

אין וויל דערמאנען אונזערע מעמ
בערס, דאס מיר פאנגען אן אפצוהאלטען
אונזערע רענעלע לאקאל מעמבער מיטגי
נען. דער ערשטער מיטגינג וועט זיין
דאנערשטאג, דעם 4טען סעפטעמבער,
אין אונזער רענעלע מיטגינג לאקאל, אין
281 איסט 14טע סטריט, וואלען די מיט
גלידער פון לאקאל 23 ניט פארמלען צו
קומען צו די מיטגינגען און מיר וועלען
האבען די מעגליכקייט זיך פון צייט צו
צייט צוזאמענצוקומען איבער די טרייד-
פראגען. דאס וועט אונז נעבען א בע
סערע געלענעהייט צו באקענען זיך און
קומען צו א פארשטענדליש וואס עס גייט
מיט זיך אין אונזער טרייד, אום וואס
מער צו פארבעסערען די לאגע פון די
סקוירט מאכער.

ל. פינקאווסקי
מענדערוש, סעקרעטאר לאקאל 23.

דער קורצער ענטפער, און אויך דער
איינציגער ענטפער יעצט איז, אז עס
איז גרויסע צרות, און ניט דערפאר,
וואס אונזערע מעמבערס זיינען
געווארען אנדערע מענשען. אונזערע
מעמבערס זיינען די זעלבע מענשען ווי
געווען. נאך פשוט, ביי אונז איז יעצט
צרות מיט דעם, וואס עס האט אונז גע
טראפען דעם סוף אן אומגליק — מען
מאכט פשוט ניט קיין סקוירטס. דערי
בער, פארשטעהט זיך, ליידען א סך פון
אונזערע מעמבערס פון ארבייטסלויזיג
קייט. דאס זיינען די יעניגע, וואס קע
נען קיין אנדער זאך אויסער סקוירטס
ניט מאכען.

מיר האבען מאכען ג. ל. ק. ל. ב. ע.
מעמבערס, וואס קענען אויך ארבייטען
ביי דרעסעס אדער קלאדעס, און זיי קרי
גען א רוישאב דא אדער דאס און שטיי
פון דורך די שלעכטע צייט. פאר דעם
איז צו פארשטאנען די איינציגקייט צוויי
שען די לאקאלס פון דושהניט באמאר, וואס
אונזערע מעמבערס איז ערלויבט
צו ארבייטען ביי די אנדערע טריידס.
עס איז אמת, אז דעם פאל-סיזאן
האבען מיר קיינמאל ניט געהאט קיין
גלענצענדען סוף. עס איז אבער קיינ
מאל ניט געווען אזוי שלעכט ווי היינ-
טיגען סוף. אבער וואס וועט אונז
העלפען דאס באקלאנען זיך? לאסיר
בעסער רעדען ווענען פרעהליכערע זא-
כען.

אין אלגעמיין האט דער לעצטער
קלאוממאכער סטריק אדער סאטפערדוש
געבראכט גוטע רעזולטאטען פאר אונזער
סקוירט מאכער לאקאל, און אויך וויל
מאכען אויך דעם אויפמערקזאם מאכען
די מעמבערס פון אונזער לאקאל.

ערשטענס: נאך דעם נייעם אגרי-
סענט קען א קלאן בעל הבית ניט שיי
קען מאכען סקוירט מעהר ווי צו איין
קאנטראקטאטא. נאטירליך, די ארבייטער
וועלען דארפן אויפפארענען, אז אט
דער פונקט פון שטרייכען וואס סטריקט
דורכגעפיהרט ווערען. מען וועט דארפן
אויפמאכען, וואו סקוירטס קומען שוין
און ניט שעהמען זיך און קומען אין
אפיס פון דער יוניאן און מאכען א
קאמפליינט, אויב זיי פארדעמניגען, אז
דער אינטיימער מאנופעקטורער שיקט
מאכען סקוירטס צו מעהר ווי איין קאנ-
טראקטאטא, און אונזער יוניאן וועט טאן
אכסאיוט אלעס, וואס איז איהר מאכט,
דאס ניט צו דעלאזען, אפילו אויב עס
וועט גייסן וויין אפצושטאפען דעם אינ-
טיימער שאפ. דאס איז ערשטענס.

צווייטענס, האט די יוניאן ניט גע-
סעטעלט מיט אזעלכע באהעכאטיס, וואס
האבען אליין פארנומען די פלעצער פון
די בעלמאכות, דאס הייסט, וואס אר-
בייטען אליין ביי דער מאשין.

דריטענס, האבען מיר געגעבען פאר
יערען סקוירטמאכער א דושה און ער
האט א באלעבאס וואו צו ארבייטען,
אויב עס איז נאך דא א ביסעל ארבייט.
נאטירליך, ווי אויך האב שוין פריער
אנגעוויזען, איז איצטער צרות; עס איז
יעצט גיטא גענוג ארבייט, אבער אין
דעם האט די יוניאן קיין שולד ניט.
אין וויל וואנען נאך עפעס: מיר
האבען געסעטעלט מיט דער סקוירט
קאנטראקטאטאס אסאסיאציע, וועלכע
האט אונז געגעבן א גרויסע סקוירט,
און די קאנטראקטאטאס, די מעמבערס פון
דער אסאסיאציע וועלען מוזען אלע
סאל באשעפטיגען אונזערע מיטגלידער.
וואס מיר האבען מיט דעם באצוועקט
ווען זיך ארויסווייזען שפעטער, העכסט
ווארשיינליך — דעם נעקסטען סוף, ווען
עס וועט נאכמאל וויין מעהר ארבייט,
דעמאלט וועט אונזער פלאן זיך ערשט
ארויסצייגען אין ריכטיגען געשטאלט
אזוי ווי עס האנדעלט זיך צו מאכ-
זארגען יעדען סקוירט מאכער מיט א
דושה.

מיר האבען זיך אויך איינפארשטענ-
דיגט מיט די קאנטראקטאטאס, אז פאר
אונזערע פינישערס זאל דער סקוירט וויין
ניט ווייניגער ווי 25 דאלער א וואך. מיר
האבען אויך ארויסגענומען דעם לאסט
פון אונזערע באלעבאטיס, אויסצוהעלפען
די סקוירטמאכער אין דער ארבייט... ווי
מאכען די סקוירטס, אויסקעהרען די
בעלמס, און נאך אזוינע קליינעקייטען,
וואס וועט נעבען די סקוירטמאכער א
ביסעל מעהרער ארבייט, אבער וואס
העלפט דאס אלץ איצטער, ווען מיר האב
בען אזע שלעכטען סוף? מיר מוזען
מאכען דאס בעסטע אונזער די אומ-
שטענדען, מיר זאלען זיך צוגריימען פאר
דעם נעקסטען סוף. און ווען עס וועט
קומען די געלענעהייט וואלען מיר עס
ניט פארזאמלען. אויך וועל נאך ריידען
ווענען דעם א צווייטען מאל.
אין ענדיג רעדמייס: וואלען סיי די
ארכיטעקט און סיי די קאנטראקטאטאס
זיך ניט מוילען און מאכען קאמפליינטס

דער זיכערער סטאקבראדסקער

פארשטעהט, אז זיין ערמאל איז אכ-
הענגיג פון דעם אנהאלטען דעם צומרוי
פון זיינע קאמפאקטערס, וועלכע פאר-
טרייען איהם זייער געלד פאר אינוועסט-
מענט.

אזוי אויך די מאנופעקטורערס פון
מיראד ווייסען, אז אום אנצוהאלטען
דעם צומרוי פון מיראד סמוקערס
מוזען זיין אימערצו אנהאלטען דעם
מיראד סטאנדארד פון 100% ריינעם
מערקישען טאבאק.

„אורטיילט פאר זיך אליין“

פארגלייכט מיראד מיט אירגענער
וועלכען סיגארעט אין דער וועלט.

אזוי ווי אנדערע, וועט איהר הנאה
האבען פון ענדערען צו מערקישע.

באקסעס פון 10 אדער 20

MURAD
Turkish Cigarettes
ARE MADE ESPECIALLY FOR THE
DISCRIMINATING AND EXPERIENCED
SMOKER OF HIGH GRADE
TURKISH CIGARETTES
The blending
is exceptional
Margyad
MAKERS OF THE HIGHEST GRADE TURKISH AND
EGYPTIAN CIGARETTES IN THE WORLD

קאנווענשאן פון ניו יארק סטייט פערערייזשאן און לייבאר אינדאסטריע לאפאלעט

נאך אנדערע נייעס פון דעם לאפאלעט קאמפליין.

טעט צו דעם פרייטשטאט, וואו זיי וועלן האבען די וועלטענע געלענענדיג צו הערען דעם מאן, וואס האט ארויסגעווארפן דאנערט'ן פון קאבינעט; האט ענטרעקט און באקענט די נאנץ צו וועלט מיט'ן ווילדען טאנץ פון גרעפט, כאבאר און גנבות, וואס האבען געהערשט אין דעם לעפארטמענט און רוסאטעס; דעם מאן, וואס האט און וועלדען מיט באקעמפט דעם קופער טראסט פון מאנטיאנא סטייט און גענען וועלכען די שטעט פון דער לעפארטקאמער פארט'ן האט בען נעמאכט דעם מיאוס-דורכגעפאלען נעם פארזוך צו באשולדיגען אין דעם מאנטאנא געריכט; דעם מאן, וואס איז צוזאמען מיט סענאטאר לאפאלעט'ן דער באנערטער גער פון דער באוועגונג, וואס וועט ארויסצורייסן דעם שטעטלישע פאלק פון די גענעל פון די וואל סטריט מאנטיאנא.

רעפובליקאנער פיהרער גיבען צו אז לאפאלעט וועט געווינען.

וואס ווייטער אלץ מעהר ווערען די פיהרער פון דער רעפובליקאנער פארטיי אין וואשינגטאן באזוכט דעם פון דעם בלייטשעלען וואוקס פון דער לאפאלעט-באוועגונג, די פיהרער פון די רעפובליקאנער האבען צוגעגעבן, אז דער פראגרעסיווער סיקעט וועט זינען אין 12 סטריטס — אין איינזא, נעבן ראקסא, וויסקאנסין, מינעסאטא, נאדראקסא, מאנטאנא און וואהרשיינליך איירענא און וואשינגטאן.

אין דיעזע אלע 12 סטריטס, וועלכע ווערען געוועהנליך שטרעכענען פאר דער רעפובליקאנער באוועגונג, איז א מאדערן ריסעס בירנער פאר לאפאלעט'ן, פאר דער פראגרעסיווער באוועגונג פון וועלכער ער איז דער באנערטער.

אזוי גיבען צו די פיהרער פון די רעפובליקאנער, זיי טרויסען זיך אבער מיט צוויי האפנונגען: ערשטענס, אז מען וועט זי דעם געשטעלט, אז זיי גלויבען, אז צוליב דעם, וואס קארן און ווייז איז טייערער געווארען, וועלען די פארמערס פון דיעזע סטריטס ביז דעם 7טען נאך וועמבער ענדערען זייער מיינונג און שטימען פאר קולידזש'ן, זייער צווייטע סטריטס באשטעהט אין דעם, וואס זיי זינען נישט די איינציגע, פון וועמען די פראגרעסיווער באוועגונג רייסט אונזען די פאלקס-מאסען. לויט די באריכטען, וואס קומען אן אין די רעפובליקאנער הער-הווארדערס, פארלאזען אויך טויזנטער דעמאקראטישע פארמער און ארבייטער זייער פארטיי און געהען אריבער צו לאפאלעט'ן. אזוי, צום ביישפיל, זינען זיי זיכער, אז די דעמאקראטישע מאשין וועט צוליב דער פראגרעסיווער באוועגונג נאך שטארק פארלירען אין ניו דזשערזי סטריט, אין ניו יארק און אין די סאוועט פאר וואהלאמא צווישען די צוויי אלטע פארטייען, די דעמאקראטישע און רעפובליקאנער, טראגט נאך אלץ א זעהר פרידליכע, פריינדליכע, שטילע באראקסער. די איינציגע, וועלכע מיהען אן א פארצווייפלטען וואהלאמא און מאכען ליידענשאפטליכע אטאקעס אויף זייערע גענערע זינען די לאפאלעט סטער.

פון דער סאוועט מעלדעט מען, אז אויך דאס פארשפרייט זיך שטארק די פראגרעסיווער באוועגונג און אז מיט דער הילף פון די דארטיגע אמעריקען פערערייזשאן און לייבאר אינדאסטריע ווערען נע לאפאלעט-סלאבס, וועלכע מאכען גרויס פראגרעס און פארשפרייטען זיך איבער דער גאנצער סאוועט.

צו ארגאניזירען און באפעסטיגען דיעזע באוועגונג און אריינברענגען איהר מעהר פלאנעסטיקייט, וועט דאס און איינע פון די גרויסע סאוועט-שטערס, מעליך אין אטלאנטא, דזשורזשיא, ערעפענע ווערען ספעציעלע הילף קווארטערס פאר'ן סאוועטן ריסטריקט.

די יעהרליכע קאנווענשאן פון ניו יארק סטייט פערערייזשאן און לייבאר וועלכע האלט איצט אפ איהרע זינגעלע אין סקענעסטער, האט אינגאנצן סירט לאפאלעט'ן און ווהילער'ן, אלס די פאסערנסטע קאנדידאטען פאר פערערייזשאן און ווייט-פערערייזשען פון די ארגאניזירטע ארבייטער.

דער אינדאסטריעלע איז געווען כמעט אן איינשטימיגער, בלויז דער פארטער טער פון די לאנגשטארמען יוניאנס, דזשיימס ריינען, און נאך א פאר דעלעגאטען, האבען געשטימט גענען דעם. אויב אבער אויסערליך אויפ'ן פלאך איז די פראגע דורכגעגאנגען אהן א שטארקער גענערשטאפט, איז דאך הינטער די קוליסען די גאנצע צייט זינט די קאנדידאטען האט זיך געפענט אגענאגען א שטארקער קעמפליין פון די דעמאקראטישע פאליטישענס גענען דעם איינדרוסטמענט פון די פראגרעסיווע קאנדידאטען. טעמעני האל לייט און זייערע פריינד האבען געזוכט מיט אלע כחות אנהייבן די דעלעגאטען גענען דעם באשלוס פון עקזעקוטיוו קאנסיל פון דער אמעריקען פערערייזשאן און לייבאר און פאר די אלטע, "אויספרייטע" ווענען און שטיצען די קאנדידאטען פון די "גרויסע" פארטייען. דאס האט זיך זיך נישט איינגעגעבען. די קאנווענשאן האט געטענהייסען גאנצערס'עס קאמף גענען די אלטע רעאקציאנערע פארטייען און זיין גוסהייסונג פון לאפאלעט און ווהילער.

דער באשלוס צו שפעלירען צו די ארגאניזירטע ארבייטער פון ניו יארק סטייט זיי זאלען שטימען פאר די פראגרעסיווע קאנדידאטען פאר פערערייזשאן און ווייט-פערערייזשען איז אגענומען געווארען נאך א זעהר אינטערעסאנטער און הייסער דעבאטע. די שטארקסטע רעדערס גענען די אלטע פארטייען און פאר דער פראגרעסיווער באוועגונג האט בען געהאלטען דזשעפערס ווהילער, פון די טעקסיל ארבייטער אין יוטיקא; דזשיימס מאראן, פון די מארין אינדוסטריע נירס יוניאן פון ניו יארק, און אייבער העם לעפאקאוויץ, דער פיהרער פון דער טייטשער יוניאן.

סענאטאר ווהילער רעדט נעבן סטען זונטאג אין ניו יארק.

סענאטאר ווהילער, ווהילער, דער פראגרעסיווער קאנדידאט פאר ווייט-פערערייזשען, וועט קומענדיקע זונטאג אדער ערסטרען די פראגרעסיווע און סאציאל ליסטישע בירנער פון ניו יארק אויף א ריזיגען מאס-מיטינג און פרינק אין די קערטס פארק, 4018 באסטאן ראד, בראקס.

דער באריהמטער סענאטאר וועט ריידען ווענען די אישוס פון דעם איינציגע קעמפליין, וועט די אירעאלע און שטרעבונגען פון דער פראגרעסיווער באוועגונג און ווענען דער רויבערישער רעאקציאנערע און פארברעכערישער טעטיגקייט פון די צוויי וואל סטריט פארטייען, די פארטייען פון קולידזש'ן און די ווייטען.

טויזענדער מענשען ווערען ערווארט.

די אינטערנאציאנאלע פערעראציע פון קליידער-ארבייטער באגריסט אונזער אינטערנעשאנאל

דאס ווארט פון באפרייאונג צו די שטלא פון דער נאדעל, און האט זיי געוויזען דעם וועג צו א בעסערע צוקונפט. טייערע קאמפערארען! אלע די ווער-טער, און נאך א סך מעהר, האבען מיר, די דעלעגאטען פון אונזער לעצטען קאנדידאטען געפיהלט צו זאגען צו די דעלעגאטען פון אייער ארגאניזאציע, ווען זיי וואלטען נאך געווען מיט אונז. אייער טער זאגען מיר דאס אייך אין שריפט. אבער מיר האפען, דאס איהר וועט איר געהערען אונזער גראטולאציע צו אייער ארגאניזאציע, פונקט ווי מיר וואלטען דאס אייך זאגען מינדליך.

* * *

אונזער סעקרעטאר, וואן דער הינען, איז ליידער קראנק און געפינט זיך אין א סאניטאריום אין דער שווייץ. זייער דיג אין זשענעווא, אלס דעלעגאט צום אינטערנאציאנאלען ארבייטער-קאנפערענץ, האב איך איהם באזוכט אין סאניטאריום. ער האט זיך פיל געבעסערט. איך האב אויך גערעדט מיט'ן דאקטאר פון סאניטאריום, און ער האט מיר געזען בען נוסע האפנונגען, אז אונזער סעקרעטאר וועט אין גאנצען געזונט ווערען. דאס איז פאר אונז נוסע נייעס, עס איז צו האפען, אז אונזער סעקרעטאר וועט מיט דער צייט ווידער קענען דינען אונזער אינטערנאציאנאלע פערעראציע.

נאך עפעס. מיר ווילען אייך דער מאנען, דאס דער קאנגרעס פון אונזער אינטערנאציאנאלע פערעראציע פון קליידער-ארבייטער, וואס איז אפגעהאלטען געווארען אין קאפענהאגען, אין 1920, האט באשלאסען, דאס אין אונזער עקזעקוטיוו קאמיטע זאל זיין איין פארשטער הער פון אמעריקא. אייער דעלעגאציע, און אויך די דעלעגאציע פון די "דזשורזשיאניען טיילארס יוניאן", האט צוגעשטימט צו דעם. אבער ביי היינטיגען טאג האט בען אייערע ארגאניזאציעס פון אמעריקא נאך גאר נישט געטאן אין דער אנגעלעגענהייט.

אויף אונזער לעצטען קאנגרעס אין ווען, איז די פראגע ווידער אויפגענומען געווארען. אונזער עקזעקוטיוו האט באשלאסען, דאס דער פלאץ אין אונזער עקזעקוטיוו איז נאך אלץ אפגען פאר א פארטערטער פון אמעריקא, און מיר פארלאנגען איהר זאלס אונז לאזען וויסען וועמען איהר האט אויסגעקליבען פאר דעם אמט. מיר זינען יעדענפאלס פאר אינטערעסירט צו הערען וואס איהר האט ווענען דעם באשלאסען. מיר רעקען, דאס עס איז פון גרויס, גויכטיקייט פאר די אינטערנאציאנאלע באציהונגען פון די ארגאניזירטע קליידער-ארבייטער איבער דער וועלט, דאס אייער א פארטערטער זאל זיין אין אונזער עקזעקוטיוו און ביוראוינען אונזערע מיטינגען.

האפענדיג צו הערען פון אייך נוסע נייעס, און באזונדערס אין באצוג די לעצטע פארבלייב איך ברידערליך אייער, ע. סופערס, עקסינג סעק. אינטערנאציאנאלע קליידער-ארבייטער פערעראציע.

צו דער אינטערנאציאנאלע קליידער-ארבייטער קאמפערארען! אין א פריהערדיגען צושריפט האבען מיר אייך געלאזט וויסען איינעם פון אונזער קאנגרעס וואס איז אפגעהאלטען געווארען אין ווען. דא ווילען מיר אייך זאגען, דאס ביידע, די בירא און דער קאנגרעס, האבען אויסגעדריקט גרויס באהערען, וואס פון אייער ארגאניזאציע צו זינען דאס מאך נישט געווען קיינע פארטערטער צו דעם קאנגרעס. אין דער היינטיגער צייט פון דער פינסטערער רעאקציע איז עס גוטיג נאך מעהר ווי איינער, דאס די ארגאניזירטע ארבייטער פון אייראפא און אמעריקא זאלען זיין צווישען זיך ברידערליך פאראייניגט. און אזא מין פאראייניגונג און קאאפעראציע איז באזונדערס גוטיג פאר די קליידער-ארבייטער פון דער אלטער און דער נייער וועלט. און מיר האפען, אז דאס וועט זיין דאס לעצטע מאל, וואס אייער ארגאניזאציע זאל נישט זיין פארטראכטען ביי אונזערע אינטערנאציאנאלע קאנגרעסען. אין גאנצען פונקט קאנגרעס דאנען מיר אייך פאר די קיינעלנאס וואס איהר האט צוגעשטימט מיט אייערע בעסטע ווארטלען פאר דעם ערפאלג פון דעם קאנדידאטען.

דער קאנגרעס איז צוגעגאנגען נאכ'ן נוס, ווענען די הויפט רעזאלוציעס, וואס זינען אגענומען געווארען האט איהר שוין פריהער געהערט. אלע אנדערע איינצעליגע וועלען איבערגעגעבען ווערען אין א רעפארט וואס וועט איר טער פארפערטיגט. מיר ווילען אבער, דאס אין דעם רעפארט זאלען אויך אריינגעהערן די באריכטען פון אלע ארגאניזאציעס וואס באלאנגען צו אונזער פערעראציע, און מיר ווילען אייך דאנאכאן רשטיג, און איהר וועט אונז באלד צושיינען, ווען מיר וועט וואס זאל ענטהאלטען די וויכטיגסטע פאסירונגען אין לעבען פון אייער ארגאניזאציע אין דער לעצטער צייט. מיר ווילען זיין זעהר צופרידען איינצושליסען אין אונזער רעפארט פון דעם קאנגרעס דעם באריכט פון אייער יוניאן.

* * *

פון אייער אפיציעלער פרעסע האבען מיר זיך דעוואוסט פון אייער 17טער קאנווענשאן, דורך וועלכער עס איז אויך געפיערט געווארען דער 25-יארהריגער יובילעאום פון אייער ארגאניזאציע. איך בין זיכער דאס איך רעד אין גאנצען פון אלע ארגאניזאציעס, וואס זינען אונזער שלאסען צו אונזער פערעראציע, ווען איך וועל אויסדריקען אונזער הארצליכע, כאטש אביסל פארשטעטיגטע גראטולאציען, צו אייער יובילעאום. מיר ווילען זעהן אייך, דאס אין די נעקסטע 25 יארה זאל אייך געלינגען ארונטערצוקריגען אונזער דער פאך פון אייער ארגאניזאציע אלע ארבייטער, מענער און פרויען, וואס זינען באשעפטיגט אין דער ליידעס גאר מענס אינדוסטריע.

מיר האבען די גרעסטע אכטונג און באוואונדערונג פאר דער ארבייט פון אייער ארגאניזאציע אין די לעצטע 25 יארה. די שניידער-ארבייטער, סיי מענער און סיי פרויען, פון אלע לענדער, זינען שטענדיג אס מערסטען און אס שטער ליכטסטע עקספלאטירט געווארען, און דאס זעלביגע איז אויך געווען אין נאדראמערקא. א גרויסע צאהל פון די ארבייטער אין דעם פאך זינען געווען "פרעמדע", איינגעוואנדערטע, און זיי זינען געווען שוואכע גענען דער שוידער ליכער עקספלאטאציע פון די באלעבא-טיט, דעמאלט איז געקומען אייער ארגאניזאציע, די ליידעס גארטענט וואיר קערס יוניאן, און האט אויסגעשפראכען

קראוק אפערייטארס

מעמבערס פון לאקאל 1, א. 5. ג. ו. י. אירפמערקאם.

רעגעלע סעקשאן מיטינגען

וועלען אפגעהאלטען ווערען

מאנטאג, דעם 18טען סעפטעמבער

7.30 אהר אבענד

אין די פאלגנדע פלעצער:

- סעקשאן דאן-טאן: בעטהאווען האלל, 210 איס 5טע סטריט.
- סעקשאן הארלעם: 62 איס 106טע סטריט.
- סעקשאן בראקס: לאקאל 1 קלאב רומס, 1581 וואשינגטאן עוו.
- סעקשאן בראנזוויל: לייבאר לייסעאום, 219 סעקטאן סטריט.

ביי דיעזע סעקשאן מיטינגען וועלען ערליידען ווערען אלע פראגען וועלכע זינען פארהאנדעלע געווארען ביי דער עקזעקוטיוו בארד פאר דער גאנצער צייט פון סטרייט.

אלע מעמבערס זינען אויפגעפאדערט צו מענדען.

עקזעקוטיוו בארד לאקאל 1.

ל. האראוויטש, טשערמאן.
ל. ליווי, ווענערושער-סעק.

עקסקירשאן איבער'ן האר-סאן דעם 7טען סעפטעמבער

דער סטודענטס קאנסיל פון די איינציגסטע קלאסען פון ארבייטער אונזער ווערטיקע און יוניאן סעקטערס שראב-דזשורס און עקסקירשאן, אויף דער פרי-וואשינגטאן, "אנא", פאר זונטאג דעם 7טען סעפטעמבער.

די יאכט נעמט שרויף בלויז 100 פערזאן און די וואס ווילען זיין פון די ווענערס גלייכליכע דארטען זיך גלייך שרייבען א מיטקע קאש 1.50, זיך צו ווערען אין אינטערנאציאנאלע עדיקאציע-קלאס פארממענט, 3 וועקס 16טע סטריט, ניו יארק.

וואס פון די ערשטע זיך שרייבען א מיטקע קאש.

איהר גייסט

(עטיוו)

פון אברהם רייזען.

ארויסגעלאפן אין נאם וועגן זינע

שטארבען.

אין צוויי טעג ארום איז פליגן גע-
שטארבען.
עס איז געווען א שטארקע הויז, נאכ-
געלאפן איז ברויט טאטע-מאמע, די
צוויי עטערע קינדער און א פאך אר-
טע אידען פון נאם, וואס האבען גע-
ווארט אריינגעלאפן א מצוה פון הויז-
הבת, ווער עס איז אבער געשטארבען
האבען זיי נישט געוואוסט, און האבען
זיך נישט איינגעזעהן.

אין א פאך טעג ארום האט זיך גע-
ראכט, אז מען האט שוין פייגען פאר-
געטן, אבער אין דער אמת'ען האט מען
ערשט פייגען אנגעהויבען צו באמערקען
אין דעם נאמען הויז, אין אלע פיר ציי-
טערען און אין האנגען קארידאָר.
די עטערע טאכטער, יעסע, איז
פארגאסן אריינגעפאלען פון נאם און
איז געפאלען אהנעמלעכע אויף א שטוב-
— וואס איז? — האט די מוטער
באזארגט געפרעגט.

— מיר האט געדאכט, אז אין קא-
רידאָר איז פליגן דורכגעלאפן, אט ווי
א לעבעדיגע.

ביינאכט איז די אינגערע שוועס-
טער אריינגעלאפן צו דער ערשטער אין
בעס. עס איז געווארען א יללה:

— וואס איז? — האט דער טאטע
זיך אויפגעכאפט.

— מיר דאכט, אז דאָרט איז וויי-
קעל שטעהט פליגן און קוקט אויף מיר.
— ביסט א שוטה, — האט דער
טאטע גע'מורס'ט... טויטע הומען נישט
צוריק... פליגן איז געשטארבען.

ער האט א יופי געטאן, זיך אומגע-
קוקט און ער אליין האט אויך דער-
זעהן פייגען אין ווינקעל. שטעהט זי
איינגעלעכט און קוקט אויף איהם מיט
שטארקע בליקען... דאָס פנים — ווייט
ווי קאלד.

ער האט זיך איינגענומען אין מיר-
שען, אבער אויך פון קישען, זי עס
וואלט א שפייגעל געווארען, האט ארויס-
געקוקט דיזעלבע געשטאלט: די בלאד-
סע פייגע מיט שטארקע בליקען, און אזוי
ווי א לעבעדיגע... אט הויבט זי זיך
אן צו באוועגן און רוקט זיך לאנגזאם,
אבער מיט זיכערע טריט צו זיין בעס.
ער האט ארויסגעלאזט א געשריי.

שפעטער איז די גאנצע נאם געוואר-
ען ווארען, אז פייגע, די שטייגלע אוי-
רוהיגע פייגע, וואס איז געשטאנען
דא נישט לאנג, געט ארום גאנצע טעג
און נעכט אין איהר עלטער'ס הויז.

און די אלע נאסיגע, וואס האבען
פייגען אמאל זעהר ערלישן באמערקט,
האבען זי אייגס, נאכ'ן טויט, צוויי-
בען צו זעהן רייטליך און לעבעדיג.
און פייגע האט ערשט אויסגעלעבט
נאכ'ן טויט.

טער, וועלכע זינען שוין געווען ביי א
זיבען אין צאהל.

אבער דאס רוב פרעגט ביזן זי איז
גאנצען נישט באמערקט... שטייגלע פרעגט
זי זיך ביינאכט שפעטער פאר אירע היי-
זען אויפ'ן קאסטען, וואס האט איהר
געדרייט פאר א געלענער, און נאך שטיי-
לער פלעגט זי אין דערפריה אויפ'שטעהן
אפצוטאן די געוויסע שטוב-ארייט.

קיין הויך קול, קיין געלעכטער, קיין
געוויין האט מען פון איהר נישט גע-
הערט, און צייטגענווייז האט מען נאר
פארגעסען, אז צווישען די הויזגע-
פינט זיך נאך א מיטגליד, וואס הייסט
פליגן און לעבט אויך ווי אלע ביט איהר
רע גרויסע לייזען, בענטשאפט און טי-
פען טרויער.

איינמאל, אויפ'ן זיבעצענטען יאהר,
איז פייגע געשטאנען און שטייגלע געטאן
א הויזגע-ארייט. פון צייט צו צייט
האט זי אפגעווישט דעם שווייט פון
איהר בלאסען שטערען און א שטייגלע
קרעכ'ן ארויסגעלאזען.

ענדליך האט זי די ארייט ארויס-
געלאזען פון די הענט, צוגעקראכען צום
קאסטען און זיך אנדערעלייגט.

אין שטוב איז גראד קיינער נישט גע-
ווען. זי איז אזוי אפגעלענען א טער,
ביז וואנען די מאמע, נאכדעם דער
טאטע און באלד די קינדער זינען א-
געקומען.

צווערשט האט קיינער פון זיי נישט
באמערקט, אז פייגע ליגט. נאר אז עס
האבען זיך דערהערט איהרע שטייגלע
קרעכען, האט דער טאטע אנגעשטרענגט
זינען אויערען און זיך אנגערופען:

— שט, ווער קרעכט דאָס?

טאטע, ווער קרעכט דאָס? —
האט די מאמע אויך געפרעגט און זי
כענדיג מיט די בליקען דעם פלאץ, פון
וואנען די קרעכען געהען, האט דער
טאטע דערווענדען עפעס ליגען אויפ'ן
קאסטען, באמערקט:

— ווער ליגט עס דאָרטען, צי נישט
פייגע?

די מאמע איז צוגעגאנגען, אָנגע-
טאכט דעם קאסטען, און נאכדעם, איינ-
קוקענדיג זיך סיפער, האט זי זיך אָנגע-
רופען:

— הען אביסעל... ס'איז גאר פייגע.
צעקעכט זיך אין מיטען דערינען.
דערהערנדיג, אז פייגע, האט דער
טאטע מער נאגנישט געזאגט, בלויז א
קויעשט געטאן מיט די פלייצעס און איז

מאמע, א פארהארגעוועטע, פלעגט איהר
ארויסטרעטען אויף א הענטלע, צי אויף

א פיסעלע, — פלעגט פייגעלע בלויז
אין קליין קוויטש געבען און גלייך אויפ-
הערען און אנשווינגען ווערען. וויינען
אָדער שרייען הויך אויפ'ן קול איז נישט
פאר איהר געווען געפאסט. אפילו ווען
די ציינדלאך האבען זיך איהר גענומען
שניידען און די יסורים זינען געווען
פאר'ן קליין גופ'עלע שווער צו דערהיי-
רען, פלעגט זי בלויז שטייגלע קרעכען,
אָבער געשריען האט זי נישט... שפונט
פלעגט אָמאל באמערקען דער מוטער:

— דיין פייגע איז, אָהן עין הרע,
א שטייגלע קינד... א גוטע זעהר.

פלעגט די מוטער, מיט ווערענדיג
נעפעל פון דעם, וואס איהר קינד ווערט
געהימט, זיך אָנרופען:

— א קינד... ווי אלע קינדער.

און פלעגט גלייך נעמען צערטלען
דאס צווייטע, עלטערע מיידלעך, מיט
געקרייזעלטע הערעלאך און רויע בע-
קלאך.

אזוי האט זיך פייגעלע געהארגעט
אָהן טומעל, אָהן באמערקט ווערען, ביז
זי איז אלט געווארען 15 יאהר. נישט
קוקענדיג, וואס זי איז געווען דאָרט און
האט געהאט א קרענקליך אויסזעהן, איז
זי געווען א גרויסע נאנצע הויז. זי האט
געפיהרט דאס נאנצע הויז, זי האט
געקערט, געוואשען, געפוצט און געלא-
טעט. אָבער אלץ אזוי שטייגלע, אז זי
כער פלעגט מען הערען דעם בעזיס, מיט
וועלכען זי האט די שטוב געקעט, איז
דער זי. מער טומעל האט אנגעמאכט
דאס וואסער, אין וועלכען זי האט גע-
וואשען דאס געפוס, איידער איהר אייגען
קול, און העז'דיגער פלעגט סגריפען
דאס מעסער, מיט וועלכען זי פלעגט טא-
בען די מילטער, איידער זי אליין.

זי אליין איז געווען שטייגלע און אים
באמערקט.

און נאכ'ט זי האט זיך גע'הערט
אזוי רויג און שטייגלע און אזוי פיל
ארייט געשענט דער ווירטשאפט, איז
זי דאך אליין נישט געליבט געווארען. פאר-
קערט, ווען זי פלעגט זיך ווארפען אין
די אויגען, פלעגט מען רייטליך ארויס-
ווייזען צו איהר פאראכטונג. די נאך-
ציהונג איז געווען ווי פון טאטען און
מאמען, אזוי פון די ברידער און שוועס-
טער.

פייגע, א רייט קינד פון די עלטערען,
איז געבאָרען געווארען נישט אין א מולד

דינער שעה, אמת, די מוטער איז מיט
איהר, "צו קינד" געגאנגען לייכטער ווי
מיט די איבעריגע קינדער, און די אמו-
שערין איז שוין אנגעקומען, ווען דאס
קינד איז שוין געבאָרען געווארען. אָבער
דערמאר איז איהר געבורט געווען שטיי-
לעך, ווי ביי אלע אנדערע קינדער. אין
נאָמ'ש פייגע איז געווען שוין פון דער
ערשטער וואך א שטייגלע און האט דער
קינעמאָרן נישט פילע באאומרוהיגט,
האט די מוטער נישט באזונדערס זי ליב
געהאט. די אורזאך איז געווען נישט בא-
שטימט, אפ'ר דערמאר, וואס מען האט
ערווארטעט, אז א אינגעל וואל אנשטאט
איהר געבאָרען ווערען, א אינגעל, וואס
וואלט פיל נויטיגער געווען פאר דער
צוקונפט. דערמאר האט מען אפילו קיין
מולטוב נישט געפראוועט. שבת איז דער
טאטע אין קלייזעל, וואו ער האט גע-
רעווענט, צוגעגאנגען פאר קריאת התורה
צום שמי'ט און פארשעמט איהם אייגענע
רויטע און אויער, אז זיין ווייב האט
געהאט א מיידלעך, און מען מוז עס געבען
א נאָמען.

מען האט דעם טאטען אויפגערופען
ביז א נאָכט אלטמאָדיגענען שטייגלע
תורה, און נאך די לעצטע ברכות האט
דער שמי'ט און באזונדער וויכטיגקייט
אין נישט, ווי ביי אַלעלע פאלען, אויס-
געווענען, ווי נאך אפ'פער'ס'ן, וויסא
שמה בישראל פייגע בת ר' זלמן... און
געענדיגט ווי אונטער דער נאָך, אומ-
צופרידען: ונאמר אמן...

און מער קיין ברכה איז שוין נישט
געווען. בלויז די מוטער, ביילע, האט
איהר געווינען ביז א יאהר, און אין
דעם דאָזיגען יאהר האט דאס ווייניגער
מעהר זיך גענעהרט מיט זאמל און קאלר,
וואס זי פלעגט קריגען, אומקריכענדיג
ווי א ווערימלע אויף דער פאָרלאַנג און
ארום די ווענט. נאָכ'ן אנטוועהנען האט
זי זיך שוין געשפייזט מיט דעם שטייגלע
האלט ברויט, וואס מען פלעגט איהר
געבען אין הענטלעך, און דאס איבעריגע
פלעגט זי טאקע דערעסען מיט קאלר
און רייט, וואס זי פלעגט נישט קוקענדיג
אויף איהר שוואכקייט און אומבאקאָ-
פעקטקייט, ארויספליגען מיט גרויס ענער-
גיע פון די ווענט און פון אויטען.

אמאל פלעגט מען זי נישט באמער-
קען ארוםקריכענדיג אויף דער ערד, און
דער טאטע, א פארמאָגענער, צי די

א באזוך אין דער דעכארא סאנסאפמיוו סאניטאריום

(אייניגע בילדער און סיפער)
פון ז. ברכות

שראנס מיט די ווערק פון א פאך אירישע
און ענגלישע שרייבער, האט זיך אפגע-
קערט מיט א יופי און געבליבען זיצען אין
א ווינקעל פארמאכט איינגעזעהען זיך
אין די פרעהליכע אויסגעשרייען פון דער
חברה, וואס האבען געשפילט ביליאָר
אין דעם פאָדערשטן ציפער.

זי איז 19 יאהר אלט, האָב איך זיך
פון איהר דערוואוסט, אן ארכיטעקטן ביי
עמבאָדער, ערשט א יאהר אין לאַנד.
קראַנט געווארען, האט זי געוואלט ארויס-
געשיקט ווערען. אָהן נישט ארכיטעקט, פאלט
זי צו'לאסט דער געזעלשאפט, דער אַמע-
ריקאנער געזעלשאפט, און וואוהיין זאל זי
פאָהרען? קיין קרוב און קיין גואל. אלע
אויסגעשטאָרבען און דעם קליינעם פויר-
לישען שטערטעל, פון וואנען זי איז גע-
קומען. און דערצו דאָרף מען נאך העל-
פען דער קליינער שוועסטער וואס קען
זיך נאך אליין נישט ערנעהרען. האט זיך
ווענען דעם דערוואוסט דער פרעזידענט
פון דעם סאניטאָריום און מען האט זי
אריינגענומען. זי מיידלעך אין ווינקעל
זעהט אויס, ווי זי וואלט מיר גע-
וואלט עפעס זאָגען, און ווען איך בין צו
איהר צוגעקומען, האט זי מיר געבעטען:

— איהר זינט א שרייבער? זינט
אזוי גוט, זעהט מען זאל אונז צושיקען
עפעס ביכער און צייטונגען.
איך האב איהר צוגעזאגט, ווער עס
ווייל, זאל אריינשיקען די ביכער אויפ'ן
אָרדעס פון דעכאָרא סאניטאָריום 66 וו.
114טע סטריט.

די צייט איז ארום פיר א וויינער, די
קראַנטע האָבען ערשט אָפגעטרינגען טעג,
מילך, אנדערע האָבען עפעס אויסגעטרינג-
טער.

דער אָרט — וואָרט און וואָרט אין ניו
דזשורני סטייט אין א קליינעם שטע-
טל וואס הייסט בראונס מילס. די לופט —
די בעסטע און ריינסטע, וואס מען קאן
זיך נאר פארשטעלען. געביידעס — קליינע
ווי פרוואטע קאסעטדזשעס. פאציענטען —
מאכען דעם איינדרוק פון מענטשן, וואס
פארבריינגען דאָ וויער וואקסישאַן.

ווען די געהסט אַרײַן אין דער ערש-
טער געביידע, ווארפט זיך דיר אין די
אויגען די היימישקייט, די געמיינליכקייט,
און עס ווילט זיך דיר אוועקזעצן און
כאפּען א שמועס, אזוי ווי צווישען גוטע
פריינט, האָרץ צו האָרץ.

נישט קיין סך-וויינען זיין די פאציענט-
ען, אינגאנצען 25. אָרט איז דאָ נאָך
פאר אזוי פיל. אָבער עס פלעגט מיטלען.
נישט קיין געלט מיט וואס איינצואַרבעטן
די לעדיגע צימערען. דערזעהלט מיר דאָס
דער דאָקטאָר, זיפּעס און איך קען איהם
נאך לעלען מיט א יופי. און עס ווערט
מיר שווער פון דעם וואס ער דערזעהלט
מיר, פון די בילדער וואס ער מאַלט פאר
מיר: פון די פילע אַרימע און קראַנטע
ארכיטעקטער, וועלכע ווערען זיך אַהער נאָך
חילל און קאָנען נישט אַריינגענומען ווע-
רען; פון די גרויסע מאָדערנע איינריי-
כע, ווענען וועלכע ער חלומ'ט, און
ווער ווייסט, אויב זיין חלום וועט מקוים
ווערען. "נישט קיין מיטלען" איז דער איין
איינציגער צושטאנד, און אָהן מיטלען לאָן
מען נאך נישט מאַכען.

ווי איך, האָר און קוק זיך צו צו דער
אָנער בלאַנדער מיידלעך, וועלכע איז
שטאַט אַריינגעקומען פון נאָם און האָט
אָנגעהויבען ווערען אין אַהערען ביכער.

בליבען אָפגעשיידט איינער פון צווייטען
און שרעקליך געוויינט.

— אַלץ בעסער-ווי אין רוסלאַנד. —

האָט ער באלד צוגעזעכען.

די באמערקונג האָט מיר פאַ-אינמע-
רעסירט און אָט וואָס איך האָב זיך דער-
וואוסט:

ער איז א געוועזענער ארכיטעקט-
ער. א רעוואָלוציאָנער. די רעוואָלוציע איז
רוסלאַנד האָט איהם נישט געלאָזט שלאָ-
פען, און ער איז מיט דער ערשטער גר-
פּע, וואָס דער רוסישער רויטער קרויץ
האָט אָפגעשיקט פון אמעריקא קיין רוס-
לאַנד אויך מיטגעפאָהרען. אין די ערשט
מע צייטען נאָך דער רעוואָלוציע איז לע-
בען אין רוסלאַנד נישט געווען אזוי גרינג
ווי אין אמעריקא. דערצו האָט גע-
דיינקט אז מען וועט איהם דאָרט אויפ-
כאפּען: ער איז דאָך אן ארכיטעקט פיה-
רער פון אמעריקא! און ווען מען האָט
איהם נישט אויפגעכאפט, איז ער געווארען
פאַריבערט און האָט געלאָזט טראַכט
טען ווענען אומגעקערט זיך צוריק. עס איז
נישט זעהר גרינג, און דערצו איז ער נאָך
אריינגעפאלען אין טורמע אויך און קוים
קוים ארויס מיט'ן לעבען. צוויי יאהר
האָט איהם גענומען ביז ער האָט זיך
דערשלאָגען קיין אמעריקא, אפ'שפּאַרענדיג
אויפ'ן וועג די "ווייסע פּלאַנ". אין אמע-
ריקע, ער איז א נישטער ביי פרייז, האָט
ער שוין נישט געקענט געהן ארכיטעקט
איהם איז אויסגעקומען שטארבען פון
הונגער. דער סאניטאָריום האָט איהם
אריינגענומען און ער האָפט אז ער וועט
אריינגען געווען ווערען.

25 מענטשען, א וועלט פאר זיך, א

וועלט פון צרות, פיי, לייזען אין נישט

אויסגעלאָשענע האָפנונגען

עס איז שווער, זיין וואס האלט שוין
ביים פאַרנעהן. איינציגע שטראלען ריי-
סען זיך דורך די גרינע צווייגען און פאַר-
רען איבער דעם פלאכען דאך וואו די
קראַנטע ליגען און באַרען זיך אין איהר
מילדער וואַרימקייט און האָפּען, און
האַפּען...

סען וואָס די קראַנטע שוועסטער האָט
זי דערלאָנגט. פלעגלונג דערהערט זיך
א קינדערשער געשרעך: — "מאמע!"
און צוויי קינדערלאַך, איינס פון אַעס,
דאָס צווייטע פון דריי יאהר, האָבען זיך
באוויזען אין אן אויסמאָביל, וואָס איז
נאָך וואָס צוגעפאָהרען. דער דאָקטאָר איז
מיט מיר אַריינגעגאנגען און איינער פון
די קינדער האָט אויסגעשרייען: "דאָק-
טאָר, ווען וועט די מאַמע קומען א
היים?"

א טרויעריגע געשיכטע:
דער מאַן א ווייטער. זי איז קראַנט
און האָט געמוזט געהן אין א סאַניטאָ-
ריום. אין די אירישע סאַניטאָריום איז
נישט געווען קיין אַרט, האָט מען זי אַרײַן
גענומען אין א סאַטוילישען. קאָן זי
אָבער דאָרט נישט זיין. שרייבט זי דעם
סאַן: "אויב די ווילעס מיר גערענען א
לעבעדיגע, זאָלסטו אַרײַן אין מיר אַרײַן-
נעמען פון דאָנען!" צו וועמען געהט מען
ווייטער? צו דעם סאַניטאָריום, וואָס גע-
פינט זיך דאָ געהענט. און אינאיינעם
מיט'ן רב פון זייער שטעטל איז ער גע-
קומען און אפּעלירט, אז מען זאל זי
אריינעמען אין דעכאָרא סאַניטאָריום.
און מען האָט זי אריינגענומען. איינער
רעסאַנט איז דאָס, וואָס די פרוי וויל נישט
דערמאָנען מיט קיין וואָרט דעם סאַניטאָ-
ריום, וואו זי איז געווען און פאַרוואָס זי
האָט זיך געבעטען אז מען זאל זי פון
דאָרט צוגעכען.

און די קינדער רייסען זיך צו דער מו-
טער און דער פאָטער, א נידעריג, דאָרער
אירעל, האלט זי אָפ און די קינדער קא-
נען נישט באַגרייפֿען. פאַרוואָס זיי קאָנען
נישט צוגעהן צו זייער מוטער, טראַגיש
איז געווען דאָס בילד, איך האָב זיך אָפ-
געקערט און בין צוריק אַרײַן אין שטוב.

— נישט אויסגעהאַלטען? — האָט
האַלב געפרעגט, האלב באַשטעטיגט א
ילדער בחור ווינקענדיג צום פלאץ, וואו
די משפּחה איז געשטאנען, וואו די קינד-
ער האָבען זיך געריסען צו דער מוטער
און די מוטער צו די קינדער און דאך גע-

דער קאמפיין פון דער אינטערנעשאנאל צו ארגאניזירן די טאלידא קלאומאכער

פון מ. הענפארד.

מיר האבען אין ערשטען ארטיקלעך אנגעזעהן אויף די אונטערנעמליכע באדיינען גענומען, אונטער וועלכע די טאלידא קלאומאכער זיינען געצוואונגען צו ארבעטן, זינט דער טאלידא קלאומאכער דער אינטערנעשאנאל איז אונטערגעגאנגען צו א גרויסען עקאנאמישען קרויס פון 1920.

צו פארשטעהן די לאגע אין טאלידא, מיר מען אבער זיין באקאנט מיט דער נעשט פון אטאליגען האקאל, מען דארף וויסן ווי אזוי דער האקאל האט זיך געגרינדעט, ווי אזוי עס איז דער אינטערנעשאנאל געווען צו באקומען א צייטונג, זינען קאנטראל איבער דער קלאומאכער דוסטרי פון שטאט און די אומשטענדען ווי אזוי דער קאנטראל האט זיך ארויסגעלייט פון דער אינטערנעשאנאל מיט דעם אונטערגעגאנגען פון האקאל.

די טאלידא קלאומאכער זיינען גיינמאל נישט דורכגעגאנגען דעם "עסיד טעסט" וואס א יוניאן, צו האבען א קיום, כוון דורכגען. מיט טאלידא האט די אינטערנעשאנאל איבער געהאט שוועריגקייטן טען און די שטאט איז אלע מאל באטראכט געווארען אלס א סוועט "שאפ" נעסט און אפען שאפ פערסענלעך.

ווען עס איז דער אינטערנעשאנאל געלונגען צו ארגאניזירן די טאלידא קלאומאכער און באקומען א קאנטראל איבער די "שעפער" איז עס פארגעקומען און וואסער פארהאטענעס געווארען און זיך אויסגעלערענט צו שטעהן אויף זייערע אייגענע פיס. דער יוניאן איז געלונגען צו באקומען א קאנטראל איבער די "שעפער" צוליב דער טרייהייט פון איינע צעלע מיטגלידער אין טאלידא, וואס איז ווי געהערט אויסגענוצט געווארען פון דעם דאמאלסדיגען פרעזידענט פון דער אינטערנעשאנאל, גענ. ב. שלעזינגער און די איבעריגע מיטגלידער פון דער עקזעקוטיוו בארד.

די טאלידא קלאומאכער האבן געענטפערט און א קאמף און האבען איינגעוויילט צו יוניאניזירן זייערע שעפער נישט צווינגענדיג די ארבייטער צו ערקלערען סטרייקס. ווען די לאגע וואלט זיך באלד נישט געבויט, און די יוניאן וואלט געקענט אויסאייבען א קאנטראל איבער די שעפער און לענגערע צייט, יאמאלט ווי די מאנופעקטורערס צוגעוואוינט צו דער "צרה" און ביי די ארבייטער וואלט די יוניאן געווארן א נויטווענדיגקייט, און וואס זיי קענען נישט אויסקומען. דער "שיד" זאל האט אבער נישט געוואלט, אז אזוי זאל דאס זיין. איידער די מאנופעקטורערס האבען באוויזען זיך צוגעוואוינען צו זייערע "צרות" און די יוניאן איז ביי די ארבייטער איינגעברענגט געווארען, האט זיך אונטערגעקומען דער גרויסער עקאנאמישער קרויס פון 1920. יעדער קרויס "שאדעט" א יוניאן, אפילו איינגעפונדענע טע יוניאנעס ווערען אפגעשוואכט אין א קרויס. צוליב דער ארבייטסלעזיגקייט קען די יוניאן נישט ארויסשטעלען קיין נייע פארגענוגען, ווי די לאגיק פון ענטוויקלונג פאדערט דאס. אין א קרויס איז א יוניאן מאנעס מאל געצוואונגען פארבויגען אומערעכטיגקייטען, גענען וועלכע מען וואלט אין בעסערע צייטען אויסגעוויבען א קאמף. אין א קרויס פארלירען אפט מאל די ארבייטער אויסגעטערגענוגען וואס זיי האבען געוואונען דורך קאמף אין די בעסערע צייטען. אין א יוניאן אבער, וועלכע איז דורכגעגאנגען דעם "עסיד טעסט" פון קאמף, זיינען די ארבייטער געוואוינט און צוגעפאסט צו אויסגעמען א קאמף מיט די בעלי הבתים. די מאנופעקטורערס דערס ווייסען אויך מיט וואס א קאמף שמעלט און האבען מורא זיך אפפאנגען.

אין טאלידא איז אבער דאס נישט געווען דער פאל. די בעלי הבתים האבען דעם קרויס געשיקט אויסגענוצט צוצו ברעכען די יוניאן און דאס איז זיי צייט ווייליג געלונגען.

עס ארבייטען ביי קלאומאכער אין טאלידא דא ארום זעקס הונדערט פערזאן. ווען אין ניו יארק איז איינגעפיהרט געווארען די מיטעלע וואג ארבייט, האט טאלידא נאכגעפאלגט. מען האט איינגעפיהרט וואג ארבייט מיט א פולער נאראט פון 20 וואכען א סיוואן.

די גרעסטע פירמא אין טאלידא איז די קאנענטראלירטע און מארטין קאמפ. די פירמא האט געהאט אן אנטימעס מיט דער יוניאן. אין 1920 האט זי פלוצלונג ערקלערט אז זי פארמאכט דעם שאפ און ציהט אריבער איהרע פיסעס אין ניו יארק, וואו די ארבייט וועט נעמאכט ווערען אין אויסגעדעקטער. עס פארשטעהט זיך, אז דאס איז מער נישט געווען ווי א מיטל אויסצוגעווערען די ארבייטער און צווינגען זיי זיך אפפאנגען פון

דער פראצענט און די ביליגע ברואים וועלכע זיינען אהין אנגעפאדערט וועלען זיך מווען ארויסגעקלען פון טאלידא. כדי אבער דער ארגאניזאציע אפמאכט פון דער אינטערנעשאנאל זאל ברענגען די געזעצטע רעזולטאטען, איז נויטיג די סימפאטיע און אקטיווע שטיצע פון דער גאנצער אידישער באפעלקערונג אין טאלידא. דערמיט וואס די טאלידא קלאומאכער זיינען פארבליבען אונגארטן ניוירט, איז דער ארגעמיינער אידישער געזעצטעפליכער לעבען אין טאלידא אפגעטויטעט געווארען.

א באזונדער חוב ליגט אויף די פרויען פון די קלאומאכער. די פרויען דארף פאר געדענקען, אז זיי זיינען די ערשטע קרבנות פון די קלאנעדיגע באדינגונגען אונטער וועלכע זייערע מענער זיינען געצוואונגען צו ארבייטען. די פרויען פון די קלאומאכער זיינען עס די יעניגע, וועלכע דארפן באווייזען דאס אוממעגליכעס און לעבען מיט פאמילעס אויף 25-35 דאל. א וואך, וואס מ'פארדינט אויך נישט סטערן. זארגען די פרויען געדענקען, אז ווען זייערע מענער וועלען אריינטרעטען אין דער יוניאן און אפפאנגען ארבייטען קורצערע שטונדען און פארדינען מער, געלט, וועלכע קען זיי און זייערע קינדער זיין די וועלכע ווערען געניסען. די קינדער וועלען וויסן

דער ענטפער פון דער "הסתדרות" אויף דער ערשטער געלט-סומע פון געווערשאפטע קאמפיין

ירושלים, כ"א בתמוז, תרפ"ד (24טן דעצעמבער, 1924)
צום קאמיטעט פון געווערשאפטע קאמפיין, ניו יארק.

זעהר געהערטע חברים: אייער בריוו פון דעם 26טן יוני האבען מיר ערהאלטען. די איבערווייזונג פון 25 סיוענט דאלאר האבען מיר טעגלעך באשטעטיגט. עס איז איבעריג צו דערזעהלען אייך, חברים, וועלכע האפענונגען די הינדער נאזיזטע אידישע ארבייטערשאפט פאר בינדט מיט דער התחלה פון אייער אקטיוויטעט אויפן געביט פון ארץ ישראל. מיר פיהלען די נאצטע צייט, אז ערשט נאך דעם ווי עס וועט ארויסגעדופען ווערען פארשטענדליש צו געבען די הינדער ארבעטער ארבייטען אין נאר דער וועלט, ערשט דעמאלסט וועלען מיר געפונען אונזערע נאסירליכע שותפים און ס'וועט געשאפען ווערען דער טרייער כח מיט וועמענס הילף עס וועט אונז געלינגען ביצוקומען מניעות. און אייער געלט האט געבראכט, דעריבער, נישט נאך הילף, נאר קודם כל אויך שטארקונג פון מוס. דעם גרעסטען חלק פונעם געלט האט בען מיר באשלאסען צו געבען דעם ארט פאר עפענטליכער ארבייט און בויוועזען (משרד לעבודות צבוריות ובנין) וועלכער איז זייט מאי אפיציעל איינגעטראגען און באשטעטיגט געווארען אלס קאאפעראטיווע געזעלשאפט, "סולל-בונה". לויט דער לעצטער צעהלונג נעמט ארום דער סולל-בונה 125 ארבייטער פאר אפעראטיווע און באשעפטיגט 1765 ארבייטער. די ארבייטסגעביטען אין וועלכע ער באשעפטיגט די ארבייטער זיינען, דאס רוב, אזעלכע, וואס זיינען געוואונט און האט אין זיי נישט געהאט קיין שום דריט-טהירעל. דער סולל-בונה האט אין משך פון לעצטען יאהר אריינגעפיהרט הונדערט ארבייטער אין קאאפעראטיווע שטייגערערייען און איז געווען אויך דער ערשטער וואס האט אריינגעפיהרט ביז הונדערט אייראפע אישידישע ארבייטער אין שטייגערערייען, מיט וואס עס האבען זיך ביז איצט ביי אידען פארנומען נאך א

קליינע צאהל ספרדים און חסידישע ארבייטער שטיין האט אנגעהויבען ערשטען זיין ארט אין בויוועזען און די שטייגער-פראדוקטען האט דער סולל-בונה געקאנט מיט א רוחני געוויסן ארויסשיקען אויף דער אינטערנאציאנאלער אויסשטעלונג אין גענעם און דער ניו-יארקער אויסשטעלונג אין גענעם און דער סולל-בונה באארכיטעט, באזונדערס, ביי דער עקספוזיטורונג פון די מארמאן רייכטמער וואס זיינען פאראן אין ניו-יארקער מאס און לאנד, און קאנען און דינען אלס רייכער עקספארט מיטע האפט דער סולל-בונה אויסצויען די דעם זינע פאך צו א זיכערען ארבייטס-סיווע פאר דער אידישער איינוואונדערונג. דאסוועלכע גילט אויך פאר די קאמפיין, די אידישע באפעלקערונג אלס האט אין משך פון די יאהרען 22-23 אויסגעגעבען אויף קאלקטירען 5 סיווענט פונט. דערביי איז ביי דער קאלקטירען סיווע פון איין אידישער ארבייטער נישט געווען באשעפטיגט. קאאפעראטיווע קאלעקטירען פון דער סולל-בונה זיינען געווען היינטיגער ערשטע אידישע פרובען, און האבען זי אויסגעצייכענט מיט אן ערפאלג. אין משך פון דעם קומענדיגען יאהר פלאנען דער סולל-בונה אריינפיהרען נייע מיטגלידער און דעקען דעם גאנצען אייגענעם קאלקטירען ביי היינטיגען פאך דער צוקונפט פון דעם דאזיגען פאך דאזי צו געדענקען, אז די שטונדע לענדער פון ארץ ישראל זיינען דערפאר א זיכער אפואז מארק, און אז מצרים אלס פיהרס ארין פון אייראפא קאלקטירען צעהלונגער סיווענטער פונטען. אבער אויך אין די אלטע אידישע ארבייטספאכען האט פאר זיך דער סולל-בונה ערשטע א גרויסען ארבייט פערל. אויף דעם מעטאליזעכעם באשעפטיגט ער כסדר דריי קאאפעראטיווען ים, דעם קאאפעראטיוו "חרות" ירושלים, און באשעפטיגט אלע זיי חסיד'ער ארבייט ביים דארמזיגען סולל-בונה פונעם פאלעסטינע ארבייטער פאנר, "עמל". אין צוזאמען האט מיט דער דעקלעראציע פונעם ארבייט פון רוסלענדער און מיט דער האפענדיג עפענען זיך פאר דער ק

קומענדיג פון קאונטרי

איז נויטיג א גוטער אפפיהר-מיטעל די שפייזען, וועלכע איהר באקומט אין די קאונטרי זיינען אמאל נישט אזוי גוט און פריש, און צו פארהיטען אייער געזונט איז דורכאויס נויטיג, אז קומענדיג אהיים זאלט איהר גוט אויסריי-ניגען דעם מאגען.

עקס-לאקס

דער באריהטער אפפיהר-מיטעל וועט רעגולירען די מאגענס פון אייער גאנצער פאמיליע און וועט אייך באשיצען פון אלע שלעכטע פאלגען, וועלכע קומען פון א פארדארבענעם און פארשטאמפערטעם מאגען. 10, 25 און 50 סענט א באקס, אין אלע דראגסטאנס.

פון א. זערדין.

צום צווייטן יאהרעספעסט פון דעם היסטארישן דושנערערל סטריק ערשיינט אין דער „נייע פאסט" אן עדיטאריעל מיט דעם נאמען „לא תננוב נוסער צווייט", מיר נעגיר, דאס די בעריסלאכות זאלען זיך נישט ארויסגעבענען פון זייערע פליכטען צו דעם יידישן און דאס די ארכיטעקט זאלען אהייבן אלע יולוס און רעזוליישאנען פון דער ארגאניזאציע.

צווישען אנדערעס ווערט געזאגט: „א. מיר מענען שטאליצערס דערמאנענדיג זיך אן יענעם דרייטען טאג, דעם 2טן סעפטעמבער, 1910, ווען אונזער זיין איז פראקלאמירט געווארען. און נאך מער דארף מען זיך דער איינזען די לאזע פון די קעמפאטער בעי פאר דן מדינענערל סטרייק, קלאמער עס איז ארגאניזירט געווארען די שטארקע, מעכטיגע קלאמפאטער יוניאן, ווייל ווען די מעכטיגער אונזערע וועלען זיך ווענען דעם דערמאנענע וועלען ווערן ערשט דאן וויסען ווי גרוי זיי דארפן שטעלן זייער יוניאן.

192
 אכט
 נים
 ווען.
 צי-
 אכט
 נע-
 נענ-
 באמת
 זאלען
 זאלט
 ו אן
 אין
 ער
 פאר-
 פאכע-
 נט
 וין א
 וויס
 נאך,
 ו ער
 אר-
 ויט.
 ווערט
 עלע-
 מעהר
 ד אין
 וינע
 מהלט,
 פראגא-
 רנינען
 וועלכע
 וואס
 ענדעיל
 זאציע,
 ס'זען,
 זעהען
 לי אר
 ד אר
 בעת
 נענו
 נאנני-
 סלין,
 ין אין
 פראגא-
 ט דער
 און
 יוניאן
 רעכער.
 סיינט,
 ע מעכ
 רט גיז
 פון דער
 האבען
 זינג אין
 דערט א
 לכע די
 דער
 גרויפער
 טעקסט
 בערשיג,
 יי מעכ
 עסט די
 ציין אכט
 סט נים
 דרור
 ען דער
 דער יר
 דער יר
 ד מעכ
 ג רייזע
 אויס
 געווארן
 יוניאן
 פול בלד
 אר נים
 מיטער
 למען אין
 אטיליד,
 האלמען
 סאן מיט
 וועלכע
 אלץ בער
 ען פאר
 פאמט
 פאסט אס
 עלט אן
 דיניאד
 די וויס
 וס און
 זיג, און
 גרעכערונג
 אבען נע
 יוניאנס
 אונזערע
 ער מינר
 גען דעם.
 ין אפער
 אן.
 האט
 סאטעקס
 געהעכערט
 ווארען
 שלאסער?
 ער אדער
 רעפארט
 יון באשרט
 גרעכערט

A Jewish Labor Weekly

Vol. VI. No. 36.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized on January 25, 1919.

דאס אלעס, וואס מיר האבן
זאגט, איז גלייבט פאר אלע
בכלל. נעהן מיר איבער צו
אייגענע ווינאגן, קאן נאר דער
סטער צווייפל נים ווין וועט
אונזער קאנווענשאן, וואס איז
האלטען געווארען אין באסט
באשלאסען. אז דער פערסאנעל
צו דער אינסטענשאנאל מוז ג
ווערען אויף 5 מענטש און
האט עס די קאנווענשאן בא
נים, ווייל אזוי האט געוואלט ד
יענער פיהרער, נאר ווייל דער
האט דער דזשענעראל קעקעוויט
וואס דער צושטעלעס צו דער שט
האט

צום צעהנטען יאָהרצייט פון זשאן זשאָרעס

פון ב. מיכאלעוויטש

זיין לעבען פארלאזט אונז זיין אומ-
שטערליכקייט געוואונען.
איצט, 10 יאָר נאך זיין מאַרטיר-
רשען טויט, האָט שוין אַפילו די אימי-
גראַנטן און נאַציאָנאַליסטישע
בירגערשאַפֿט (אויסער אַ קליינער גרופּע
פאַרביסענע נאַציאָנאַליסטן) געמוזט
בויגען דעם קאַפּ פאַר דעם גרויסען הענט-
פער פון דער קאַזאַרער גערעכטיגקייט,
פאַר דעם טרויערן היטער „פּונם אַפּמאָך“
מיט דער מענשהייט, און האָט אַרומ-
געקוקט איבערפּהירען זשאָרעס אַז אַין פאַר-
טעאָן, אַין דעם געדענקפאַראַן, וואו
ס'ווערען אויפגעהאַנגען אירע „גרויסע
זין פון פראַנקרײַך“, דאָס אַיינע און אַ
קאַרלער זיג פון סאַציאַליסטישען געד-
דאַנק, אַ טרויפאַרער נצחון פּונם סאָ-
ציאַליסטישען מאַרטירער.

די רעפּובליקאַנישע בירגערשאַפֿט האָט
שוין, נאָך 10 יאָר צייט, מוחל זיין
דעם טויטען זשאָרעס'ן זיינע „סאַציאַל-
ליסטישע חלומות“ און אַז אַויסן מיט'ן
אַרײַנפירערן איהם אַין פאַנטעזאַן צו
פאַרדעקען, צו פאַרטוישן דאָס לעבעדיגע
און פייערדיגע, וואָס איז פאַרברייטעט פון
סאַציאַליסטישען קעמפער.

אַבער, ווי האָט זיך זשאָרעס אַליין
אַמאָל אויסגעדריקט וועגען אַזעלכע
לייט: זיי נעמען פון דער געשיכטע
בלויז דעם אַז, מיר נעמען דעם פייער.
אויף אַיזעס האָט די ליבערלע און דאָ
דיקאַלע בירגערשאַפֿט גענומען פון געד-
שיכטליכען זשאָרעס'ן בלויז זיין ביסל
אַז. דער סאַציאַליסטישער פראַקטאָר
יאָט אַבער וועט נעמען פאַר זיך דעם
אייביגען פייער וועלכער ס'האָט געד-
שפּרודעלט און געברויט אין זשאָרעס'ן.
ער וועט פון איהר ירש'ענען זיין גרויסע
תּשוקה צו אַ פּאָלקאָמען, האַרמאָנישען
לעבען, זיין הויכען אירעאל פון געדעכ-
טיגקייט און מענשליכקייט אויף דער
וועלט, זיין הערליכע קאַפּ פאַר אַ סאָ-
ציאַליסטישע געזעלשאַפֿט.

(פּאַרײַט צייטונג)

אינטערנעשאַנאַל טיפּאָגראַפֿי קעל יוניאן פאַר לאַפּאַלעמ'ן.

ביי איהר יעהרליכער קאָנווענשאַן
אין סאַראַטאָ האָט די אינטערנעשאַנאַל
טיפּאָגראַפֿיקע יוניאן אינסטרואַרט
איהרע דעלעגאַטען צו דער אַמעריקען
פּעדעגאָגיק און לינגוואַליסטישען קאָנווענשאַן
שטיצען און אינדאָרסירען דאָס פאַר-
לאַפּאַלעט פאַר פּרעזידענט פון די פאַר-
אייניגטע שטאַטען אין די קומענדע
וואָהלען.

די קאָנווענשאַן האָט אינדאָרסירט
די שטעלונג פון דער אַמעריקען פּעד-
גאָגיק און לינגוואַליסטישע קאָנו-
קאָרט, אַז די מאַכט פון די קאָרטס
זאָל באַשרענקט ווערען.

אנטוויפּען פון וואַכענדיגקייטען און געד-
וועהליכקייטען.

מענשן וועלען אלע מאָל פאַנטאָר
זירען וועגען שעהענע פרינצען און זיסע
פרינצעססעס, פונקט ווי זיי וועלען אלע
מאָל בויגען פאַלאַצען אין דער פאַנטאָר
זיע...

און מענען די איבערנעשפּיצע און
די זאָגענאָמע ציניקער אויסלאַכען פון
די פרינצען-פאַרהייליגער, עס וועט זי
ניט העלפּען, און אַפּט טרעפט אַז דער
אויסלאַכער אַליין קושט אויך אין חלום
די בלאַסע האַנט פון אַ פרינצעסין...

גרויס איז דער חלום פון פרינצען
אויף דער וועלט! און וואונדערליך איז
זיין אויפטאן און ווירקונג אויף מענשען!
ווען ניט דער פרינץ-חלום וואָל-
טען אַ סך מיידלעך ניט חתונה געד-
האַט. ניט געווארען מוטערס.

ווייל יעדע מיידעל חלום'ס פריהער
פון אלץ פון אַ פרינץ און נאָכדעם הייבט
זי אָן גלויבען אַז איהר אויסערעוועהל-
טער בעני, אדער סעם, איז דער פרינץ...
און אַז ביי זיכער, אַז אויך דאָס
מיידעל פון דער צוקונפֿט וועט חלום'ען
פון פרינצען.

ווייל מענשען הייבען אַן אין אלץ
פון אַפּפּאַנט, און בפרט אין חלומות...
חלומות זיינען די עלטסטע בירגער
פון דער וועלט און אַיך די יונגסטע.
און מען די נייע וועלט אויסראטען
אלע פרינצען פון עקזיסטענץ, אבער אין
חלום וועלען זיי בלייבען, פון דער פאַר-
טאָווענדיגקייט וועט מען זיי ניט קעד
נען פאַרטייליגען...

און דאָס זעלבע ווי מיט פרינצען
איז מיט פרינצעססעס:
אייביג, ביי דעם סוף פון אַלע דורות,
וועלען יונגע לייט חלום'ען פון פרינץ
צעסינס: ווייל אַהן דעם חלום וועלען
זיי ניט איינשפאַנען זיך אין יאָר פון
הייראָט.

האַלל, מיר איז פאַרשיינדליך דער
„נעטוואָרם“ און איינערעס וואָס דאָס
רעפּובליקאַנישע אַמעריקאַ האָט אין דעם
„פרינץ און וועלט“ עס וואָלט געווען
אַ וואונדער. ווען ס'איז ניט אַזוי.

קאָמענטייט, צו שעהנדיקייט אין האַרמאָ-
ניע, אין דעם פאַרשיידנענעם הונקט
לעבען פון דער העלענישער קורטור האָט
ער געווען אַ פאַרשפּראַכענעם אירעאַל
אויף פאַר דער היינטיגער מענשהייט,
פון זיינע יונגע יאָהרען אַן האָט אין
איהם געפלאַקערט דעם הערליכע פון די
העלדען פון דער גרויסער פראַנצויזישער
רעוואָלוציע. זייערע אירעאַלען פון „געד-
רעכטיגקייט“ און גלייכקייט האָבען אויך
איהם באַזעלט.

און נאָך יאָהרען גרינטליכען פאַרשען
און שטודירען, איז ער „זיין אַ געלער-
טער פראַקטאָר און אַנערקענטער דער
מאַקראַטישער פאַליטיקער, געקומען צו
דער איבערצייגונג, אַז ס'איז נישט מעג-
ליך קיין האַרמאָניש מענשליך לעבען
אויסער אַ סאַציאַליסטישער געזעלשאַפֿט
און ס'האָט נישט זיין קיין אַנדערע קעמ-
פער פאַר געדעכטיגקייט און גלייכקייט
אויסער די לויטשקאַפֿען פון אונזער
צייט, — דעם רעוואָלוציאָנערען פראַקט-
טאָריאַט.

די געדעכטיגקייט, האָט זשאָרעס
געשריבען, „וועט אַיזעס פאַרווירקליכט
ווערען נאָכדעם, ווען עס וועט אויפהער
רען דער קלאַסען קאַמף, נאָכדעם, ווען די
קלאַסען גופא וועלען פאַרשווונדען. אין
דער קאַדערנער געזעלשאַפֿט באַקומט
דאָס וואָרט געדעכטיגקייט אַלץ מעהר אַ
באַשטימטערען און ברייטערען זיין. דאָס
באַדרייט, אַז אין יעדען מענשליך וועזען
דאַרף מען אַכטען זיין מענשליכע פער-
זאָן, מען דאַרף זי רעפּהירען ביי דער
העכסטער אַנטוויקלונג. מענשליכקייט
קאָן זיין נאָר דאָרטען, וואו ס'איז דאָ
אומפאַהענגיקייט, אַקטיווער אויסדרוק
פון ווילען, אַ פרייע, פריידיגע באַהעפֿ-
טונג פון דער פערזאָן מיט'ן נאָנצען סאָ-
לעכטיוו“.

און אזא געזעלשאַפֿט וועט זיין בלויז
נאָר אין אַ סאַציאַליסטישער אָרדנונג.
„די הערשאַפֿט פון איין קלאַס“, —
שרייבט ער ווייטער, „איז אַן אַטענ-
טאָס אויף דער מענשהייט. דער סאַצי-
אַליס, וועלכער וועט אומברענגען די
קלאַסען-פּריווילעגיעס און די קלאַסען
גופא, באַדרייט אויפבויען די מענשהייט...
דערפון שטאַמט פאַר אַלע אַ געדעכטיג-
קייט, אַ התחייבות — צו זיין אַ סאָ-
ציאַליסט“.

און זשאָרעס גופא האָט די התחייבות
געזאָהלט מיט זיין נאָנצען טאַלאַנט.
כחות און ענערגיע. ער האָט צוליב דעם

ליסט ראול ווילען, געטריבען פון דער
העפטיגער מלחמה העצע, וואָס די נאָנצע
בורזשאַזע פרעסע האָט דעמאָלט געד-
פּהרט אין פראַנקרײַך, האָט נישט געד-
קאָנט טאָן קיין מעהר געזעלכערע זאָך
פאַר דער ווילדער בעסטע, ווי אוועקצו-
לעגען מיט אַ קויל פון אַ רעוואָלוציאָנער
איהר גרעסטען פיינט — זשאָרעס'ן, און
די בורזשאַזע קרעמער און שענקער,
וועלכע האָבען נאָכדעם גע'מישט' דעם
פאַרברעכער, האָבען ניט געקאָנט בולט'ן
ער אַרײַנשוויען זייער „פאַטאָגראַפֿיס“
און „ליבע“ צו פראַנקרײַך, ווי דערמיט,
וואָס זיי האָבען ריינגעוואָשען דעם נאָ-
ציאַנאליסטישען מערדער; מיט זייער
אורטייל האָבען זיי באַשטעטיגט זשאָ-
רעס'ן „פאַראַט“ געגען פראַנקרײַך.

זשאָרעס איז געפאלען אויף דער באַ-
ריקאָדע פון שלום, און צוזאַמען מיט
איהם איז אויך די באַריקאָדע אינגאַנצען
צושטעטערט געוואָרען. די וואָנדיגע
ווערטער פון זשאָרעס'ן מיט אַ פאַר טעג
פאַר דעם מלחמה אויסברוך: „אויב מען
וועט אונז דערמאָנען אין געהיימען אַפּ-
מאָך מיט רוסלאַנד, ווערען מיר ענטפער-
רען מיט אונזער אַפּמאָך מיט דער מענש-
הייט“ זיינען געווען פאַר איהם פאַטאָ-
לע; פאַר די פאַטאָגראַפֿען פון אייגענעם
מיסט און אייגענער קעשענע איז דאָס
וואָרט — „מענשהייט“ דעמאָלט געד-
קלונגען ווי אַ פאַראַט און דער, וואָס
האָט געוואָלט בלייבען טרוי „דעם אַפּ-
מאָך מיט דער מענשהייט“, האָט געמוזט
פון וועג אַפּגעטראַמט ווערען.

און ס'איז נישט געווען נאָך קיין אַזוי
דערער אין אונזער דור, וועלכער האָט
אַזוי טרוי אויסגעטראַגען דעם „אַפּמאָך
מיט דער מענשהייט“, ווי זשאָרעס'ן
רעס. ווייל ער האָט די נאָנצע מענש-
הייט געטראַגען אין זיין גרויס האַרץ,
וואָס האָט געפלאַקערט מיט ליבע, ווייל
ער האָט מיט זיין שאַרפע בליק פאַרוויס-
געווען די צייט, ווען די מענשהייט וועט
לעבען אַן אַנדער לעבען, אַ פולען „שעה-
נעם און האַרמאָנישען לעבען צווישען
זיך“.

און טאָקע די דאָזיגע פלאַמענדיגע
ליבע צו דער מענשהייט האָט איהם
ארויסגעדריקט פון דער בורזשאַזער דע-
מאָקראַטיע, וואו ער האָט אָנגעהויבען
זיין פאַליטישע קאַריערע, און האָט איהם
אויף אייביג פאַרברונען מיט'ן קעמפער-
דינען פראַקטאָריאַט, מיט'ן סאַציאַליזם.

פון זיין יונגען אָן האָט אין איהם
געזעט אַ גרויסע תּשוקה צו פאַרפאַל-

מיר פייערען אַיזעס די געדענקטע
פון דער געדעכטער און גרויסמאָסטער
ווערטיגקייט, וועלכע מענשען געדענקען
פון דער געשיכטע. אין אונזער זכרון
שוועמען איהר טעג פון די שוידערליכ-
סטע ערענר און פיינ; פאַר אונזערע
אויגען געהען פאַרביי מיליאָנען ערמאָר-
דעטע, צוקלאַפּעטע און צושעדיגטע;
מיר באַגעגענען נאָך אַיזעס אויף יעדען
טויט די לעבעדיגע ערות פונם בלוטיגען
שנען: ראַכטישע, שווינדליכטיגע און
אונטערגעבראָכענע מלחמה-הינדער.

און דאָך קאָנען נישט די נאָנצע
בערג טויטע קערפערס, די טיפע טייכען
בלוט און טרערען, די אלע געהומס פון
יסורים און פיינ — אַרײַנשטויסען פון
אונזער זכרון איהם, דעם איינציגען, דעם
ערשטען, דעם אויסדערוועהלטען, וועלכער
מאַרשירט פאַר אונז פאַראַוויס אין דער
דאָזיגער שוידערליכער לוייה פון די מילי-
יאָנען הרונים און קרושים. מיר קאָנען
אין די דאָזיגע טעג נישט פאַרנעמען אין
זשאָן זשאָרעס.

זשאָן זשאָרעס'ן טויט האָט געעפענט
מיט זיך די בלוטיגע זייטען פון אונזער
לעצטער 10 יאָהרדיגע געשיכטע; די קויל
וואָס האָט איהם געטראַפֿען איז געווען
דער ערשטער פיינ, וואָס האָט זיך גלייך
אַזוי העליש צושלאַקערט איבער דער נאָנ-
צער וועלט, זשאָן זשאָרעס'ן אומקומען איז
געווען דער פראַקטאָר פון דער גרויסער
וועלט-טראַגעדיע, וואָס האָט זיך אָנגע-
הויבען אין די ערשטע טעג פון אויגוסט
1914 און צייט זיך נאָך מיט איהר עפילאָג
ביי היינטיגען טאָג.

און ווי גרויס, ווי רעמאָטיש די דאָ-
זיגע וועלט-טראַגעדיע איז נישט, קאָנען
מיר זיך אלץ נישט אַפּרייסען פון איהר
פראַקטאָר, ער ציהט אויף זיך אונזער אויפ-
געקומענע און ער איז געבליבען אומ-
פאַרנעסליך אין אונזער אלעמענס זכרון.

זשאָן זשאָרעס איז זיין נאָנצן באַ-
וואוסטונג לעבען געווען דער פייער-
דינסטער גענער פון אַ מלחמה. אַ געד-
נער נישט אין דעם געוועהנליכען זיינען
פון וואָרטס. ער איז די נאָנצע צייט
שורמגעשטאנען מיט אַ טראַגישען פאַר-
געפילען און דעם אָנפּוועהנדיגען אומגליק.
ער האָט געזעהן מיט זיינע אַדלער-אויגן
נען די וועלט-שחייטה, ווען זי איז נאָך
געווען אין אַ ווייטער דיסטאַנץ פון אונז;
מיט יאָהרע-צוריק שוין האָבען אין
איהם געפיערעט די אלע גרוילען און
שרעקען, וועלכע מיר האָבען שפּעטער,
ביסלכעווייז אָנגעהויבען פיהלען אויף
אונזערע פלייצעס.

און ווייל ער האָט געשפּירט די
וועלט-טראַגעדיע אין איהר נאָנצען פאַר-
נעם, איידער זי האָט נאָך אָנגענומען
קאָנקרעטע פאַרמען, ווייל ער האָט מיט
זיין גרויסער אינסטואַיציע שוין פאַראוויס-
געווען דעם פאַרניכטענדיגען שטורעם
און בלוטיגען מובל, וואָס האָבען זיך אָנ-
גערופט אויף דער וועלט, האָט ער נאָך
מיט יאָהרע-לאַנג צוריק נישט געקאָנט
רוהען.

די מלחמה איז געווען פאַר איהם די
גרעסטע פלאַג, וואָס לוערט אויף דער
מענשהייט און ער האָט די מענשען געד-
וואָרענט, געמאָנט, געשטראַפֿט און פאַר-
אויסגעוואָנט, וואָס פאַר אַ שרעקליכע
היידערה לינט באַהאַלטען אין איהר
אייגענער שוים.

און ווייל זשאָרעס איז געווען אזא
ברענענדיגער שונא פון דער מלחמה,
ווייל ער האָט אויסגענוצט זיין נאָנצע
אויסער געוועהנליכע השפּעה אויף די
אַרבייטער מאַסען און אויף איינזעלע
פּערזאָנען, כדי נישט צו דערלאָזען, אַז
די מלחמה זאָל אויסברעכען, האָט ער
אויף זיך קאָנצענטרירט דעם צאָרן פון
אַלע מלחמה-העצער, ווי אין בערלין, אַזוי
אויף אין פאַריז.

די מאַנאַרכיסטישע נאַציאָנאַליסטען,
די „ראַדיקאַלע“ רעפּובליקאַנער, די אלע
„פראַגרעסיווע“ פראַצענטניסעס און בור-
זשאַזע אַדוואָקאַטען האָבען איהם פאַר-
שריען אלס „אַ שונא פון פראַנקרײַך“,
אַלס „דייטשלאַנדס אַדוואָקאַט“ (דעם
דאָזיגען פאַרוואָרף האָט דער אויסערעך-
מיניסטער פון קלעמאַנסאָ רעגירונג פיר-
טאָן איהם עפענטליך געוואָרפֿען).

די מלחמה האָט געהאַט אין זשאָ-
רעס'ן איהר גרעסטע שונא און זי איז
טאָקע געקומען אויף דער וועלט נאָר
„דורך זיין קערפער“; דער נאַציאָנאַל-
פאַרשטערקער פאכען די איינציגע האנד-
לעך האנטפונקט, ווי ווען עס איז פריהער
איד ווייל ניט זיין איינער פון די אייביגע פּעס-
סיסטען, איד פיהל איז דעם פּעסל ווי צו זאגען:
ווי דערעכט טען עס שוין?

שונד און פרינץ (פּעליעסאָ)

פון לעבעדיגען.

שע פאַלק. און אַיך באַגרייף זיין
זוכען. ווייל דאָס באלאנגט ביי מיר צו
דער פּסיכאָלאָגיע פון פּעלקער. ווייל ווי
אייך זעה דאָס לעבען וועלען מענשען און
פּעלקער אייביג בענקען נאָך צוויי
זאכען, און זיך קוויטען מיט צוויי זא-
כען, און דאָס זיינען ש ו נ ד א ו נ
פ ר י נ צ.

ווייל אין אמת'ן זיינען די דאָזיגע
ביידע זאכען נאָר איין זאך: שונד איז
פרינץ, און פרינץ איז שונד...

און ס'איז ניט דער „פרינץ און
וועלט“ וואָס באלעבט די פאַנטאָזיע,
נאָר די שונד אַרום דעם פרינץ.
און דאָס מאַכט צו פאַרשטעהן, פאַר
וואָס די שונד-צייטונגען כאַפּען זיך אָן
די ערשטע אָן מעשיות פון פרינצען און
פרינצעססעס — ווייל אַס דער שטאַף
האָט אין זיך 100 פראַצענט שונד.

און דאָס מאַכט אויך צום פאַרשטעהן
פאַר וואָס דער גרעסטער טייל מענשען
שלינגען מיט אזא נייגער און אינטערעס
אלעס וועגען פרינצען און פרינצעססעס
— ווייל דאָס איז שונד.
אין געוועהנליכען לעבען, אַהן דער
שונד-פאַנטאָזיע, איז אַ פרינץ אַדאָר אַ
געוועהנליכער מענש, אדער מענש'ל: ער
עס, שלאַפּט, שפּילט אין קאַרטען, געד-
ווינט אָדער פאַרשפּילט ווי אַלע, אָבער
ווען די שונדיסטישע פאַנטאָזיע צושפּילט
זיך, ווערט דער פרינץ אזא אויסערנע-
וועהליכער, אזא וואונדערליכער, אזא
ניס-דאָזיגער...

און וואָס עס געהערט מיט, (פאַר
אַנדערע בין איך ניט פאַראנטוואָרטליך)
גלויבט אַיך, אַז מענשען וועלען אייביג
פאַרנעמען פרינצען פונקט ווי מענשען
וועלען אייביג האַלטען פון יחוס, פון
דער בעסערער „פאַראַדע“, פונקט ווי
מענשען און קעלכער, וועלען שטענדיג
ליב האָבען וואונדער און אויסנאָמען און

דער פרינץ און וועלטס קומט!
דער פרינץ און וועלטס איז שוין געד-
קומען!

און ס'קאָכט זיך און רעש'ט זיך
אין אַמעריקא מיט דעם ענגלישען פרינץ.
און ס'קאָכט זיך און רעש'ט זיך די געד-
לע פרעסע מיט דעם ענגלישען פרינץ.
שטעהען מענשען, ראַדיקאַלייטער
געשפּיצטע און גלאַס חכמים און לא-
כען.

קוקט נאָר אָן, פון וואָס אַ נאַריש
פאַלק מאַכט אַ וועזען! זעהט נאָר מיט
וואָס אַ לאַנד איז זיך עוסק!
לייען אַיך איך זיך געדען פרעסע, אי
די גלאַס חכמים, און איך זאָג זיך:
און דאָך איז דער אמת ביים פאַלק,
און דאָס מאָל אויך ביי איהר פאַרטרע-
טער, די געדען פרעסע.

ווייל די פרינץ אַפּלאַכער זיינען ניט
דערמאָנען צו דער טיפּיקייט פון דעם
ענין פרינץ.

זיי האָבען זיך ניט געכאַפּט, אַז
פרינץ מיינט באַמח פאַר'ן פאַלק נאָר
עפעס אַנדערש.
אַז אין אמת'ן מיינט מיט זיך פרינץ
דאָס אייביגע בענקען פון פאַלק נאָר
יום טוב, נאָך שעהנדיקייט, נאָך אויסער-
געוועהנליכעס און וואונדערליכעס.
אין אמת'ן מיינט דער ענטוואָואם
פון פאַלק פאַר אַ „פרינץ און וועלט“,
ניט גראַדער ער... עס מיינט אין
פרינץ, דאָס שעהנע וואָרט, דער יום-
טוב-דינער באַגריף.

און אַ פאַלק ווי דאָס אַמעריקאַני-
שע, וועלכעס לעבט גרוי, וועלכעס איז
אין אַליסטישען לעבען אַרומגערינגעלט
מיט וואָכענדיגע, בייכען פאַליטישעס
בענקס נאָך איהר פרינץ... און
קאָן זי איהם אַליין ניט האָבען, נעמט
זי עס ביי אַן אַנדער פאַלק.
און איד פאַרשטעהט דאָס אַמעריקאַני-

ארט און יונג

(נאכגעזען פון א שרייבארט)

פון על עם.

ווייל נאכפאלגן יונגע לייט, קיינען מיט די זעלבע שטעלעס ווי זיי ארויף באהן, און ער שטרענגט דערביי אן אלע כחות, סאפעט, כאפט קיים דעם אטעם, נישט ויך אפ מיט שווייס — מוזט איהר דער ביי לאבען, ווייל דאס איז א העכסט קאמפישע סצענע.

ניט אזוי בולט איז די לעכערליכקייט אין באצונג צו די „יונגער-מאסעס“, וועלכע עס טוען אן אפט מענטשן פון נייסט, און דערפאר טרעפן מיר זי אפטער, דאך איז די ערשיינונג נענט קאמפיש און מיר מוזן פון צייט צו צייט זי אויסלאזען.

ווי אפט הערט איהר פלאס-פיישריגע פראצעס פון באהערטע מענטשן! און די זעלבע פראצעס, וואס ביי דער יונגער וועט זיין שעה און רייזער (הנס) איהר קאנט מיט זי נישט מסכים וויין, באקומען אין מויל פון אן עלטערן מאן א קאמפישע פנים, ווען איהר הערט זי איינמאל, נישט איהר א שטייכל; דעם צווייטען מאל — פארדרייט עס אייך; דעם דריטען מאל — ווערט איהר שטארק אויפגעוועגט.

און נאך און נאך ביישפילען קען יעדער באבאכטערער מענטש ברענגען, ווי אפט נאנט קלוגע, אלטע לייט באמירן רישען זיך צו באפוען זייערע ווערן טער און זייערע מעשים מיט דעם נלאנץ פון יונגער.

און דאס אלץ קומט דערפון, וואס מענטשן ווייזן נעוואוינט צו שעצען דאס וואס זיי האבען שוין פארלארען אדער קיינמאל אפער נישט געהאט. אנשטאט דעם אויסצונעמען ווי געהעריג איז די נאבען, וואס זיי פארמאנען, וואס זיי ווערן אייגענעם, כאפט זיי זיך פאר פערמער זאכען, אין וועלכע זיי ווייזן פראפאנען.

דאס קאנט איהר באמערקען אויף אלע געביטען פון לעבען. נאנט פרא-ווא שרייבער נעמען זיך דאס צו אפ-עווע; סאלאנטפולע מאלער ווילען ווייזן זען, ווי זיי קאנען יונגע; און מענטשען מיט שעהנע שטימען זאגען מכינות אויף מאלעריי.

דאס זעלבע קומט פאר אויך מיט די יעניגע, וואס ווילען זיך באפוען מיט די ציהרונג פון דער יונגער. דער יונגער דע מענדעלע מוכר ספרים פלעגט דאס שילדערען אין א קאמפיש בילד: „דעם זון מיט דער ווייסער בארד, וועלכע נעהט טאנצען די מאדערנע טאנצען.“ „גלייכליך איז דער מענטש, וואס איז געווען יונג אין דער יונגער“ — זאגן פרשקין. צו דיען אפאריזם קען מען צונעמען: „אבער נאריש איז פון מען שטען צו ווייזען זיך יונג אויף דער על-טער.“

נען מיר זיי נאנט אפט ביי מענטשען, וועלכע לויט זייערע יאהרען ווייזן זי שוין נישט יונג. דאס באווייזט אונז, אז די יונגער קען אפט דויערען ביי א מענטשן פיל לענגער, אלס מיר ווייזן געוואוינט צו דענקען. אזוי ווי עס נישט אויף אונזער ערדקוגלע אדערלעכע געבענטשע ווינקער לאך, וואו דער פריהלינג דויערט א גרויסע טייל פון יאהר, אזוי ווייזן פארן האן געבענטשע מענטשען, וועלכע קאנען היטען זייער יונגער (ריכטיגער) יונגער (גערדיכטיק) ביזן טיפן עלטער. א צווייטע באמערקונג וויל איך מאך, כען, אז ווען אפילו מיר ווייזן איינע שטייג, דאס די יונגער איז די שעהנע סטע צייט פון לעבען, איז דערפון נאך נישט געדורגנען, אז די איבריגע צייטען פון לעבען קאנען נישט זיין שעהן אויף זייער ארט.

און וויאזוי געברויכען מיר די אנא-לאגיע מיט די צייטען פון יאהר, דאס איז שוין אנגענומען ביי אלע פאעטען פון פרומען און. איז דען דער זומער נישט שעהן? פארמאגט דען נישט דער יונגער זייער שעהנע שטייג? אפילו דער הערבסט, דער שרייבער, דער רעגנער, גער, האט זיין באזונדער רייז.

און ענדליך וויל איך מאכען נאך א דריטע באמערקונג. מענטשען האבען א שוואכקייט צו וועלען ווייזען זיך אנדערש ווי זיי זיין, נען, בפרט נאך ווען זיי גלויבען, אז די אנגעצויגענע מאסעס איז פיל שעהנער ווי זייער אייגענער פנים.

דעריבער איז קיין וואונדער נישט, אז פיל מענטשען, קומענדיג אין יאהרען, ווילען זיך נאך זיין אלטען יונג, ריכטיגער געזאגט, ווייזען פאר לייטען, אז זיי ווייזן נאך יונג. איך מיינ דא נישט די פרייע, וועלכע ווערען אן אלטעליי קאמפעיטעס מיטלען צו ערשיינען יונג. דאס נעהט נישט אריין אין מיינ סעמא-נאך די יעניגע מענער, צווישען זיי זעהר ערנסטע, וועלכע באנעהן אפט פיל קא-מישע זאכען, אום צו זיין יונג.

איך פוישען לעבען איז די לעכער-ליכקייט פון דויער ערשיינונג נאנט בולט, אלע באמערקען דאס און אלע מוזען, נישט וועלענדיג, א לאך טאן. ווען איהר זעהט, צום ביישפיל, ווי אן עלטערער מענטש, ביי וועמען די פיס-מוסקלען ווייזן שוין נישט אזוי בויגזאם,

פון שוין נישט זיין מעהר יונג... און נאכאמאל יונג ווערען קען קיין מענטש נישט, דעריבער וויל ער זיך טרייסטען מיט די רייד, אז די יונגער איז א קנא-פע מיטאד און די עלטער איז בעסער. עס האבען זיך אין אלע צייטען גע-פונען, און עס געפינען זיך ביז היינט, פיל אויפגעקלערטע מענטשען, וועלכע ווילען מאכען א מין פשרה: נישט די יונגער איז די בעסטע צייט פון לע-בען ווי פרוכט איז נאך ווער, אבער אויך נישט די עלטער (די פרוכט איז שוין צוגעפולט), נאר די מיטערע יאהרען פון מענטשען (די פרוכט איז רייף), ווען ער באזיט די פולע קראפט פון פיזישען און גייסטישען לעבען, ווען ער איז אים שטארק צו קענען און פארשטעהן די וועלט, ווען ער לעבט נישט מיט דעם כא-ר-א-ק-ט-ע-ר, ווי די יונגער, און נישט מיט דעם נע-כ-ט-ע-ר, ווי די על-טער, נאר מיט דעם פשרה האט פרייכט א שטיקל ערפאלג ביי די וואס שריי-בען אדער דענקען אין דאזען. ביי דער פאעטיש געשטימטער מענטשהייט (און פאעטישע שטימונגען האבען כמעט אלע מענטשן) איז די יונגער פארבליבען שטעהן אויף איהר אלטען פערסענלע-פארשטעהט זיך, אז איך בין חלילה נישט אויסען מיט מיינע נאטיצען אריין מיטען זיך פרינציפיעל אין דער דאזי-גער פראגע און אנדערען דעם כביר פון דער יונגער. ניין! איך בין ערנסט און איינפאכטיג מסכים מיט די פאעטען, אז די יונגער איז די שעהנסטע צייט אין לעבען, אפילו ווען זי איז אפט טרויעריג, פונקט ווי דער פריהלינג איז די שעהנסטע צייט פון יאהר, אפילו ווען עס רעגנט.

נאך מיר ווילט זיך מאכען אייני-גע באמערקונגען צו דער פראגע „אלס און יונג“, וועלכע ווערט באהאנדעלט אפט ביי פארשידענע געלעגנהייטען. ערשטענס, וויל איך באמערקען, אז מיר האבען נישט קיין באשטימטע גרעני-צען, ווען ביי א מענטשן ענדיגט זיך די יונגער, אלע אנגענומענע סמנים ווייזן אפט נישט ריכטיג. געווענהליך זאגט מען: די יונגער איז היינט, לע-בעןסלעכטיג, קאמפליטעס, אידעאל-טיש, שטרעבזאם. נאר מיר לעבען און ווייטען, אז נישט אלע יונגע פארמאנען די יאונגע מעלות, און דאנענען געפיר-ט זיך.

די פאעטען פון אלע דורות ביי אלע פעלסער האבען באוונגען די יונגער און האבען באהויפטעט, אז זי איז די שעהנ-סטע צייט אין מענטשען לעבען, פונקט ווי דער פריהלינג איז די שעהנסטע צייט פון יאהר.

אין רעפוטאציע איז א גרויסע זאך. די גאנצע וועלט איז דורכגעדרונגען מיט די פאעטישע שבחים לכבוד דער יונ-גער, און אלע מענטשען האלטען זי פאר די שעהנסטע צייט פון זייער לעבען. האט איהר געטראפען א מענטשען, וואס זאגט נישט דערמאנען מיט א סימפל בענס-שאפט וויינע יונגער-יאהרען? האט איהר ווען געהערט, אז איינער וואל-ריידען „שעכטס אויף די יונגער-צייט? מען איינעמס יונגער וויל פול מיט אלערליי לידער, מען ער פארברענגען זיין יונגער אין די לאנגווייליגע חדרים אדער שולען, מען ער איז יין יונגער נישט געניסען פון לעבען אויף-יאהר-וועט ער אייך דערזעהען פון דער יונ-גער מיט ענטזיכונג און וועט אייך שוידערען די יונגער מיט די העלסטע פארבען.

אט דאס איז דער כח פון רעפוטא-ציע, פון א גוטען נאמען. מענט איהר אין פריהלינג זיך טרייסלען פון קעלט, וועט דאס ביי אייך נישט ארויסגעהען פון הארצען, אז דער פריהלינג איז די בעסטע צייט פון יאהר, און אזוי איז אויך מיט דער יונגער, מיט דעם פריה-לינג פון מענטשען לעבען, איהר רע-נאכט ברייכט שוין אויף אייביג.

עס האט זיך אפילו אין די אלטע צייטען געפונען א באריהמטער רעדנער, ציערען, האט ער געהייסען, וועלכער האט געוואלט אויסווייזען מיט ראיות, אז די יונגער איז נאך נישט אזוי שעהן, און אז ער לעבט איז פיל שעהנער, אז די יונגער איז געליכען צו גרינע פרוכט, זייערע און הארבע, און דער מענטש אויף דער עלטער איז רייף און זיס, אז די געפילטע און געדאנקען פון א יונגען מאן ווייזן ווי פלאמען — מעהר רויך ווי פייער — וועהרענער דער אלטער מאן פיהלט טיף און דענסט קלאהר.

נאך די גאנצע שעהנדיקייט פונ'ס רוימישען גרויסען רעדנער האט נישט גע-האלטען, דער עלט, וואס האט גע-הערט אדער געלעזען זיין לויבזאגונג צו דער עלטער, האט ביי זיך געטראכט אדער געזאגט מיט א שטייכל: ער

קורץ און שארף

פון י. ב. ג.

וועגליכער רעפובליקאנער, האט זיך ערקלערט מיט רייכ און לעבען פאר לאפאלעסען, און ער נישט און ווי מיר שיינט, זעהר א ריכטיגען גרונד, וואס ער וועט שטימען פאר לאפאלעסען. ער שרייבט אין זיין בריף צו לאפאלעסען: „איינער שטאנד פאר אוועקגעבען פון דעם יונייטעד סטייטס סופרים קארט זיין אומפארמאטירט ליכע סאכס, כאטש איינער אנדערשט באזונ-דערט סיינע פאר מיר, וואס די רעגירונג יונייטעד סטייטס סופרים קארט איז אן אכט-לונג דעספאטיע. און אזוי לאנג ווי די דאזיגע דעספאטיע וועט בלייבען, איז אונזער פיר-ערהיטעטע דעספאטיע, א בלאף, און די רעגיר-ונג, וואס לינקסלין האט געוואלט איינפירען און פארמיידען, בלייבט א פוסטער חלום.“ איהר זעהט, אז עס ווייזט דא סענטען אין אסערליא, וועלכע ווייזט פונקט פון אן ענטזענענעצטע מיינונג, ווי דוידעוויט נער, און אזוי ווי דוידעוויט סיס פארן און אויך איינער פון די 41-מיליאן ארייזער, וואס סאנען א לעבען אין אסערליא, קען פאסירען, אז די קומענדיגע וואהלען זאלען סאנען א גראכען שטריק איבער דוידעוויט נער'ס חשבון.

אויך האב איבערגעלייגעט סאטוהאזעס נאכע-דערע פאר זיינע ריכטער אין מאסקווע; איך בין אבער נאך אלץ שטארק סופוס, אויב סא-ווינאוו האט זיך ווירקליך איבערצייגט, אז די בארשעוויטשע רעגירונג איז די סאכע בעסטע, וואס קען לאזן קען האבען, איהר פארשטעהט, ווען א מענטש, ווי סאטוהאזע, שטעהט פאר דער דיקטאט: „דער סיס, דער קריגען נאנט נייע איבערצייטונגען און בלייבען לעבען, ס'ו-דער צווייטער טייל פון דער דיקטאט ארויסקומען דער יונגער, און די סאטוהאזע-רעוועלוציא-נערען, וואס ווייזן נאך נישט אריינגעפאלען אין די פאסעס פון דער „סעסעא“, דארפן אויף איהם אסור פארמיידען האבען.

אויך וויל נישט פרעסען, וואס עס וועט זיין דער אורטייל איבער די צוויי מיליאנערסע-סערדער, עס איז דאך נישט לאנג צו ווארפען. אויך וויל אויך נישט זיין איינער פון די, וואס העצען צו דער געזעצליכער ערשטדורג פון די ראזינע צוויי בעסטעס איז מענטשענשטאטען. אזוי מוז אבער זאגען, דאס דאראס רעדען, שעהן און ריהרענד, ווי זי איז געווען, האט מיר אויף דעם מינדעסטע נישט איבערצייגט, אז דאס לעבען פון דויען צוויי סערדער דארף געשטענען ווע-רען. קלארענס דארף האט געוויס נעמען דאס

פונקט וואס איז נאך געווען פענליך, אבער דא „קייס“ ווייזט איז אומפארצווייפלעט, אז שלע-סע, אז אפילו דאראס בעסטע שטערענגונג הא-ט געקענט כמעט ווייזען עס איז פארלעסען. דער פארבאהאלטען איהר גאנצע שרעקליכקייט געוויס איז דאס געזעכט, ווען ער סענעלע-נענען טויטשטראף איבערהויפט, אזוי לאנג-אבער, ווי סויטשטראף בלייבט אין קראפט, אן אלערליי הייסע טייטשונגן, וואס קענען נישט האבען אוועקען ברייאנטענע ארוואלטען וואס, סווען באשאלטען פאר ווער פארברעכ-ן פיל'ן לעבען, איז שווער איינצוזעהן, וואס א געזעלשאפט, וואו אלע מענטשן ווייזן ערשט גלייך פארן געזעץ, זאל געמאכט ווערן אן אויסנאם מיט די צוויי סערדער, אט דער נישט, אבער יעדער איינער וועט האבען דעם פונקטען דעם צו באהויפטען, אז דאס ווייזט נישט ווען די מיליאנען פון זייערע מאסעס, וואס האבען זיי גערעכטעט פון דער חליה.

מילא, וואס וועט זיין אין צעהנליכע הונדערט-טויזנטע יאהרען שפעטער, ווען די פענליכע-וועט זיך אזוי צופורכערען, אז עס וועט פיל-נישט בלייבען 1924 „סעסעא“ פאר דעם ס-סענס, דאס סאכס מיר נישט זעהר שטארק או-רויג, ווי דאס איז דער פאל, סיס, פראפעס-פערסטיילער, איך גלויב, אז עס וועט קיינמאל נישט קומען דערצו, פרייער דער שפעטער ווי געברענגטער ווערען עטוואס נאנט געזע-כעס, אז מענטשען וועלען נישט אויסשפראכען, שוועללאך נאך א רעגען, וואס מיר פארדרייט און וואס פראפעסער פערסטיילער שיינט נאנט צו באמערקען, איין, דאס איינע, ווען די ע-איז נאך אזוי גרויס, און ווען זי נישט ארויס-זיך אלעס, וואס איז נייטיג פאר'ן פענליכע-וועטען איז אזא איבערפלוס, דאך ווייזט אי-דאס מיליאנען סענטען, וואס שטארבען פון ה-נער און פאר וועמען עס איז נישט קיין ברע-כע, פלאך אויף אונזער, דערווייז, גרויסער און ש-נער ער.

און ווידער אסאל, צום פינפטען מאל, קיי-זיך צוואסען די ליג הא נייטשעס איז ווערען-סיס דעם וואונט גענליך דער פענע אויסצופאר-טען א מיטל, ווי צו שטעלן, אז עס זאל קיינמאל שעהר נישט קומען, אזא מלחמה, ווי לעצטע, לויט באריכטען איז די לאנגע איינ-פיל, פיל נינטשיגער, ווי זי איז געווען. אויף די רויכערייגע פון דעם שטארבען פון דעם וואס איז דער נייסט, וואס האט געהערשט אויף

אויך גלויב נישט, אויב לאפאלעסען וועט זיך נעמען שטארק צום הארצען פון דעם, וואס רוסשורט נער, דער סאכע קאפ פון שטארט-אין-ארויס עפעסליך גענען איהם, כאטש איז זיין גענעטעסעלע וויל ער וועהלונג, אלס פער-זידעט, איז ער אזוי שטארק אומפארמיאט-רעפאר אבער קומען ארויס פאר לאפאלעסען-אנערע סענטען, וועמען מיינונג איז, כאטש נישט פון אזא בארייטונג, ווי דוידעוויט נער, צוכער איז גאנצע וועמענען זיי וואונדער-האט קען מען אויך נישט, אט איז, לסת' וואסס-דוואחן פאר, פון סופרים קארט פון ניו יארק, וועלכער איז זיין באצען לעבען געווען א גע-וועלכער.

כעסטע, וואס איז נאך געווען פענליך, אבער דא „קייס“ ווייזט איז אומפארצווייפלעט, אז שלע-סע, אז אפילו דאראס בעסטע שטערענגונג הא-ט געקענט כמעט ווייזען עס איז פארלעסען. דער פארבאהאלטען איהר גאנצע שרעקליכקייט געוויס איז דאס געזעכט, ווען ער סענעלע-נענען טויטשטראף איבערהויפט, אזוי לאנג-אבער, ווי סויטשטראף בלייבט אין קראפט, אן אלערליי הייסע טייטשונגן, וואס קענען נישט האבען אוועקען ברייאנטענע ארוואלטען וואס, סווען באשאלטען פאר ווער פארברעכ-ן פיל'ן לעבען, איז שווער איינצוזעהן, וואס א געזעלשאפט, וואו אלע מענטשן ווייזן ערשט גלייך פארן געזעץ, זאל געמאכט ווערן אן אויסנאם מיט די צוויי סערדער, אט דער נישט, אבער יעדער איינער וועט האבען דעם פונקטען דעם צו באהויפטען, אז דאס ווייזט נישט ווען די מיליאנען פון זייערע מאסעס, וואס האבען זיי גערעכטעט פון דער חליה.

מילא, וואס וועט זיין אין צעהנליכע הונדערט-טויזנטע יאהרען שפעטער, ווען די פענליכע-וועט זיך אזוי צופורכערען, אז עס וועט פיל-נישט בלייבען 1924 „סעסעא“ פאר דעם ס-סענס, דאס סאכס מיר נישט זעהר שטארק או-רויג, ווי דאס איז דער פאל, סיס, פראפעס-פערסטיילער, איך גלויב, אז עס וועט קיינמאל נישט קומען דערצו, פרייער דער שפעטער ווי געברענגטער ווערען עטוואס נאנט געזע-כעס, אז מענטשען וועלען נישט אויסשפראכען, שוועללאך נאך א רעגען, וואס מיר פארדרייט און וואס פראפעסער פערסטיילער שיינט נאנט צו באמערקען, איין, דאס איינע, ווען די ע-איז נאך אזוי גרויס, און ווען זי נישט ארויס-זיך אלעס, וואס איז נייטיג פאר'ן פענליכע-וועטען איז אזא איבערפלוס, דאך ווייזט אי-דאס מיליאנען סענטען, וואס שטארבען פון ה-נער און פאר וועמען עס איז נישט קיין ברע-כע, פלאך אויף אונזער, דערווייז, גרויסער און ש-נער ער.

און ווידער אסאל, צום פינפטען מאל, קיי-זיך צוואסען די ליג הא נייטשעס איז ווערען-סיס דעם וואונט גענליך דער פענע אויסצופאר-טען א מיטל, ווי צו שטעלן, אז עס זאל קיינמאל שעהר נישט קומען, אזא מלחמה, ווי לעצטע, לויט באריכטען איז די לאנגע איינ-פיל, פיל נינטשיגער, ווי זי איז געווען. אויף די רויכערייגע פון דעם שטארבען פון דעם וואס איז דער נייסט, וואס האט געהערשט אויף

די אידישע שורען אין פוילען און דער איד- שער ארבייטער אין אמעריקא

פון דוד מייזער

רע נעלד-מיטלען זיינען דעריבער קליינע און די סוכע, וואס זי שיקט קיין פוילען זיינען באדייטער קליינער ווי די פריהער ריגע.

גראד איצט אבער זיינען די לעבענס- מיטלען אין פוילען שטארק געשטויגען. דער ביורזשעט פון די שולען און אלע אנ- דערע קינדר-אנשטאלטען האט זיך ראדיר- בער שטארק פארגרעסערט. די איינקומ- טען, ווייטער, וואס די שולען האבען, גע- וועהליך, ביז איצט געהאט פון די אר- טיגע קוועלען, זיינען שטארק געשטאנען. פארקרימטע און נאכגעווערעטע איד- ישע ארבייטער-מאסען זיינען נישט אימ- שטאנד צו שטיצען זייערע שילדען אין דער זעלבער גרויס ווי פריהער. ס'ווערען א- נעמומען די ענערגישסטע מיטלען צו פאר- גרעסערען די ארטיקע איינקומען. ס'ווע- רען ארגאניזירט פארשידענע אונטערנע- מונגען, געלדזאמלונגען א. ד. ג. קיין גרעסערע סוכען גיט זיך אבער נישט איין צונויפנאמען. פון די ארעמע און ליי- דיגע ארבייטער-שטעלען קומט זיך וויי- ציג וואס ארויספערשטען. דאס פייפט דער דלות.

די פוילישע רעגירונג גיט אין אלגע- מיין, אפילו פאר די פוילישע קינדער, זעהר ווייניג אויף בילדונגס- צוועקען און ערציהונג. די פוילישע רעאקציע וויל הא- בען, וואס מעהרער נוסע, לויט די נייסטע טעכניק, באוואסענטע סקולארטען. פרא-

דער מענערשטער פון „פארוערטס“ געמאכט ווארעם, איז נישט לאנג צוריק געקומען פון אייראפא, וואו ער איז גע- פארהען אין שליוות פון האיאס. פיל אינ- טערעסאנטע זאכען האט ער דארט גע- זעהן.

פאר די אידישע ארבייטער אין דאס וויכטיגסטע און אינטערעסאנטסטע פון דעם בלי ספד דער גרויסער שול-ניצע, וואס די אידישע ארבייטער אין פוילען האבען, א דאנק דער מיטהילף פון זייערע חברים אין אמעריקע, אויסגעבויט און אנטווי- קעלט.

געמאכט ווארעם דערצעהלט, אז איין פוילען געפינען וואו איצט 219 אידישע פאליסטישע, וואס 23,000 קליינע קינד- דער פון די אידישע ארבייטער און ארימע פאליסטישע באקומען זייער ערשטע עלעמענטארע בילדונג. ס'עקססירען א גאנצע רייע אווענטירלעכע פאר דער וואססענע קינדער, וועלכע זיינען גע- צוואונגען ביי טאג צו ארבייטען און אווענטירלעכע פאר עלטערע ארבייטער. ס'געפינען זיך דארט 2 אידישע נאכא- זעס, אין וועלכע אלעמען זיך כעהר ווי 1200 קינדער. — צוואמען לערנען זיך אין די שולען פון דער צענטראלער אידישער שול-ארגאניזאציע אין פוילען אריבער 30 טויזענד שילדער. ביי דער צענטראלער אי- דישער שול-ארגאניזאציע זיינען ארגאני- זירט לעהרס-מיטארומען, וועלכע גרייטען צו נוסע און קוואליפיצירטע לעהרער פון די אידישע שולען. ס'ווערען ארויסגעגע- בען לערר ביכער, פערזאנליכע זשורנאלען א. ד. ג. — מיט איין ווארט: אין פוילען עקססירט א ברייטפארצווייגטער און גוט פונקציאנירער אידישער שול- פאראט.

די קינדער געפינען אין שולע א ווא- רעמע און סימפאטישע סביבה, א נוסע פאליסטישע באציהונג פון די לעהרער און דער ציהונג. דער אידעאלאג און דאס איבערגעבענהייט פון די לעהרער און שול- טער צו די קינדער און צו זייער ארבייט איז די בעסטע, וואס ס'קאן נאך ווייטער.

פוילען לעבט אבער איצט איבער א אומגעווענען עקאנאמישען און פינאנ- ציעלען קריזיס. דאס לאנד איז שרעקליך פאררעמט. איבערהויפט לייגט שרעק- ליך די קליין-אנדוסטריע און דער קליין- האנדל, וואו די אידישע ארבייטער און פאליסטישע זיינען אומ-מינסטען בא- שעפטיגט. ס'זיינען פאראן פאכען, וואס ס'הערשט אן אכאטלעכע ארבייט-לאזונג. קייט, קיינער אין פאך ארבייט גיט און קיינער פארדינט נאך נישט. אין אנדערע פאכען ארבייט מען אויך נאך קוים צו 3-2 טעג אין וואך. דער דורכשניטליכער פארדינסט פון אן ארבייטער וואס ארבייט צו 8 דאלאר א וואך. דאס לעבען אין פוילען קאסט אבער איצט טייערער ווי אין אמעריקא. דער ארבייטער מיט זיין פאר- מיליע הונדערט. פאלען פון זעלבסטמא- צוליב הונדערט און נוסע איז א גאנצ אפטע דערשיינונג. די כראניק פון דער טעגלי- כער פרעסע, אידישע און פוילישע, איז פול מיט אזעלכע „נייעס“.

אין די אידישע פאליסטישע האבען די לעהרער זייער פאליסטישע געהאלט, וועלכער טרעפט אן קוים ביז 30 דאלאר א חורש, שוין נישט באקומען 5 מאנאטען. און נישט געקומען אויף דעם ארבייטער די לעהרער און דער גאנצער שול-פערסאנאל ווייטער מיט דער גרעסטער מסירת-נפש פאר ווער אידעאל, פאר דער נאכמאלער אידישער פאליסטישע.

די אידישע ארבייטער אין אמעריקא האבען זיך שטענדיג זעהר ווארעם אפגע- רופען אויף אלע וועגונגען פון פוילען און אנדער איראפעאישע לענדער, נאך שטיצע און הילף. זיי האבען שטענדיג ווירטליך געגעבען מיט א ברייטער בריי- דעריכער און חבלישער האנד.

אין פוילען, למשל, פלעגט די אמערי- קאנער שטיצע פאר די שולען אנטרעמען אן ערך 50 פראצענט פון גאנצען שולען- ביורזשעט. דער פינעלס-רעליגיע קאמיטעט האט ווינע געוואמעלט געלדער רעגולאר אפגעשיקט אין פוילען און מיט דעם גע- האלפען די שולען זיך צו ענטוויקלען און בלייבען. די קינדער פון די אידישע אר- בייטער און פאליסטישע האבען באק- מען א מעגליכקייט זיך צו בילדען און דערציהען אין א נאכמאלער פאליסטיש- מיט א צייט צוריק האט זיך דער פיר- פערסאנעלי קאמיטעט ליטוויזירט. אויף זיין ארט איז ביי דער מיטהילף פון חבר- מיטגלידען, דעלעגאט קיין אמעריקע פון דער צענטראלער אידישער שול-ארגא- נאציע אין פוילען, געגרינדעט געווארען א צייט ארגאניזאציע, הילף פאר די פיר- דער נאכמאלער אין אייראפא. די דא- וועג ארגאניזאציע איז נאך זעהר יונג וי- האט נאך נישט באהיטען ווי געהעריג פאר- געטראוויקלען איהר טעטיגקייט. איהר

גען פון בילדונג און נאכמאלער ערציהונג אינטערעסירען איהר נישט אזוי שטארק.

צו די שולען פון די אידישע פאליסטי- מאסען האט זי נאך א ספעציעלע בא- ציהונג. נישט נאך, וואס זי ווייזט נישט ארויס דעם מינערסטען חשק ווי צו שטי- צען, וואו זיין כאטש מיט א קליינעקייט, נאך פארקערט: זי וואלט געוואלט, אז די שולען וואלטען וואס שטעלער פארמאכט ווערען און אונטערגעהן. דאס, וואס זי איז געווען געוואונגען, אויס'ן שול-ניצע- ביט, צו געבען אנדערע נאציאנאליטעטען ווי אוקראינער, ווייס-רוסען אנטואנט זי זיך צו געבען די אידען, די פוילישע רע- גירונג האט איין נישט קיין שולען פאר די אידישע קינדער און שטערט דאס צו טאן אנדערע. וועגען דעם, אז זי וואלט אין איצטיגען מאמענט שטיצען די שולען פון די אידישע פאליסטישע קאן קיין רייד נישט זיין. אויב די אידישע קינדער ווע- לען בלייבען אומוויסענער, אן וועלכע ס'איז עלעמענטארע בילדונג — הארט איהר ווייניג. די עקססירטערע אידישע שולען זיינען ביי איהר א „דאך אין אויג“. זי וואלט זיך געוואלט, וואס דאס שנעלער פטור ווערען. עפעס זיינען זיי צו מאדערן, צו גוט. ס'לערענט דאס אידיש, דאס פאר- שטענדליך געפעלט נישט די פוילישע אנטוויסעמיטען. און אויב די רעגירונג האט שוין אפילו ערענע וואו געעפנט א רע- גירונגס שולע פאר אידען ווערט עס אויך נאך געמאכט מיט'ן צוועק צו אסימילירען מיט געוואלד די אידישע קינדער, פאר- קריפלט זייער נשמה, גייסט און געדאנק.

דער נאטור-היסטארישער מוזעאום און זיין אויפגאבע

(פינפטער שפאציר אין מוזעאום)

פון ד. בארשדורף.

דע, קענט איהר עס טאן אין אט דעם צימער, פארצייטערדיג אייער זייערעל מיט'ן זייער, וואס הענגט דא אויף דער וואנט.

אין מיטען פון אט דעם צימערל גע- פינט זיך דער סעיסמאגראף. דאס איז אן אפאראט געבויט הויפטזעכליך פון אייזען און שטאהל און איז געבער פון א געוויינליכען מענטש'ל וואוקס. דער גאנצער אפאראט געפינט זיך אינטער גרעזערע ווענט, כדי צו באשיצען זיינע העכטע דעקאטע טיילען פון די גיט באשיידענע הענט פון די באזוכער. כדי צו פארשיטען ווי אזוי אט דער אפאראט פארצייטערדיג אויטאמאטיש אן ערצייטערדיש, מוזען דא געזאגט ווע- רען א פאר ווערטער וועגען ערצייטער- נישט אין אלגעמיין.

אן ערצייטערדיש קאן פארקומען צו- ליב פארשיידענע אורזאכען. עס זיינען פאראן ערטער וואו וואסער אדער פייכט קייט קאן זיך דורכאפאל דורך די שטיי- נער, פערלוינע מאסען, פון וועלכע די אויבערשטע קאדער פון דער ערד בא- שטעהט. דאס וואסער קאן זיך דורכא- פען צו אזא טיפיקייט, וואו עס הערשט וואסער פארוואנדעלט אין דאמף; אבער אזוי ווי דער דאמף האט גוט וואו ארויסצוגעהן, זאמעלט ער זיך אן צו אזא מאסע און אזא קראפט, אז עס הויבט אונטער די פערלוינע מאסע איבער זיך, און די ערד גיט א ציטער.

אין פילע געגנטער זיינען אונטער דער ערד פאראן ליידיגע ערטער, אדער היילען. מאכעט מאל זיינען די הייל- לען געמאכט געווארען פון מענטשיכע הענט. ווען מען גאכט ארויס א סך קוילען אדער אייזען אין א געוויסע ארט, פארמירט זיך א לאך אדער ביי- דיגקייט אונטער דער ערד. און אמאל זיינען די היילען נאטירליכע. האסער זאפט זיך דורך אונטער דער ערד און שטראמט צו ביסלאך ערענע אוועק; און יעדעם טראפען וואסער טראגט מיט זיך אוועק א זעמדעל, וואס דאס וואסער האט מיט זיך אפגעריסן פון דער שטיי- גענער מאסע; און אין א שטח פון הונדערטער טויזענטער און מיליאנען יאהרען פארמירט זיך דא א ליידיגקייט, א הייל, וואס דאס וואסער האט מיט זיך דורכגעברענגט. אין עס טרעפט זיך אמאל, אז דער בויגט שוין אזא ליידיגע ארט אונטער דער ערד קאן שוין מעהר נישט אונטערהאלטען זיין אייגענע וואג פון הונדערטער טויזענטער טאן, און פאלט אריין אין דעם הייל, און די ערד גיט רעכטי א ציטער.

עס זיינען פאראן נאך עטלעכע אור-

אן ערצייטערדיש אין יאפא פארצייכענט זיך אלליין אין ניו יארק

ווען אין קאליפארניא, מעקסיקא, ויר- אכעריקא, יאפאן אדער אנדער טייל פון דער וועלט קומט פאר אן ערצייטער- ניש, ווערט אס די ערשיינונג אויטא- מאטיש, פון זיך אליין, פארצייכענט אויף אן אפאראט, וואס געפינט זיך אין דעם הינען נאטור-היסטארישען מוזע- אום. און ווען א געלערנטער, וואס האט איבער אט דעם אפאראט די אויפזיכט, גיט א קוק אויף דער מאשיין, ווייסט ער, ערשטענס, אז אן ערצייטערדיש איז פארגעקומען; צווייטענס, — אומגע- פער ווי שטארק ערצייטערדיש איז געווען; דריטענס — ווען זי איז פאר- געקומען (אומגעפער וועלכע שעה און וועלכע מינוטען); און, פערטענס, וואו אומגעפער, אין וועלכע לאנד אדער אין וועלכע געגנט זיך ערשיינונג איז פארגעקומען. און דאס אלץ קאן ער וויסען אין עטלעכע מינוט ארום נאך דעם, ווי די ערשיינונג איז פארגעקומען, האט עס געשען זיין אויף דער צוויי- טער ווייט פון ערד-קוגעל.

די ערשיינונג, וועלכע מיר רופען מיט דעם אלגעמינעם נאמען ערציי- טערדיש, ווערט אויף דער וויסנשאפט- ליכער שפראך אנטערופען סעיס-מי- שע ערשיינונג; און דער אפאראט, וועגען וועלכע מיר ריידען דא, רופט זיך סעיסמאגראף.

אויף אונזער פאריגען שפאציר אין מוזעאום זיינען מיר געווען אין דעם ער- שטען פארעצייטער, וואו עס געפינען זיך די מעסטאריטען. כדי צו דערנערי- כען דעם סעיסמאגראף, הארפען מיר וואו די מעסטאריטען געפינען זיך, אין געהען — נישט אויף רעכענס, נישט אויף לינס, נאך גלייך: און ווי נאך מיר וועלען אריינקומען אין דעם עקססען צימער, דארף מען זיך גלייך פארקיי- צען אויף רעכענס. געהעריג אזוי ווי מיר וועט אונז אויסקומען דורכצוגעהן דורך א קליינעם צימערל; מיר וועלען אבער דעם צימערל נישט דורכגען, נאך בלייבען דא שטעהן, ווייל דא געפינט זיך מאסע דער סעיסמאגראף.

אויף א וואנט אין אט דעם צימערל הענגט א כראנאמעטער, ד. ה. א זעהר פינקטליכער ווינער. 2 מאל א-שעה' ליכט ווערט אס דער ווינער דורך דאס א- געגענטעלע ליכט דעם וועלכער געמינט זינען אין אמעריקא, וועלכער געמינט זיך אין דער אטאמאטישער אכטער- וועטאריע אין וואשינגטאן. און אויב איהר ווילט אנטשטעלען אייער ווינערל מיט דער פינקטליכקייט ביז א סעקונ-

זאכען, וואס שאפען אן ערצייטערדיש אבער אלע קאן מען זי דא נישט אויטא- רעכענען. ווען אן ערצייטערדיש קומט פאר דריקט עס זיך אויס הויפטזעכליך א צוויי ערשיינונגען: ערשטענס, גיט זי די ערד א טרייסעל, אדער א וויג, מא- כעט מאל ווי כוואלעס אויס'ן ים. און די ערשיינונג קען זיך פיהלען אויף שטח פון א מייל, אדער צוויי, כאטש מאנכעסמאל קאן עס פארקומען אויף שטח פון א פאר צעהנדליג מייל, א דאס איז פארגעקומען אין דער צייט גע- דער לעצטער גרויסער ערצייטערדיש אין יאפאן. און צווייטענס, גיט די ערד ציטער. אט דער ציטער, ווען די ער- ציטערדיש איז א גענוג שטארקע, פיהר- זיך איבער דעם גאנצען ערד-קוגעל. די אויבערשטע קאדער פון ווער עס איז א הארטע, שטיינערנע, פעלזיגע מי- טען, און א הארטע מאסע, האט אייגענשאפט, וואס זי טראגט איב- וויבאציעס, אדער ציטערדישע אויף גרויסער ווייטקייט א סך לייכטער א א סך ווייטער ווי די לופט. שמעלט זי לעבען א גלייכער שטיינערנער וואנט גע- 100 פוס די לענג. וואס עמיצער לייכטעם קלאפ טאן מיט'ן פינגער דער וואנט, וועט איהר דעם קלאפ רע- הערען, ווען איהר וועט צויליגען אויפער צו דער וואנט. דאס איז דער פאר ווייל הארטע מאסען טראגען איב- זעהר גוט די שוואכסטע וויבראציע מיט דעם פלעגען זיך באנוצען די פ- ליטישע ארעסטאנטען אין די רוסקיי- סורמעס און זיך „דורכקלאפען“ אין ווענט פארשיידענע סיגנאלען און ב- ריכטען. מיט דעם פלעגען זיך א באנוצען די זיידאמעריקאנער אינער- נער צו שיקען טעלעגראמעס און ב- ריכטען אויף ווייטע שטרעקען. זיי פלע- גען אויסגראבען א טיפע גרוב; לוי- הער אנפילען דעם גרוב מיט לו- שטיינער, און פון אויבען באפעסטי- גען גרויסען פויק מיט א ריסקר כ- אונגעצויגען און אויבען. אין פויק פלעגען זיי קלאפען מיט גרוי- הילצערנע האמערס; און ווען אנדער אינדיאנער פלעגען צויליגען זייערע א- רען צו דער ערד, פלעגען זיי הע- די סיגנאלען. פאר א פאר געהער- מילען אלעס. און אויב א קלאפ מיט א הילצערנע האמער און מיט מענער- ליכע כוחות קאן מאכען די ערד וויברירען אויף צעהנדליכער טי- לען, קענט איהר זיך שוין פארש- לען, ווי ווייט עס קאן זיך פיהלען וויבראציעס פון דער ערד, ווען די אללין גיט א ציטער. ווי דאס איז דא- רא באמערקט געווארען, פיהלט זיך וויבראציע פון דער ערד איבער דעם ערד-קוגעל ווען א גענוג שטארקע ערצייטערדיש קומט פאר.

א סטרייק אדער ניט קיין סטרייק

יעצט איז די צייט צו אנטענדען
צו אייערע ציין אין אייער איי-
גענעם דענטאל דעפארטמענט.
יעדער מיטגליד פון דער יו-
ניאן האט די פריוילעגיע צו
לאזען זיך עקזאמינירען און צו
קריגען די געוויסענאפטסטע
עצות פון דר. מאקס פרייס,
משיקה דענטיסט, אין גאנצען
פריי.

דענטאל דעפארטמענט
יוניאן העלטה סענטער
131 איסט 17טע סט.
ניו יארק סיטי.

אפיסיעלע טעגליכע פון 10 פריי
בין 7 וועלט: שבת - 10 פריי בין 4
נאכמיטאג. זונטאג - געשלאסען.

דורך די מאנאטען דזשן-
ליי און אויגוסט וועט דער
דענטאל דעפארטמענט
זיין פרייטאג געשלאסען.

וואלדמאן און ליבערמאן
לאיערס
302 BROADWAY, NEW YORK
Telephone: Worth 5623-5624

די יוניטי הויז

אין פארעסט פארק, פא.
די באריהמטע ווערד היים פון די דרעס און וויסמאכער יוניאנס וועט
זיין אפען ראש השנה און דעם גאנצען
מאנאט סעפטעמבער
עס וועלען נעמען ווערען קאנצערטען און אונטערהאלטונגען אויף דעם
שטייגער פון דער יוניטי הויז.
ארטיסטען און קינסטלער פון אלע שאטירונגען וועלען זיך אין די קאנצער-
טען באטייליגען. די וואס ווילען אהין ארויספאהרען און אביסעל זיך אפ-
פרישען, מוזען זיך גלייך רעדושיסטירען אין אפיס פון דער יוניטי הויז,
16 וועסט 21טע סטריט, רום 6.

דעזיגנערס פארלאנגט מען אלע מאל א גוטע פראפעסיע פאר מענער און פרויען! לייבט אויסצולערנען, ברענגט גוטע פארדינסטען

נעמט א פראפעסיע אונטערזוכט און דער מיטשעל
סקול אין דעזיגנינג פון האנט. סטודענטס וועלען און פאר-
שטייט. א פורס אין דער מיטשעל סקול מיינט צו קריגען
סעל א שטערע און א גרעסערע געהאלט. הונדערטע סטודענטען
און פרויען האבען זיין די מיטשעל סיסטעם געלערנט און
מאכען היינט א געוויסע געהאלט. איהר האנט עס אויך טאן.
די מיטשעל סקול און דעזיגנינג און פעטערן מייסינג
אין גענעראלע נעגערען מיט איבער 50 יאהר צוריק און
הינט דערגרייכט:
נייע אידעען
נייע סיסטעמען
פערזענליכער אונטערזיכט. טאג און וועלט קלאסען. מעסיגע
בארינגען. שרייבט. טעלעגראפיע. שרעק. קומט נאך א
פרייען בוקלעט מיט פולער אינפארמאציע.

פרייע דעמאנסטראציען אין אונזער סקול.
אונזערע קלאסען: מאטאג, מיטוואך און פרייטאג
MITCHELL DESIGNING SCHOOL
15 West 37th St., Tel. Fitz Roy 1674 New York City

מעמעני האל באאמורוהינט פון וואקס פון דער לא- פאלעם באוועגונג.

אין די העדקווארטערס פון מעמעני
האל איז מען זעהר באאמורוהינט פון דעם
וואקס פון דער פראגרעסיווער באוועגונג
אין נאנעלען סטייט. די דיסטריקט-ליי-
דערס פון דער דעמאקראטישער טעמעני
האל מאשין באריכטען אלע אין די העד-
קווארטערס, און צווישען די מאסען
וואקסט לעצטענס זעהר שנעל די פאפול-
אריטעט פון לאפאלעט'ן און זיין חבר
וועהילער. זיי באקלאגען זיך, אז אין
מאנע פלעצער מאכען די בירגער, ווער
כע ישימען געווענהליך דעם דעמאקרא-
טישען טיטעט, קיין סוף ניט דערפון, אז
זיי וועלען דעם יאהר ישימען פאר לא-
פאלעט'ן. זיי ווילען זעהר באאמורוהינט,
ווייל זיי האבען מורא, אז צוואמען מיט
דייוויס'ן וועלען אין די קומענדע וואלען
ניט כאפען קיין מפה אויף די סטייט
און שטארט-מאנידאטען פון דער דעמא-
קראטישער פארטיי.
אוינער פון די פיהרער פון מעמעני
האל האט אין א געשפרעך מיט ציי-
טונגס-לייט ערקלערט:
„עס איז א פארברעכען צו דערלא-
זען, אז די לאפאלעט-גרופען זאלען צו-
ברעכען די טעמעני האל מאשין פון דער
דעמאקראטישער פארטיי אין ניו יארק
סיטי. דאס איז אבער א פאקט. איך
האב פערזענליך אויסגעפונען, אז אין
מיין אייגענעם דיסטריקט וועלען אזוי
פיל בירגער ישימען פאר לאפאלעט'ן,
אז איך צווייפלע אויב איך וועל אליין
ווידער ערוועהלט ווערען.“
די טעמעני האל פיהרער האבען דע-
ריבער באשלאסען צו אראנזשירען פאר
דעם 9טען סעפטעמבער 74 מאסימיטינג
נען און דעמאנסטראציעס אין אלע סי-
לען פון ניו יארק פאר דייוויס'ן און די
דעמאקראטישע קאנדידאטען. זיי האפען
דורך דעם ווידער אויסצובויען זייערע קאנ-
דידאטען.
פילע דעמאקראטישע קאנדידאטען
און די וואס קליימען, אז זיי ווילען פרא-
גרעסיווע און פריינליך צו ארבייטער,
האבען זיך געווענדעט אין די סטייט-
און סיטי העדקווארטערס פון לאפאלעט-
קעמפייין, אז יענע זאלען זיי אינדאדא-
רען און מיט דעם זיי העלפען ערוועהלט
צו ווערען. די לאפאלעט-קאמיוטע אבער
האט זיך ענטשיידען ענטזאגט צו איינ-
דאסירען איינענד וועלכע לאקאלע קאנ-
דידאטען פון די אלטע פארטייען. קיין
נער פון זיי האט ניט באקומען די איי-
דאסמענט פון דער לאפאלעט-קאמיוטע.

**די אידישע אגריקולטור
(באראן הירש) סאסייעטי**
העלפט אלע צונויפמינען פארשטעלן מיט אויס-
קלייטע צונויפמינען פארשטעלן און איז זיך אויס-
צווייטעל פון שווינדלערס, ווען איהר קויפט
איינער פארשט.
ניט קיינע דעפאזיט איידען איהר בארשט
זיך מיט אונז.
אונזער רשט און טאט אין אונזערע פריי-
שטייט פארשט קומט ערזענליך.
סען טעגליך אויסער שבת - פון 9 ביז 5
זונטאג - ביז 1 אויף.
JEWISH AGRICULTURAL SOCIETY, INC.
301 E. 14th St., New York City

**פרעסערס
פון קלאוקס**
זייט וויסען דאס די ווייזער ברעט
לאך צו פרעסען וועלכעס אה בער
לייזען, וואס מיר האבען ביי איצט
נעמאכט מיט די צוגעפערטע ליי-
ווער אדער צוגעשלאגען אויף האלץ
זיינען ערקלערט געווארען פון אונז
זער מעקטארי-דאקטאר פאר אונז
געזונד צו יווען, דען דער גערוך פון
די צוואווארימטע פער און די צופאר
רעטע האלץ קאן ברענגען צו קאנ-
סאמפשאן.
יוס נאך אונזער נייעס פעטענט
מיט די קופערנע לייזער, וועלכע
איז אנערקענט געווארען פון די
גרעסטע עקספערטען אין וואשינג-
טאן אלס העכסט סאניטארישע וויי-
זער ברעטלאך.
צו באקומען ביי די
**אמעריקאן פלאש
און וועלכעס פרעס-
באארד קאמפאני**
123 פינסטע עוועניו ניו יארק
טעלעפאן אטלאנד 2220
מיר פארקויפן אויך די לייזערס
פאר די סאניטעריע, פרוקטע פאר די
א נאכמיטאג.
מיר האבען אויך פינקינג טשייט
די בעסטע פון טשייט.

ארגאניזיישאן דעפארטמענט א. ל. ג. ו. י.

אויפמערקזאם!
די ארגאניזאציע ביי קלאוקס, סוטם, סקוירטס, דרעסעס, ווייסמען
און אלע אנדערע ליידיס גארמענטס פון די שעפער ארום
ניו יארק ווערען אויפגעקוקט געמאכט, דאס דער
ארגאניזיישאן דעפארטמענט פון דער איי-
סערנעשאנאל האט געעפנט
דערייזע הן אפיסעס

ניו יארק, קאנעטיקוט און ניו דזשירזי סטייטס
די ארגאניזאציע, וואס ווילען באשעפטיגט ביי ליידיס גארמענטס אין די שטעט און שטעטלאך פון
די דערמאנטע דריי שטאטעס, ווילען נעכעמען מיטצוהעלפען דעם אינאנצערנעשאנאל ארגאניזיישאן-דער-
פארטמענט. זיי קאנען עס טאן, ווען זיי וועלען בריינגען אויסקלייטע וועגען די אומ-אור-מאן
שעפער אין דזשענעראל אפיס, אדער אין איינעם פון די בר. אפיסעס, וואס ווערען דא פארעפענמליכט.
די אינפארמאציע וועט צו קיינעם ניט ארויסגעגעבען
ווערען. עס וועט געהאלטען ווערען סטריקט פריוואט.
עס איז די ליסט פון אלע אומ-אור-מאן אפיסעס:
ברידזשפארק, קאנג. נואר, נ. דזש.
דזשירזי סיטי, נ. דזש.
לאנג ברענטש, נ. דזש.
האקענסעק, נ. דזש.
לאנג איילאנד סיטי, ל. א.
פליינגפיעלד, נ. דזש.
כפרינג וואלי, נ. י.
צדאמ, נ. י.
קאלמשעסער, קאנג.
סאמפארד, קאנג.
מאונט ווערנא, נ. י.
ניו בראנוויק.
פארמי עמבאיי.
מעטאל פריידס העדקווארטערס 927 מעין סטריט
68 ס. אראנזש עוועניו
103 מאנטאגמער סטריט
76 מאנטאגמער סטריט
114 בראדוויי
7 מעין סטריט
9 דזשעקסאן עוועניו
פריינג וואלי, נ. י.
אדאמס, נ. י.
באקס 226
42 סטילוואטער סטריט
35 סאום 4טע עוועניו
340 דזשארדזש סטריט
מארקעט 4501 - מר. רעיד
ווייווערלי 4507 - ברוק
מאנטאגמער 2883 - ראזענבערג, שנייד.
לאנג ברענטש 2040 - שנייד
האקענסאק 1499-ר-מר. דוראנד
האנטערס פאיינס 0068 - מיניע
פאשקיל, שוב, ארעמאצקי
מער אקאמשיע
עליזאבעטה דזשאנאסאן
מרס. ברימאן
הערי מארין
אנגא לאגארדיא
הילקעס 3796 - ל. מאגיא
מ. ק. קעיהמע.

דזשיקאב האלפערין, מענעדזשער

בנידונג צווישען דעם ארגאניזירטען און
דיינען ארבייטער- קראס אין ארץ ישראל
און דער ארגאניזירטער אידישער ארביי-
טער באוועגונג אין נאך דער וועלט ווע-
רן דער באשיצטיכער פאקטאר פון אונ-
זער ארגעמיינער אנטוויקלונג. דענסטחיל
וועט אונזער שווערע, אבער האפנונג-
פולע ארבייט זיין געבענעמט מיט א נייער
קראפט.

זינט דערפון, געשטארקט אין אייער
ארבייט און הארציג גענייסט,
הסתדרות העובדים העברים
הכללית בארץ ישראל.

ה ו ע ר ה פ ו ע ל

(צו/המ"פ) ג. בורשטיין — ו. רובינשטיין.

(א-ה פ' ז"ט 6)

קאפעראטיווען מעטאר אינדוסטריע בא-
דרייטענע פערספעקטיווען, אויב די דאָ-
זיגע ארבייטער קאָאָפּעראטיווען זאלען
ווי נעהעריג אויסגעבויט און פאזאָרנט
ווערען מיט די נויטיגע טעכנישע מיטלען.
אין טייטשער-ייִדארכייט איצט פאר'ן
סוללבונה דער קאָאָפּעראטיוו „דודו“
אין תל־אביב, וואס איז דער גרעסטער
אויפ'ן פלאץ, האָט נוטע אייראָפּעאישע
מאשינען, און באשעפטיגט 55 ארביי-
טער. אייף דער באקאנטער היפּוֹ-עו
טייטשער קאָאָפּעראטיוו ארבייט צו דעם
סוללבונה, הענערע קאָאָפּעראטיווען
ארבייטען אין טבריה, אין ירושלים א.א.
פאר היינזאָהר האָבען מיט פאר'ן
סוללבונה קיין שום אנדערע קוואלען ניט
אָס אייער האמפנין און מיט האָבען,
דעריבער, איבערגעוועזן אויף דעם חשבון
פון סוללבונה 2,728 פונט.

פארעסטיינא ארבייטער מאַגד.

אין דער ערשטער שורה נאך איינס
האָבען מיר געשטעלט די באדערפלישע
פון פארעסטונג ארבייטער פאָר אין
זיינע אינסטיטוציעס, וואס פאָרעדן אן
ענערגישע און סיסטעמאטישע הילפס
ארבייט, נעמענדיג און באטראכט זיין
באזונדערע באדייטונג אלס צענטראלער
זאמערפונקט פון דער ארבייטערשאפט.
יאָרען לאנג איז דער פאל ארבעט פאָר
געווען די איינציגע פינאנצאלישטיגע
וואָס האָט אויסגעטראָגען אויף זיך די
זאָרגען פון דער שטאַטאָרישער קאָאָפּעראַ
ציע. צוזאַמען דערמיט האָט ער זיך
אָפּגעגעבען אויף מיט לאנדווירטשאַפּט
ליכער קאָאָפּעראציע אין פונקטען וואס
זיינען געלעגט מחוץ פונ'ם צייגלישטישען
בירושעט, ווי אינ'ם אויבערשטען גלייך.
נאָך אין דער לעצטער צייט האָט ער מיט
באזונדערע אויפמערקסאמקייט געהאַלד
פֿען אויפצושטעלען די ערשטע ארבייטער
שטערטעס, שכונות פֿערוכאָוּג, און האָט
אויף אונטערשטיצט די גרינדונג פון א
לאַנדווירטשאַפּטליכער ארבייטער'נס
קבוצה אין שכונת באָרוכאָוּג, וואָס איז
צוגלייך אויף א לעהרפֿארם פֿאַר ארבייט
טאָרנינג.

אויפ'ן יסוד פון דעם באריכט פון
קאמיסיע האָבען מיר פון דער ער-
ער געלעזערונג איבערגענומען פאר
אינסטיטוציעס פון פאלעסטינא אר-
טער פאָרד 914 פונט.

ענג פארבונדענע מיט דעם פאלעסטינא
ינטער פאָרד איז אויך די איינגירונג
300 פונט פאר דער לאנדווירט-
פאליטיקער קבוצה אילת השחר
גליל העליון, וואס איז, ווי באוואוסט,
גרינדעט געווארען פון פאלעסטינא
ינטער פאָרד. ביים היינטיגען טאָג
די קבוצה פאר'חובה'ט ביי דער
ירונג און קאן געשטעלט ווערען פאר
סטע געפארען אויב זי זאל נישט בא-
טען קיין געהעריגע און תיכף'דיגע
טערמיטצונג. פון דער ערשטער-
דעזערונג האָבען מיר איהר איבער-
נומען 150 פונט.

א צווייטע אסיגנירונג אויפ'ן לאנד
משאפטליכען נעבים איז די אונטער-
ציונג פונ'ם גרויסען לאנדווירט-
פסליכען ארבייטער קבוץ „עבר".
דאזיגער קבוץ איז דער איינסטער
פון דער ארץ ישראל'דיגער ארביי-
ט קאלאניזאציע און מיט איהם זיינען
בונדען איצט גרויסע האפנונגען.
דער ארבייטער איינוואנדערונג. נאך
סך פאראווען וואס די ארבייטערשאפט
נעמאכט אין מיט'ן פון יאָהרען
ניצנזורניגען אין די אידישע קאלא-
ניס, ערשט איצט אריין פארן דאס
דער אידישע ארבייטער, ארגאני-
זאציע אין א גרויסער ארבייטער קאמונע,
ס נעמט איבער ביים קאלאניסט זיינע
בייטען אין ארטעל. דער קבוץ, וואס
זינט זיך אין פתח-תקוה צעהלט איצט
עכט 200 חברים, דער האָפט אין דער
געזעטסער צייט זיך פארצוויי און
געזעטסער צייט זיך פארצווייפאכען און
דרייפאכען. ליידער איז אויף דעם נאָר
א קיין ברוזשעס, און מיר האָבען נע-
מט אויף פונ'ם קאמפנין העלפען נאָר
טאליניגקייט, סך הכל 150 פונט.
וואס פאר א באדייטענדען ארט עס
ביי אונזער נאנצער ווירטשאפטלי-
כע און קאלאניזאצארישער ארבייט
נעמען די באפריידיגונג פון אונזערע
מורנומען, וועט געוויס פאר דער
אניווירטער אמעריקאניש - אידישער
בייזעשאפט ווין קלאָר אַהין לאַנגע
טיים.

מיט'ן צומאכען פון דעם פופעלע
יח, פון וועלכען מיר פלענען אין דעם
ד פון די לעצטע צייטן נאך באקומען
דייטשענדע סכומים פאר די קולטור-
שולאינסטיטוציעס פון דער ארביי-
טשאפט, זיינען מיר געבריינגען אהן
ן יום זיכערען יסוד. דערביי האבען
ווערע נויטען געהארטען אין איין
ייגען. ביי היינטיגען טאג נעמען ארום
אָוענטקורסען פון אינזע- קולטור-
ט 1350 דערוואקסענע ארבייטער.
קולטוראליש האלט אים 86 ארביי-
ד להערער אין אינזערע שולען, קי-
נערטענע, אָוענט קורסען און זינגענע
בען. אין ציענע פונקטען באשטע-
ן לעזעהאלען. אין תל אביב האט
ר ארט אויסגעבויט אן אייגענעם
ראש פאר פארלעזונגען, וועלכער אין
נערקטער קעגן אים תל אביב און
האלט העכער 1,000 פלעצער. דורכ-
יטק ווערען טעגליך באזוכט די
געוואלען פון 700 ארבייטער. אין די
געוואלען ווערען אויסגעלייגט כמעט
ע אריינע צייטונגען פון ארץ ישראל
פון די גלות הענדער אין ארץ צור-
נגריכע שפראכען. אין 97 פונקטען
שטעהען ארבייטער- ביבליאטעקען,
ס זיינען פאראייניגט אין איין גע-
לע וואס שיקט פאנאנדער די ביכער
אין ביבליאטעק אין דע אנדערע.
ווערע פארמאגט איצט ביז 24,000
בער (אין העברעאיש, אידיש, רוסיש,
טש, ענגליש, פראנצויזיש, פוהיש,
טאליעניש) און בערך 4,450 ארביי-
לע לערע אין די שטעט, אין די דער-
און אין די קבוצות.

אין מיטל פוין'ס רעזעסען ווינטער
טון אדר) זיינען אָפּגעהאלטען געווא-
רן ביז 100 וויסענשאפטליכע פארטרא-
ג וואס זיינען ארגאניזירט געווארען
דער צענטראלע, און וועלכע ס'זיינען
זוכט געווארען פון 15 טויזענט אר-
טער.

ביי דער טיילונג זיינען מיר געווען
 געטראגען פון דעם גלויבען, אז די
 אייגענע זענדונג איז נאך א התחלה, און
 די צווייטע זענדונג וועט טאקע באהר
 מען. מיר זיינען איבערצייגט, אז די
 ערשטע וואס ס'האבען ארויסגעוויזען
 א אנפיהרער פונ'ם קאמפיין. און דער
 אריינער אפפלאננ וואס ער האט געפיר
 טן ביי דער אריינער אריינטערשאפט
 אן מערקט וועט נאך פארטייט און
 ארגעסערט ווערען דורך דעם קבלת
 גים וואס די זענדונג האט געהאט אין
 דער ישראל און דורך דער האפענונגען
 וועלכע די היגע אריינטערשאפט פאר
 נידעם מיט איהר. און וואל די שטענדיגע
 יסטעמאטישע און אקציונארייכע פאר

מאכמ נים קיין שרים אהן דיוען
ביבעל.

דער ניט-בירגער שטעלט זיך געוועהנליך
פאר, אז צו ווערען א בירגער איז זעהר,
מאכט שווער, און ווייל אז מען האט קיין

[illegible]

NATURALIZATION AID LEAGUE
175 East Broadway, New York

קאלאמביא מהע
 צוועטאטשני טשא
 ווהיים לילי מהע

אינטערנעשאנאל ליידים גארמענט ווארקערס יוניאן

וועט אפגעהאלטען ווערען

מאנטאג אווענט, 8טען סעפטעמבער
(8 אידע אבענד)

(8 אִיחָד אֲבִיעֵד)

175 איסט בראדוויי

ברידער! דאס איז דער ערשטער מיטינג פון אינווער
לאקאל נאכ'ן סטרייק. אין עם וויינען דא צו פארהאנדלען
זעהר וויכטיגע פראגען. קומט צום מיטינג אין באטייליגט
זיך אין די פראגען.

עקועקוטיוו באַארד לאַקאל 35.

דזש. בראסלאן, מענערדזשער-סעקרעטער.

— ۴۶ —

אויפֿמערקזאָם!

איתר ווערט אלע אויפגעפאדערט ניס צו
ארבייטען קיין נאכט ארבייט ביז אלע
פלעצער ביי אייד אין שאפ וועלען פאר-
נומען ווערען.

דיווער באשלוס איז געמאכט געווארען ביי דער יוניאן ווייל
 עס איז נאך דא ארבייטסלאזע אין טוריד.
 אום צו פארמיידען טראגעדיע פאר אייך, וואלט איהר דווען
 באשלוס גיט פארלעצען.
 קאמיטעס וועלען באזוכען די שטעפער און ווער עס וועט
 געפונען ווערען ארבייטענדיג נאכט ארבייט, וועט פאן שאפ ארוי-
 טערענגענומען ווערען און אנדערע וועלען אויף די פלעצער ארוי-
 טערשיקט ווערען.

מיט טרייד יוניאניסמישען גרוס,

לואים ע. לאנגער, סעקרעטער;
דזשיימס באַרד, קלאַק, סקרייב, דעם
און ריפער מאַכער יוניאָנס.

הערעבייט

ארבייטער פון אלע
לענדער, פאראיי-
ניגט אייך, און די
וועלט וועט זיין
איינער!

בערלין, דעם 12טן סעפטעמבער, 1924
פרייטאג, 12טן סעפטעמבער, 1924
Vol. VI. No. 37.

אפיציעלער ארנא פון דער אינטערנעשאנאל ליידס גארמענט ווארקערס יוניאן

Vol. VI. No. 37. New York, Friday, September 12, 1924 1924 פרייטאג, 12טן סעפטעמבער, 1924 PRICE 3 CENTS

אונזער אינטערנעשאנאל באגריסט די קאנווענשאן פון טעקסאס ארבייטער

נען געווען דאסאן פאליטאן, פון סענט-ראל טרייבס און ליכטאן קאנסיל; יוה פרייט, פון דער א. פ. א. און דאס. מאסט, אסאל דער גרינדער פון דער אמאליגער טעקסאס ווארקערס און איצט דער אפיציעלער פון דעם ארבייטער קאנווענשאן פון דעם 11טן דעצעמבער, וועלכע פארטרייט 109 סטייטס. די קאנווענשאן איז ערשטנס געווארן פון דעם פערזענלעכן פון די טעקסאס ארבייטער, מעקאמאן, און די סעקרעטערי, סערה קאנאן, האט גע-לייגט דעם ראפאל פון די דעלעגאטן. עס זיינען גלייך באשטימט געווארן די פארשיידענע קאנווענשאן קאמיטעס, אין דינסטאג האט די קאנווענשאן שוין גע-נומען ארבייטער פארמאל.

אונזער אינטערנעשאנאל האט צוגע-שיקט צו דער קאנווענשאן א באגריסט-מאלעראמע, וואס לעזט זיך ווי פאלגט: "די אינטערנעשאנאל ליידס גאר-מענט ווארקערס יוניאן, וואס רעפרעזענט זיינען באשעפטיגט ביי מאכען פרויען-קליידער אין אמעריקא, שיקט אייך א הארציגע באגריסט, וואס איז פון אונזער ארגאניזאציע האפען, דאס עס וועט קומען דער טאג, ווען יעדער ארבייטער, מאן אדער פרוי, וואס איז בא-שעפטיגט אין דער טעקסאס אינדוסטריע פון אמעריקא, וועט זיין ארגאניזירט (שלום אויף זייט 2).

אין ניו יארק האט זיך מאנטאג גע-עפנט די יעהרליכע קאנווענשאן פון די יוניאנער טעקסאס ווארקערס און אמע-ריקא, איינע פון די עלטסטע נאציאנאל-ע ארגאניזאציעס אין טעקסאס ארביי-טער אין דער אמעריקאן פערזענלעכן און ליכטאן. די קאנווענשאן קומט פאר אין גרייט נאכדערן האטעל, 57טע סטריט, און גלייך ווי די קאנווענשאן האט זיך געעפנט, איז געווען א דעמאנסטראציע געגען רעדוירענטען פון ווידיזשעס. דאס פראגע איז באריהט געווארן פון אלע רעדנער, וועלכע האבען בא-גריסט די קאנווענשאן און יעדען כאל-האט עס ארויסגערופען אן אינאנצ פון די דעלעגאטן. צווישען די רעדנער זיי-

גענעראל-סטרייק פון ריינקאטמאכער אין באסטאן

איינע שפער שוין צוריק ביי דער אר-בייט, האבענדיג געוואונען זייערע פא-דערנען, און דאס וועלכע וועט געוויס-באלד זיין מיט די אנדערע שפער, וועל-כע זיינען נאך אין סטרייק. דער ריינקאטמאכער סטרייק איז באסטאן איז אונטער דער אויפזיכט פון ווייט-פערזענלעכן סאל. ווירמאן, דער (שלום אויף זייט 4).

דער סטרייק געגען דער פירמע רייזמאן, ראטהמאן און ביזנער

זיך געגען דער יוניאן דורך אינדוסטריע-שאנס. א חוץ דעם וואס די יוניאן פיהרט דעם סטרייק געגען דעם ניו יארקער שאפ פון דער פירמע רייזמאן, ראטהמאן און ביזנער, איז אויך ערקלערט געווארן אין סטרייק דער שאפ פון גאטליב און זעה פון דאסאמייקא, לאנג איילאנד, די קאנט-ראקטאקס פאר דער דערמאנטער פירמע. (שלום אויף זייט 14).

דער סטרייק געגען דער פארביס-נער ריפערמירע רייזמאן, ראטהמאן און ביזנער, וואס ווערט אנגעפיהרט פון דאס באגאר פון דער קלאק, דעם און ריפער-מאכער יוניאן איז אין פולען גאנג און די יוניאן וועט דעם קאמף נים אויפגעבען ביז דער סטרייק וועט געוואונען ווערען. און וואס שנעלער די דאזיגע פירמע וועט קומען צו איהר באזינג און סעטלען מיט דער יוניאן, אלץ בעסער וועט עס זיין פאר איהר, ווארים סוף כל סוף וועט זי זיך מוזען בויען און אונטערשרייבען אן אנטימענט מיט דער יוניאן. דורך דעם סטרייק פארלירט דאך די פירמע שווערע טויערעס און זי וועט מוזען באלד איינ-זעהן, אז דער שפיל איז פאר'ן טויערעל, און זי וועט סעטלען מיט דער יוניאן. דערווייל אבער איז נאך די פירמע צו איהר באזינג נים געקומען און ווערט

אינהאלט פארציכנים

„גערעכטיגקייט“ נומער 37.

- זייט 2. נייעס פון דער יוניאן און פון דעם לאפאלעס קאפיטל.
- זייט 3. אין דער ריפערמירע יוניאן לאקאל 17 דאס העלער.
- זייט 4. ערווייטערטע דעפארטמענט.
- זייט 5. מיטגליד פון דאסאמייקא באגאר פון דער קלאק און דעם סטרייק יוניאן. 2. לאנגער.
- זייט 6. די סעטינגס פון אונזער יוניאן אין דער נאכדערנער וועט. 2. פארשיידענע.
- זייט 7. איז און דעם (עצעלונג) - תלוש.
- זייט 8. נאך א פאר ווערטער צו דער בירונג פון דעם העלערען. צום נייעם בירונג פון דעם העלערען.
- זייט 9. די ליכטאן אינדוסטריעלע נאציאנאלע פארשיידענע קאמפיון. דא. העלערען פארנא. אינטערנעשאנאל קאנעראר. 7. סקולמאן.
- זייט 10. סעטלען נאכדערן. 7. לאנג. קורצ און שער. 1. ב. 2.
- זייט 11. די ארבייטער רעגירונג פון ענגלאנד ביי דער ארבייט. פאליטא. 2. פאליטא. 2. די אויגען צום היסעל (פאליטא). 1. ווילער.
- זייט 12. דער אפאסטא פון דאס אומדערנייכ בארע. 4. זעלדן. ווי אן אראפגעשליסענער פערע- (נעריכט) - 2. פערעלמאטער. לאפאלעס ארדעסירט א גרופע ארבייטער-פיהרער.
- זייט 13. קורצע שמועסן. צו די ארגאניזירטע ארבייטער פון ניו יארק. 2. סאליטא.
- זייט 14. און 15. דערוועיטענעס און שלוסען.
- זייט 16. נייעס פון יוניאן העלטה סענטער. דערוועיטענעס.

קלאק און דעםמאכער אויפגעפאדערט נים צו ארבייטען נאכט ארבייט

אלע קלאקמאכער, דעםמאכער, סקוירט מאכער און ריפער מאכער ווערען אויפגעפאדערט נים צו ארבייטען קיין נאכט ארבייט, ביז עס זיינען נים פארנומען אלע פלעצער אין שאפ. די יוניאן האט געפאסט דעם באשלוס, ווייל עס זיינען נאך דא ארבייטסלאזע אין סטרייד און זיי דארפען באקומען באשעפטיגונג. קאמיטעס פון דער יוניאן וועלען באזוכען די שפער און די וואס וועלען געפונען ווערען ארבייטענדיג נאכט-ארבייט וועלען ארונמער-גענומען ווערען פון די פלעצער און אנדערע וועלען ארויפגעשיקט ווערען. אין נאמען פון דאסאמייקא, קלאק, סקוירט, דעם און ריפער-מאכער יוניאן. דאסאמייקא, קלאק, סקוירט, דעם און ריפער-מאכער יוניאן. דאסאמייקא, קלאק, סקוירט, דעם און ריפער-מאכער יוניאן.

קלאקמאכער יוניאן מאכט באקאנט די דאס און רעגולירט פון ארבייטסלאזע אינשורענס פאנד

אונזער לעצטע ארבייטער האט אנגע-הויבען פונקציאנירען די ערשטע וואך אין אויגוסט. „ווי איהר ווייסט אורא, ווערט דער פאנד צונויפגעשטעלט פון דריי פרא-צענט פון דעם וועכענטליכען בייזאג פון יעדען שאפ אין דער קלאק אינדוסט-ריע. צוויי פראצענט ווערט געצאלט פון באלעבאס און איין פראצענט פון די ארבייטער. דעם איין פראצענט, וואס די ארבייטער דארפען צאהלען, דארף דער באלעבאס ארונטערנעמען פון די (שלום אויף זייט 16).

לעצטע וואך האבען מיר באקאנט גע-מאכט אין די „גערעכטיגקייט“ וועגען דעם ברייט וואס דער דאסאמייקא באגאר האט ארויסגעשיקט צו אלע טשערלייט פון די קלאק און סקוירט שפער אין באצוג דעם סאניטארי יוניאן לייבעל, וואס אונזער אינטערנעשאנאל האט ארויסגעגעבן פאר די עמברוידעריס און טרימינגס, וואס ווערען געברויכט אין די דעמאנטע שפער. מיר האבען איבער-גערוקט דעם ברייט, אין וועלכען די טשערלייט ווערען אויפגעפאדערט אכ-טונג צו געבען, אז דער סאניטארי יו-ניאן לייבעל זאל זיך געפינען אויף די אלע עמברוידעריס און טרימינגס וואס ווערען געהענדעלט פון די מיטגלידער פון אונזער יוניאן, ווי די באלעבאס האבען זיך עס פארפליכטעט צו טאן מיט'ן אונטערשרייבען דעם לעצטען אר-בייטענט.

גלייכצייטיג האט די יוניאן ארויסגע-שיקט צו די שאפ טשערלייט פון די קלאק און ריפער שפער א צווייטען ברייט וועלכע נאך א נייער אינסטיטוציע איז דער יוניאן, וואס איז פון גרויסער בא-דייטונג, נעמליך, דעם ארבייטסלאזען אינ-שורענס פאנד, וואס איז אריין אין קראפט די ערשטע וואך אין אויגוסט. דאס איז א נייע וואך אין דער יוניאן, און דער דאסאמייקא באגאר האט געפונען פאר ניי-טיג צו שיקען א ברייט צו די שאפ-טשערלייט, די פארטרעטער פון דער יו-ניאן אין שאפ, זיי בעסער באקאנט צו מאכען מיט דער איינפיהרונג פון דעם פאנד, און אין דערוועגער צייט ציהען ווייער-אויפגעקומענע צו די דאס און רעגולירטע אונטער וועלכע דער פאנד דארף ארבייטען. אין דעם ברייט צו די טשערלייט ווערט צווישען אנדערעס געקאנט: „ווערטער ברודער: — „דער ארבייטסלאזען אינשורענס פאנד, וואס ווערט פארגעשריבען אין

ליידס טיילארס יוניאן לאקאל 38 פאנגט אן קאנפערירען מיט די באלעבאס

דעם 15טען סעפטעמבער געהט אויס דער ארבייטענט צווישען די ליידס טייל-ארס יוניאן, לאקאל 38 און די באלע-באס פון דעם פאך און די קומענדרע וואך וועט פארקומען א קאנפערענץ צווי-שען פארשטערער פון דער יוניאן, און פון דער אסאסיאציע פון די באלעבא-ס, וואו עס וועט אויפגענומען ווערען די פראגע וועגען באנייען דעם אנטי-מענט.

די ליידס טיילארס יוניאן האט אויסגעארבייט אייניגע נייע פארערוגען, און זי וועט פארלאנגען דאס דאס פאר-דענען זאלען איינגעשלאסען ווערען אין דעם נייעם ארבייטענט וואס דארף אויס-געארבייט ווערען. ווייט-פערזענלעכן סעטלען לעמפאד-וויטש אין אויסגעקליבען געווארען צו פארטרעטען אונזער אינטערנעשאנאל ביי דעם קאנפערענץ, צוזאמען מיט דעם קאנפערענץ קאמיטע פון דעם לאקאל. ברודער לעמפאדוויטש האט שוין נים איין פאל אנטויל גענומען אין קאנפערענצען צווישען דער ליידס טיילארס יוניאן און ווייער באלעבאס, און ער האט שוין אויך אייניגע מאל געהאלטען אנפיהרען די גענעראל סטרייקס פון די ליידס טייל-ארס און ער פארשטעהט גוט די לאנג-אין דעם טרייד.

גלייכצייטיג פאנגט אן די יוניאן אן ארגאניזירענע קאמפיון צו שטארקען די יוניאן און פארגעברייטען די מעמבערס

ד.ר. פרייס צוריקגע- קערט פון אייראפא

ד.ר. פרייס, דער דאזיקער
דעקטאָר פון דזשיאָנט באַרד און סאָ-
ניטאָרי קאָנטראָל און פון דעם יוניאָן
העלטה סענטער, האָט זיך לעצטע וואָך
צוריקגעקערט פון אייראָפּא, וואו ער
האָט פארבראכט איבער דריי מאָנאטען.
ד.ר. פרייס איז געווען אנגענומען
איבערראשט, ווען ער האָט געפונען צו
דיקטאָרענדיג א נייעם דעפארטמענט אין
דזשיאָנט באַרד און סאָניטאָרי קאָנ-
טראָל. דאָס איז דער ליבעלירעפארט
מענט, וואָס איז עטאָבלירט געוואָרען
אלס רעזולטאט פון דעם לעצטען סעטער-
מענט אין דער קלאָקאָינדוסטריע, און
דאָס האָט פאסירט אין דער צייט ווען
ד.ר. פרייס איז געווען אין אייראָפּא. ער
איז אויך געווען זעהר צופרידען צו טרעפן
פון ד.ר. הענרי מאַסקאָוויטש אלס דער
דעקטאָר פון דעם ליבעלירעפארטמענט,
ווייל ד.ר. הענרי מאַסקאָוויטש איז גע-
ווען דער עהרען-סעקרעטער פון דזשיאָנט
באָרד און סאָניטאָרי קאָנטראָל פאר
דער גאנצער צייט זינט דער באַרד איז
עטאָבלירט געוואָרען, און ער איז דער
בער גוט באקאנט מיט די אלע צדדים
אין דער קלאָקאָינדוסטריע, וואָס האָט
בען אונטערנעמערען דעם אנטימענט
אין דעם סעטעלמענט, און איז אויך גוט
באקאנט מיט דער גאנצער סיטואציע.
באזונדערס אָבער איז ד.ר. פרייס גע-
ווען צופרידען, וואָס דער סאָניטאָרי לי-
בעל איז געשטעלט געוואָרען אונטער די
השגחה פון דזשיאָנט באַרד און סאָני-
טאָרי קאָנטראָל, און ער האָט זיך גלייך
גענומען צו דער ארבייט אויסצוהעלפן,
אז דער ליבעל וואָל וואָס גיכער אריינ-
געהן אין מאַרקעט.
דורך די 14 יאָהר, וואָס דער
דזשיאָנט באַרד און סאָניטאָרי קאָנ-
טראָל עקזיסטירט, האָט ער זיך געשא-
פּען א שעהנעם נאָמען און א גוטע רע-
פּוטאציע אין דער געזעלשאַפּט, און דאָס
וועט געוויס ווירקען, אז די גארמענטס,
וואָס וועלען טראָגען אויף זיך דעם סאָ-
ניטאָרי ליבעל, וועלען האָבען א גוטען
נאָמען. דאָס וועט צוגעבען די גאר-
מענטס פרעסטיזש, און דורך דעם סאָ-
ניטאָרי ליבעל וועט דער סאָניטאָרי
באָרד באקומען נייע מעגליכקייטען בע-
סער צו קאָנטראָלירען די קלאָקאָינדוס-
טריע באצוג צו סאָניטאָרע קאָנדישאַנס.
דער באַרד און סאָניטאָרי קאָנטראָל פון
דעם יוניאָן העלטה סענטער האָט לעצט-
טען דאָנערשטאָג בייטאָג געענעט א
דינער לכבוד דאָס צוריקגעהערן פון ד.ר.
פרייס. אויף דעם דינער זיינען אנווע-
זענר געווען פילע פון ד.ר. פרייס'עס
פריינד, און זי האָבען געענעט דעם
נאכט א האַרציגען ברוך-הבא!

וויס-פרעזידענט פאניא מ. קאהן צוריקגעקומען פון יוראפּ

(שלום פון וויס)

קייט" פון שוועסטער פאניא מ. קאהן.
זי וועט אויך איבערגעבען אייניגע אינ-
טערעסאנטע זאכען פון דער ענגלישער
ארבייטער-באוועגונג, ווי עס פיהלט זיך
דאָרט איצטער אונטער דער הערשאַפּט
פון דער ארבייטער-רעגירונג.

א נאכט ביי די "יוניטעד ליידס טיילאָרס".

די "יוניטעד ליידס טיילאָרס", די
ארגאניזאציע פון די ליידס נארמענט
וואָרקערס אין ענגלאַנד, האָט איינגע-
לאָדען מיט קאהן צו אדרעסירען א פאר-
זאמלונג. זי האָט גערעדט וועגען די
פראַבלעמען פון אונזער אינטערנאַציאָנאַל
יוניאָן און די לאַנדאָנער קלאָקאָינדוס-
טריע ארויסגעוויזען גרויס אינטערעס
אין באצוג צו אונזער יוניאָן, ווי דאָס
האָט זיך ארויסגעוויזען פון די פראַגען,
וואָס זיינען איהר געשטעלט געוואָרען
נאָך דער רעדע. זיי האָבען געשטעלט
פראַגען אין באצוג דעם לעצטען רעאָר-
נאָניזשאַן-סטרייק, וועגען דעם סעטעל-
מענט און אזוי ווייטער. זיי פאָלגען
אויך נאָך מיט אינטערעס די פאסירונגען
אויף דעם פאליטישען געביט אין אמע-
ריקא.

צום שלום פון דער פאָרזאמלונג האָט
די יוניאָן באשלאָסען צו שיקען דורך די
רעזנעריז א בירגערליך גרוס צו די מיט-
גלידער פון אונזער אינטערנאַציאָנאַל יונג
יאָן. מעהר וועגען דער פאָרזאמלונג ווע-
לען די לעזער געמינען אויף א צווייטען
פלאַץ אין דער צייטונג, אין דעם ספּע-
ציעלען באַריכט, וואָס מיר האָבען בא-
קומען פון דעם סעקרעטער פון יענער
אניאָן.

4%
אויף אלע סעטעל דעפאזיטס
נאך אַרבייטער בענקל. און

אונזער טאמע, אונזער טאמע, אונזער משפחה

זיי קוסען אויס די אויגען אויף יעדע פאטשט,
זיי ווארענען מיט א ציטער פון פרייד אויף
נייעס, און — הילף. זעהט אז זיי זאלען
קריגען אייער שטיצע אין צייט פאר די יום
טובים. צושטערט זיי ניט דעם נייעם יאָהר
מיט אַפּלענען און פארשפּעטיגען

די אינטערנעשאנאל יוניאן באנק

וועט איבערשיקען אייער געלט

אין אלע טהיילען פון דער וועלט

שנער פֿינקטליך ביליג

די אינטערנעשאנאל יוניאן באנק איז
בעשאפען געווארען אום אייד צו דינען,
און איז פאראינטערעסירט נאר אין געווינען
אייער צוטרויען. מיר היסען אפ אייער
געלט מיט דער זעלבער פארויכטיגקייט און
דאיעלטיקייט ווי עס וואלט געווען אונזער
געלט. קומט אריין און זעהט

INTERNATIONAL UNION BANK

FIFTH AVE. at 21st ST.
NEW YORK

אונזער פארנעם אויף 5טע עוועניו
5טע עוועניו און 21טע סטריט
ניו יארק